

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Doksan yedinci Birleşim

26 . VI . 1953 Cuma

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	228	5. — Sorular ve cevaplar	258
2. — Havale edilen kâğıtlar	228:229	A — Yazılı sorular	258
3. — Yoklama	229	1. — Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoglu'nun, Adalet Vekâleti 1953 yılı Bütçesinin döşeme ve demirbaş ödeneklerinden nerelere, kaçar liralık tahsisat ayrıldığına dair sorusuna Adalet Vekili Osman Şevki Çiçekdağ'ın yazılı cevabı (6/1041)	258:260
4. — Görüşülen işler	229	2. — Kocaeli Mebusu Ekrem Alican'ın, Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında yapılan yolsuzluklar dolayısıyla tahkikat yaptırılıp yaptırılmadığına dair sorusuna Millî Savunma Vekili Seyfi Kurtbek'in yazılı cevabı (6/1064)	260:276
1. — Denizcilik Bankası Kanununun geçici 2 nci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında kanun lâyihası ve Ulaştırma, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/557)	229:230		
2. — Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (2/219, 235, 250, 269, 272, 334, 344, 350, 372, 392, 427, 438, 458, 464, 476, 480)	230:257		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Gündemdeki soruların kanun lâyiha ve tekliflerinden sonra görüşülmesi hakkındaki önerge kabul olundu.

Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı ve 2 arkadaşının, Türkiye'de pürüzsüz demokratik bir idarenin kurulduğu ve vatandaş hak ve hürriyetlerinin tam mânasıyla teminat altına alındığı yolundaki iddialarının neye istinat ettiği hususunun Başvekiliden istizah olunmasına,

Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı'nın, Millet Partisinin dini siyasete alet ettiği yolundaki iddialarının neye istinat ettiği hususunun Başvekiliden istizah olunmasına dair önergeleri ayrı ayrı oya konularak reddolundu.

Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler ek-

lenmesi hakkındaki kanun tekliflerinin maddeleri görüşüldü.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Türk Ceza Kanununun tadiline dair olan kanun tekliflerinin maddeleri üzerindeki görüşmelere devam olundu.

26. VI. 1953 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Reisvekili Kâtip
Manisa Mebusu Çanakkale Mebusu
M. Kurbanoğlu Ö. Mart

Kâtip
Gaziantep Mebusu
A. Ocak

Sorular

Sözlü sorular

1. — Zonguldak Mebusu Muammer Alakant'ın, Toprak mahsullerimizin kıymetlendirilmesi prensibinin önümüzdeki mevsimde pamuk ve kuru çekirdeksiz üzüme ne şekilde teşmil edileceğine dair sözlü soru önergesi, Ekonomi ve Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (6/1123)

2. — Denizli Mebusu Baha Alkışit'in, Kıbrıs Adası hakkında Hükümetimizin görüşünün ne olduğuna dair sözlü soru önergesi, Dışişleri Vekâletine gönderilmiştir. (6/1124)

3. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Otomobil ve lüks eşya ithalinin tahdidi hakkın-da ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi,

Ekonomi ve Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (6/1125)

4. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Et ve Balık Kurumu Umum Müdürlüğünün kadro, hizmet ve masrafları hakkındaki sözlü soru önergesi, Ekonomi ve Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (6/1126)

Yazılı soru

1. — Sinob Mebusu Muhtar Acar'ın, 1950 - 1953 senelerinde İstanbul Umumi Meclisi Bütçesine mevzu içtimai muavenet tahsisatı miktarları ile bu tahsisattan kimlere ne miktar te-diye yapıldığına dair yazılı soru önergesi, İçişleri Vekâletine gönderilmiştir. (6/1127)

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Lâyihalar

1. — 1953 yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/624) (Bütçe Komisyonuna)

2. — 1953 yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cetvellerde aktarma yapılması hakkında kanun lâyihası (1/627) (Bütçe Komisyonuna).

3. — Demiryolları ve Limanları İnşaatı için gelecek yıllara geçici taahhütlere girişilmesi hakkındaki 4643 sayılı Kanuna ek kanun lâyi-

hası (1/628) (Bayındırlık ve Bütçe komisyonlarına).

4. — Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin ve 1944 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (L) işaretli cetvelin Dışişleri Vekâleti kısımlarının değiştirilmesi hakkındaki 4665 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası (1/629) (Dışişleri ve Bütçe komisyonlarına).

5. — İstanbul Üniversitesi 1953 yılı Bütçe

Raporlar

Kanununa bağı A/1 işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/625) (Bütçe Komisyonuna)

6. — Türkiye Emlâk Kredi Bankası Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bâzı madde ve fıkralarının kaldırılması hakkında kanun lâyihası (1/626) (Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

Tezkereler

7. — Afyon Karahisar Mebusu Ali İhsan Sâbis'in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/501) (Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Karma Komisyona),

8. — Amortisman ve Kredi Sandığı hakkında kanun lâyihası ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/398) (Gündeme);

9. — Bankalar Kanununa ek kanun lâyihası ve Ticaret, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/418) (Gündeme),

10. — Mülga 1683 sayılı Kanununun 53 nci maddesi şumulüne girenlerin 5434 sayılı Kanunun geçici 28 nci maddesi hükmünden istifade edip edemeyecekleri hususunun tefsir yoluyla halledilmesi hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Geçici Komisyon raporu (3/491) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,05

REİS — Reisvekili Fikri Apaydın

KÂTIPLER : İhsan Gülez (Bolu)' Ali Ocak (Gazianteb)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız.

(Bolu intihap bölgesine kadar yoklama yapıldı)

REİS — Birleşimi açıyorum. Gündem hakkında bir önerge var :

Yüksek Başkanlığa

Bugünkü gündemde mevcut kanun tasarısı

ve tekliflerinin sorulardan evvel görüşülmesini arz ve teklif eylerim.

Gümüşane Mebusu

Halis Tokdemir

REİS — Tavriri kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Denizcilik Bankası Kanununun geçici 2 nci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında kanun lâyihası ve Ulaştırma, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/557) [1]*

REİS — Ulaştırma Vekilinin bir tavriri var:

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Bugünkü gündemin birinci defa görüşülecek işlerinin 21 nci maddesindeki (Denizcilik Ban-

kası Kanununun geçici 2 nci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılmasına) dair olan kanun lâyihasının gündemdeki işlere takdimen ivedilik ve yeğlikle görüşülmesinin Yüksek Meclisin tasvibine sunulmasını saygı ile arz ederim.

Ulaştırma Vekili

Y. Üresin

REİS — Bu tasarının yeğlikle görüşülmesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Tümü üzerinde söz istiyen yoktur. Maddele-

[1] 197 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

re geçilmesini kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

İvedilikle görüşülmesini kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. İvedilikle görüşülmesi kabul edilmiştir.

Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununun geçici ikinci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzaltılması hakkında Kanun

MADDE 1. — 5842 sayılı Kanununun geçici ikinci maddesi gereğince yapılacak tasfiyeye ait müddet, hitamından itibaren bir yıl uzatılmıştır..

REİS — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde mecrriyete girer.

REİS — Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiş, tasarı onanmıştır.

İvedilikle görüşülmesine karar verilmiş olan Köy Kanununun bâzı maddeleri komisyondan gelmediği için geçiyoruz :

2. — *Türk Ceza Kanunununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (2/219, 235, 250, 269, 272, 334, 344, 350, 372, 392, 427, 438, 458, 464, 476, 480)*

REİS — Ceza Kanunu üzerindeki müzakereye devam ediyoruz. 450 nci madde üzerinde söz Ni-yazi Ünal Alelı'nındır; buyurun.

NIYAZI ÜNAL ALCILI (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar, memleketimiz dâhilinde huzur ve emniyeti temin edecek Türk Ceza Kanununun en mühim bir maddesinin tadilini müzakere ediyoruz. İki celseden beri Yüksek Meclisin hassasiyetle üzerinde durması da hâdisenin ehemmiyetini göstermektedir.

Bendenizden evvel konuşan hatip arkadaş-

larım meseleyi ariz ve amik izah ettiler. Bende-niz kısaca bâzı noktalara temas edeceğim :

Uzun zaman zihinde tasmin ve tasavvur edildikten, pusu kurmak ve saire gibi ihzarat yapıldıktan sonra bir kimse öldürülürse buna taammüden katil diyoruz. Cemiyeti dehşet içinde bırakan bu taammüden katil fiilinin cezası, maalesef mahkemelerimizde hemen tatbik sahasını bulamamaktadır. Suçlunun lehine bir hususun icat edildiği tatbikatta birçok misallerle doludur.

Arkadaşlar, 1933 senesinde Niğde'nin bir köyünde kendi bağından üzüm aldığından dolayı bağ sahibi bir şahsa kızıyor. Köyünde kabadayı geçinen bu adam, üzüm aldığı iddia ettiği şahıs avlusunda yatarken bir kişinin güçlükle kaldırabileceği bir taşı damdan başlarına bırakarak karı ve kocanın başlarını ezme suretiyle öldürüyor. Yanlarında yatan bir küçük çocukları da pek ağır bir surette yaralanıyor. . . Mahallî mahkeme fiilin taammüden vukubulduğunu, birden ziyade adam öldürmek fiili ika edildiğini kabul ederek maznunu idama mahkûm ediyor. . . Temyiz mahkemesi kaatilin, çok zaman evvel katil fiilini ika edeceğini izhar etmemiş olmasına, failde yalnız kocayı öldürmek kasdı olup karının öldürülmesi bir kötü tesadüf neticesi bulunmasına göre 450 nci maddenin tatbikında isabet görülemediğinden bahsile mahkemenin kararını bozuyor. O zamanki mer'i hükümlere göre kaatil 448 den 15 sene mahkûm edildi ve 79 neu maddeye göre de ceza bir miktar artırıldı. Elbetteki bu ceza efkârı umumiyeyi tatmin etmedi.

Keza, ceza suçlunun redaeti ahlâkiyesi, fiilinin senaati nazara alınarak verilmesi lâzımgeldiğince göre, tasmin ve tasavvur edilen şahıstan gayrısının öldürülmesi de suçlu lehine tefsir edil-memelidir.

Kasıtta ittihat olsun olmasın birden ziyade kimseler aleyhine bir suç işlenirse bu fiili irtikâp eden şahıs dahi idam edilmelidir. Bu gibi fiillerin cemiyette yarattığı korku ve heyecan elbette ki, bir şahsın öldürülmesinden daha çok büyüktür ve devamlıdır.

Asıl cemiyetimizi bir kurt gibi kemiren en mühim bir hâdiseye temas edeceğim : Bütün köy ve şehirlerde halkımızı tedhiş eden bir güruh var : Sabıkalılar. Bir kimse katilden mahkûm olup çıktıktan sonra kabadayıdır. Şehirde

bile sokak ortasında tehdit ile para alır, adam soyar, vermemek kimin haddine. Bu gibilerin sabıkalıdır diye rüzgârından dahi korkulur. Hakikaten bir katil fiilini ika edip cezasını çektikten sonra tekrar aynı fiili irtikâp edenlerin adedi gün geçtikçe çoğalmaktadır. Onun için 450 nci maddeye bu arzettiğim hususları ihtiva edecek bir hüküm vaz'etmek zaruridir. Binlerce vatandaşımızı kurtarmak için kırk elli azılı yokedilmelidir.

Muhterem arkadaşlar, pek yeri olmamakla beraber bir hususu da arz etmeden geçemeyeceğim. Katil fiilinde mağdurun vârislerine verilmesi lâzımgelen bir tazminat meselesi vardır. Ceza mahkemeleri maktulün işini, sanatını, yaşını, senelik kazancını, geride bıraktığı çocukları nazara almaksızın ve bu hususta en küçük bir tahkikata lüzum görmeksizin «zararı maddi ve mâneviyi de şâmil olmak üzere takdiren bin lira ve âzami iki bin lira» tazminatın failden alınmasına der ve geçer. Ve Yüksek Temyiz Mahkemesi de takdir mahallî mahkemeye ait olduğu için bu kabîl zararları tasdik eder.

Dâvayı takibedecek durumda olanların ceza mahkemesine müracaat etmeksizin hukuk mahkemesine baş vurarak 30 bin ve hattâ 50 bin lira tazminat aldıkları vâkıdır. Fakat hukuk mahkemesinde iş adedinin fazlalığından dâvanın ne kadar devam ettiği hepimizin malûmudur. Ceza mahkemelerinde Borçlar Kanununun bu hususa mütaallik, hükmü nazara alınarak maktul veresesi tam bir tazminata müstahak olmalıdır. Hatıra gelebilir ki, kaatiller zaten çıplak insanlardır, bu parayı nereden bulup vereceklerdir. Bu cihet hiç düşünülmemelidir. Kaatile belki bir piyango isabet eder, belki bir miras alır, belki bir define bulur. . . Bunlar olağan şeylerdir. Hiç olmazsa bu borcun tazyiki altında ezilir.

Bunun için arkadaşlarım, Hidayet Aydın arkadaşımızın teklifine yakın ve mahkemelerimizin içtihatları da nazara alınarak bir teklif yapıyorum, kabulünü rica ederim.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar, bir devletin en büyük vazifesi vatandaşın can emniyetini sağlamaktır. Bir ke-re katil ika edenin cezasını çektikten sonra cemiyete tekrar insan olarak dönmesi imkânlarını teminen 448 nci maddede idam teklifini kabul etmedik. Fakat esbabı mucibe olarak de-

dik ki, katil bâzi müşeddit sebepleri ihtiva edebilir. Taammüt bulunursa veya birden fazla adam ölürse zaten idam edilecektir. Bunun cemiyet için tesiri terhibisi vardır, bu kâfidir; dedik. Halbuki 450 nci maddenin maksadı temin etmediğini geçen celsede uzun tafsilâtle arz etmiştim. Bu celsede bu takrirler üzerinde rey vermek mevkiinde olan bâzi arkadaşlarımızın bu müdafaayı dinlememiş olması, hatırlardan çıkmış olamsı, ihtimalini düşünerek bunu telhis edeceğim.

Arkadaşlar, katli taammüt edilen şahıstan başka bir adam ölürse taammüt ortadan kalkar mı, kalkmaz mı?

Adliye Vekâletinin Ceza Kanunumuzla tercüme ettiği Manyo'nun şerhinin 223 ncu sayfasında aynen şöyle denmektedir:

(Birisi tasmin neticesinde muayyen bir kimseyi öldürecek yerde başkasını öldürürse, o şahıs yanlışlıkla ve darbenin şaşırılması neticesinde başkasını öldürürse tasminden mütevellit teşdit sebebi zail olur mu?)

Napoli, Floransa, Torino Temyiz mahkemeleri şu tarzda cevap veriyorlar: «Tammüt eden şahıs yerine başkasının ölmesi taammütü ortadan kaldırmaz» diyorlar. İtalya'da bu kadar şedit hükümler mevcut iken bizim aksini tatbik ettiğimizden memlekette ne kadar kurban verdiğimiz malûmunuzdur. İstatistikleri tetkik edecek olursak katil hâdisesinde hiçbir memleketin vâsıl olmadığı bir rakama varırız.

İşte buna mahal vermemek için 4 ncu bent olarak yaptığım teklifte, katli taammüt edilen kimse yerine başkası ölmüş olsa dahi, kaatile tatbik edilecek ceza idam cezasıdır, şeklinde teklif etmiş bulunuyorum.

İkincisi : Birden ziyade adam katli hâdisesidir. Birden ziyade adam katlinde muhtelif ihtimaller, şekiller vardır. Bir adam vardır ki bir şahsa tevehi silâh eder, fakat ikinci bir adam daha aynı kurşunla ölür. Bu faile, ikinci adamın katlini kasdetmediğinden dolayı iki adam kaatildir, fiili mucibi idamdır, denemez. Ama yolda veya her hangi bir yerde pusu kurran bir adam bir şahsı öldürdü. Yanındaki adam feryat etti diye onu da öldürürse, artık (bidayeten her ikisini de öldürmek kasdı yoktur, birden ziyade adam katli vâkı değildir, mucibi idam değildir) diye çıkan Temyiz içti-

hadı doğru değildir, memleket ihtiyacına münafidir. Bir adamı öldürdükten sonra ikinci bir kurbanı da meydana getirmek her halde müşeddit bir sebep olarak kabul edilmelidir.

Size bir misal vereyim: Bozkır'da Yelbey'de bundan sekiz sene evvel Halim adında biri bir adamı öldürmüştü. Sonradan, mademki bu adamı öldürdüm, falanı da öldüreyim diyerek tarlasında çalışan diğer bir adamı da öldürmüştür. Bizim Temyiz Mahkemesi; «bu adam hakkında, kaatilin her iki adamı birden öldürmek kasdı yoktur, bunu ayrı ayrı zamanlarda düşünmüştür, binaenaleyh mucibi idam değildir» demiştir. Halbuki bu adam her iki adamı düşünerek öldürmüştür, idam edilmesi lâzımgelirdi. Geçende arzetmiştim ki, birden ziyade adam öldürmenin mucibi idam olması hükmü Türk hukukunun bir eseridir. Yine geçende arzetmiştim, Fransız ve İtalyan Ceza kanunlarında bulunmayan bu hüküm 1927 senesinde Sadrazam Hakkı Paşa ve Adliye Nazırı Necmettin Molla'nın zamanında memleketimizin ihtiyacı bakımından Osmanlı Meclisi Mebusanına teklif edilmiş ve Osmanlı Meclisi Mebusanınca kabul edilmiştir. Bendeniz de memleketin ihtiyacını göz önünde bulundurup ve binnetince vatandaşların can emniyetini koruyup bir katli ika edenlerin ikinci ve üçüncü katilleri ika etmesine meydan vermemek için bu metni teklif ettim. Müsaadenizle teklifimi bir kere okuyayım :

(Kasıt ve zamanda ittihat olmasa dahi birden ziyade kimse aleyhine işlenirse ve evvelce katilden mahkûm olmuşsa.) Yani bir adam hapisanede 7 buçuk sene yatıp çıktıktan sonra ikinci bir adam daha öldürdü, ondan sonra bir adam daha öldürdü, artık onun vücudu âleme rahmet değildir. İkinci defa adam öldürmek isteyen adam idam edileceğini düşünmelidir ki kendisi bu suçundan dolayı artık muhakkak sehpa gidecektir.

Üçüncü teklifim, Hiçbir ceza kanununda emsali olmadığı halde teklif edilen 10 ncu fıkraya çok mutlaktır, memlekette kan gütme diye bir beliyeye olduğu için, bunu önlemek üzere bir hüküm sevkedilmiştir. Kan gütme sebebiyle işlenen katil suçu mucibi idamdır denmiştir.

Arkadaşlar, kan gütme ile işlenen cürümlerde iki ihtimal vardır, birisi, başka bir ailenin her hangi bir ferдинin oleyhinde, amcamı

falan adam öldürdü diye, katilde zimethal olmayan bir şahıs aleyhine işlenirse, bunun mucibi idam olması doğru olabilir ama bizzat kaatil aleyhine, kan gütme saiki ile işlenmiş bir fiil, meselâ kendi avlâdının gözleri önünde katledilmesinden müteessir olan bir babanın oğlunu katleden kimseyi âniyen ve tehevvrle öldürmesi mümkündür, kanunumuz ve yer yüzündeki bütün kanunlar ve hukuk kaideleri, şiddetli bir elemin tesiri altında işlenen bu gibi halleri muhaffif sebep olarak kabul eder. Bu muhaffif sebep nazara alınmayarak, gözleri önünde katledilen avlâdının kaatilini o anda âni olarak öldüren babanın kan gütme sebebi ile öldürdüğünü ve muhaffif sebep olamayacağını söyleyenler, evlâdı öldürülen babayı oğlunun kaatilini öldürdüğünden dolayı idam sehmasına götürmekten başka bir netice vermiyen bir hüküm getirmiş bulunuyorlar. Bu, bendenize maksadı aşan ve neticesi gayriâdil ve gayri-insani olan bir durumdur. Onun için 10 ncu fıkraya hakkında; kaatilin akrabası aleyhine kan gütme sebebiyle işlenen suçlara hasrını istiyorum, kaatilin şahsı aleyhine işlenen katillerde kaatili idam cezasından kurtaran bir metin teklif etmiş bulunuyorum, kabulünü rica ediyorum.

REİS — Komisyon başkanı.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — Muhterem arkadaşlar; 450 nci madde vesilesiyle Yüksek Mecliste cereyan eden müzakereler sırasında bu maddenin bâzı bentlerini alâkadar eden birtakım mütalâalar ve teklifler karşısında kaldık.

Bunlardan bir tanesi Konya Mebusu Hidayet Aydın'ın taammüden işlenen bir katil fiilinde atılan kurşunun öldürülmesi kastedilmiş kimse den başka birine isabet ederek öldürdüğü takdirde öldürülmesi kastedilmiş bulunan şahsın ölmemiş bulunmasına rağmen taammüden öldürme kastedildiği için, velevki bir başkası olsa dahi, failin idam edilmesi lâzımgelene aittir. Bu maddenin müzakeresi munhasıran 450 nci maddenin 10 ncu bendinde yazılı hallerin tipik olarak vücut bulması keyfiyetine taallük etmesi icabederken tadili teklif edilen maddelerle hiçbir alâkası olmayan ve tamamen Ceza Kanununun 52 nci maddesiyle münasebeti bulunan bir hususu burada bahis mevzuu etmeye bir kere İhtizâk hükümleri müsait değildir. Çün-

kü hedefini şaşırıp kurşunun başka bir şahsa isabeti halinde fiilde mevcut kanunun cezayı şiddetlendiren sebeplerin faile tahmil edilemeyeceği Ceza Kanununun 52 nci maddesinde tasrih edilmiş ve bu prensibe dayanılarak Temyiz Umumi Heyetinin 1936 senesinde tevhide içtihat suretiyle ittihaz eylediği bir karar da mevcut bulunmuştur.

Sayın İzzet Akçal ve arkadaşları tarafından teklif olunan 106 madde içinde 52 nci maddenin tadil teklifi yoktur. Tadili istenmiyen bir maddenin hükmü hilâfına burada 450 nci madde vesilesiyle bir tadil yapmak İçtüzük hükümlerine muhaliftir.

Eğer Aydınlar arkadaşımız 52 nci maddeyi kendi düşüncelerine uygun bulmuyorlarsa değiştirilmesi için usulen bir mebus olarak bir kanun teklif edebilirler. Bu takdirde Adalet Komisyonumuzca teklif tetkik edilir, verilecek karar bir raporla Yüksek huzurunuzda arz olunur, müzakere ve münakaşa olunur. Elbette buna göre Yüksek Heyetiniz tarafından bir karar verilir. Aksi halde İçtüzük hükümleri bir tarafa bırakılmış ve her vesileden istifade edilerek kanunun muayyen prensipleri rahnedar edilmiş olur.

Bir kanun, elbetteki birtakım prensiplere ve temel kaidelere dayanır. Buna göre tertip edilen maddeleri arasında ahenk ve tecanüs bulunur. Bir maddenin herhangi bir hükmünün bu prensipler nazara alınmadan tadil edilmesi kanunu gayrikabili tatbik bir hale getirir. Eminim ki, Yüksek Meclis böyle bir teklifi asla kabul etmez. Buna göre mevzu ile hiçbir münasebeti bulunmayan bu teklifi Riyaset Makamı da Yüksek Meclisin reyine arz etmez. Bununla beraber eğer müsaade buyurursanız mevzu biraz açıklayım, verilecek bir iki misalle yüksek nazarlarımızda belirtmek kabildir. Belki beyanları, nazarlarda bir iz yaratmış olabilir, bu itibarla biraz teşrih etmek istiyorum. 52 cci madde şöyle diyor :

(Bir kimse bir hata veya sair bir ârıza yüzünden cürmü, kasdettiği şahıstan gayri bir şahsın zararına işlemiş olursa cürümden zarar gören kimsenin sıfatından doğan ve cezayı şiddetlendiren esbap faile tahmil olunmaz. Belki cürüm, kasdolunan şahsa karşı işlenmiş gibi telâkki olunarak fail, cürümün tazammum edebileceği esbabı muhaffifeden istifade eder) prensip budur.

Bu maddedeki prensibe göre (bir kimse sivil bir şahsın öldürmesini kastederek bir kurşun atsa ve o kurşun her hangi bir ârıza yüzünden o şahsa isabet etmeyip de babasına veya bir mebusa tesadüf ederek öldürse suçu işliyen kimse baba veyahut mebus kaatili olarak tecziye edilemez. Aksine, bir mebusu veya babasını öldürmeyi kaseden bir şahsın attığı kurşun başka bir şahsa isabet ederek onu öldürse baba veya mebus ölmediği için suçluya idam cezası verilemez. Bunun gibi taammüden öldürülmesi kasedilean şahsa atılmış olan kurşun öldürülmesi istenmiyen başka birine isabet etse taammüt muayyen şahsa karşı olduğu ve o da atılan kurşundan zarar görmediği için taammüden katil suçu vücut bulmamış demektir. Bu haller mahkemelere vukua gelen hâdiseler sebebiyle tetkik edilmiş, bu şekilde müstakar bir halde karara bağlanmış ve Temyiz Umumi Heyetince de böyle bir içtihat teessüs etmiştir.

Hidayet Aydınlar arkadaşımız bunun hilâfını düşünebilir. Arzettiğim gibi, bu meselenin halli ancak ve ancak 52 nci maddenin tadili hakkında yapılacak bir teklifle mümkündür. 450 nci maddenin konuşulduğu bir sırada 52 nci madde, böyle kaçamak bir yoldan burada bahis mevzuu edilerek, tadil edilemez. Buna İçtüzük hükümleri katiyen müsait değildir. Bu bahiste muhterem arkadaşım Torino ve Floransa mahkemelerinin kararlarından bahsedeceklerine bizim Temyiz Mahkememizin Tevhidi İçtihat suretiyle 1936 senesinde ittihaz etmiş olduğu kararın esbabı mucibesini bahis mevzuu etmiş olsaydı daha isabetli hareket etmiş olurdu. Çünkü bugün mevzuubahis olan Türk Ceza Kanununda yer almış olan, 450 nci maddedir. Biz Türk Ceza Kanununun 450 nci maddesi üzerinde Floransa ve Torino mahkemelerinin kararlarını esas alacak değiliz. Çünkü Floransa ve Torino mahkemeleri İtalya'da birer ağır ceza mahkemesidir. Bizim, temyiz mahkemesi heyeti umumiyesinin tevhide içtihat suretiyle ittihaz ettiği bir karar vardır. Bu, yirmi seneden beri tatbik edilmektedir. Bunun aksine hiçbir karar ittihaz edilmiş değildir. Bunun felsefesini, bunun izahını taammüde intikal eder mi, etmez mi, bunların felsefeleri, bunların izahları ancak 52 nci madde hakkında tadil teklif ettikleri zaman burada bahis mevzuu olabilir. Bunun hakkında şimdi konuşmamız bizim İçtüzük hüküm-

lerine aykırıdır. Zannetmiyorum ki, arkadaşım başka bir nokta düşünmüş olsun. Fakat bunu Adalet Komisyonunda dahi bahis mevzuu etmemiştir. Adalet Komisyonu üyesi olan arkadaşım niçin 452 nci madde orada konuşulurken bunu bahis mevzuu etmediler. Şimdi burada bir takrirle işi ortaya atıyorlar. Bakınız acayip bir mesele karşısındayız. 452 nci madde arzettiğim gibi tipik suçların vuku tarzını ve şeklini birer birer tesbit eden ve 10 bendi ihtiva eden bir maddedir. Birinci bent taammüden katil, ikinci bent birden fazla kimseyi öldürmek, üçüncü bent bir suç vesilesiyle bir adam öldürme gibi tipik suçlardır. Böyle kurşun başka hedefe isabet eder mi, etmez mi gibi ihtimaller. Bunlar nazari sahada mütalâa olunacak meselelerdir. Bunlar prensip olarak ancak 52 nci maddenin müzakeresiyle düşünülebilen esaslar ve düşünceler olabilir. Binaenaleyh 450 nci madde vesilesiyle burada 52 nci madde tadil edilemez, usule aykırıdır.

İkinci teklifleri; yine 450 nci maddenin beşinci bendindeki unsura taallük eder.

Beşinci bentte şöyle denmektedir: «Birden ziyade kimseler öldürülmüş ise fail idam olunur.»

Hidayet Aydıner arkadaşımızın teklifinde: «Sebepte, zaman ve mekânda vahdet aramaksızın, bir kaatil velevki aradan seneler geçtikten sonra, evvelce bir adam öldürmekten sonra tekrar bir diğeri öldürürse idam olunması lâzımdır.» denilmektedir. Bir sebep bir zaman vahdeti aramaktadırlar ve böyle bir şey yoktur, diyorlar.

Bir kaatil bir adamı öldürmüş, aradan seneler geçmiş, bu adam hali firarda olduğu için muhakeme edilememiş, ondan sonra bir katil fiilini irtikâp ederse idam edilsin..

Muhterem arkadaşlar, bu hüküm, Ceza Kanunu ilk defa 1274 Zilhice tarihinde tanzim edildiği zaman yoktu. Bundan 50 sene evvel bir tünel hâdisesi olmuş, birisi tünele girmiş, orada dört - beş kişiyi birden öldürmüş, İstanbul halkı büyük heyecana kapılmış, umumi haşyet ve teessür sevkı ile bu hüküm o zaman eski **Ceza Kanununa** konmuştur. 1926 senesinde, bugün mer'i olan Ceza Kanunu tanzim edildiği zaman o hüküm aynen alındı. Yoksa Türk Ceza Kanununun mehazı olan İtalya Ceza Kanununda böyle bir hüküm mevcut değildir. Fil-

hakika bir zamanda, birden fazla kimseyi aynı sebep tahtında öldürmekte büyük bir şenaat vardır, sebepte ve zamanda ittihat bulunursa.

İçtima hükümleri yerine faile idam cezası tertip etmekteki isabet aşikârdır. Amma bu keyfiyet arzylediğim şartların tahakkukuna bağlıdır. Hidayet Aydıner arkadaşımız eli senedir bu veçhile tatbik edilmekte olan hükmü değiştirerek sebepte ve zamanda vâhdet aramaksızın bir kimseyi muhtelif sebepler altında ve muhtelif zamanlarda iki kişi öldürülmüş ise faili idam olunsun diyorlar. Bu teklif de bundan evvelki celselerde kabul buyurulmuş olan 71 nci madde hükmüne uymamaktadır.

Yüksek Meclisin kabul buyurduğu 71 nci maddenin ikinci fıkrasında (24 seneden aşağı olmamak üzere en az iki ağır hapis cezasına mahkûmiyet halinde müebbet ağır hapis cezası tatbik olunur) hükmü vardır. Bir katil suçunun cezası 448 nci maddede kabul olunduğu üzere en aşağı 24 senedir. Binaenaleyh, 24 sene ağır hapis cezasını icabettiren bir katil suçu işliyen bir kimse ikinci defa yine 24 sene ağır hapis cezası verilmesini istilzam eden bir katil suçu işlerse, içtima hükümlerine tevfikân bu kimseye müebbet hapis cezası verilir. Kanunen nas budur.

Bu hüküm, arzettiğim gibi yepyeni bir hüküm olarak ortada dururken ve iki celse evvel Heyeti Muhteremece kabul edilmişken bunu tamamen bozacak bir teklif, bilmiyorum nasıl ileri sürülebilir? Hayrettir.

Arkadaşlar, eğer bu teklif kabul edilecek olursa 71 nci madde kanunun bünyesinden kalkmış olacaktır. Çünkü bu maddenin başkaca bir tatbik yeri yoktur. Böyle asgari 24 sene ve âzami 30 sene ağır hapis cezasını istilzam ettiren bir ceza yoktur, ancak kasten katil cezalarında vardır. O da arzettiğim gibi iki suç irtikâp edilmişse bu 24 sene müebbet ağır hapse inkılâbeder. Ben Yüksek Meclisi böyle bir hataya düşmekten tenzih ederim. Binaenaleyh bu teklif de kanaatimece kabule şayan değildir.

Bundan sonra 450 nci maddeye 10 neu bent olarak ilâve edilen kan gütme sebebiyle işlenen katil suçuna ait itiraz geliyor. Kan gütme mûtat olduğu veçhile ekseriyeti azîme itibarıyla daima taammüden işlenmektedir.

Sırası gelmişken kasıt ile taammüt arasın-

daki farkı yüksek müsamahanıza güvenerek arz etmek isterim : Yüksek malûmları olduğu üzere, bir suçun vücut bulması için iki unsur lâzım; bunlardan birisi kasıt, diğeri icrai fiillerdir. Kasıt; kanunen memnu olan ve ceza tehdidi altında bulunan bir fiili işlemek iradesidir. Efali icraiye de tabiatıyla her suçun mahiyetine göre değişir. Meselâ katilde silâh, bıçak ve emsali aletlerin ve katli vücuda getiren diğeri müessir fiillerin ve hareketlerin kullanılmış ve yapılmış ve bunun neticesi olarak **katlin** vücuda gelmiş olması, efali icraiye bulunmadıkça nasıl ki kasıt yalnız bir şey ifade etmezse, kasıtsız efali icraiye de suçu vücuda getirmez. Suçu işlemek iradesi olan kasıt, **katil** suçlarında veya diğeri eşhâsa karşı yapılan diğeri müessir fiillerle devamlı olarak failin zihninde yer almış bulunursa buna taammüt denileceği malûmu âlinizdir. Taammüdün cezasının, ölüm cezasının verilmesini icabettirecek kadar şeni bir niyet olması failin zihninde vücut bulmuş olan bu niyetinden dönülecek kadar zaman geçmiş bulunmasına rağmen failin bu niyetinde sebat ve ısrar etmesinden ileri geliyor.

Kan gütmeler ekseriyetle, arzettiğim gibi, düşünülüp kararlaştırılıyor ve muayyen bir şahsı öldürmekte sebat edilerek nihayet katil fiili vukua getiriliyor. Bu sebeple taammüt bizatihi bunun bünyesinde mevcuttur. Fakat bâzı ahvalde iki aile arasında evvelce vücut bulmuş bir katil yüzünden bir husumet hâsıl oluyor, intikam alınmak isteniyor. Fakat evvelce karşı aileden birisinin öldürülmesine karar verilmemiştir. Fail intikam almak istediği diğeri aileden birisine tesadüf ediyor. Husumeti birdenbire onu tahrik ederek katli ika ediyor. Bunda taammüt aramaya imkân yoktur. Çünkü muayyen bir şahsı öldürmeyi tasarlamamıştır. Katil fiilinin yerine geldiği zamana kadar sebat ve ısrar etmemiştir. Yalnız tevali edeceği şüphesiz olan katil suçlarının önlenmesi için mademki, işlenen katil suçunun saiki kan gütmeye âdetinin yerine getirilmesi ve mevcut husumet ve intikamın tatminidir. Fiildeki şenaat ve ağırlık sebebi ile bu tarzda işlenecek katlin de cezası idam olarak tertip edilmiş, tesbit edilmiş ve komisyonca da bu şekilde kabul edilmiştir.

Onuncu bendin 450 nci maddeye ilâvesindeki sebep de bundan ibarettir. Kan gütmeye âdeti-

nin kaldırılması, cemiyetimiz için zaruridir ve bu âdet behemehal unutulmalı ve kaldırılmalıdır. Kan gütmeye sebebi ile suç işlendiği zaman kaatilin yakın akrabasının 500 km. uzak mesafeye nakledilmelerinin bir kanunu mahsusla muayyen hükümlere bağlanması bunun kanun vâzınca ne kadar mühim telâkki edildiğinin delilidir. Yüksek Mecliste Kan Gütmeye Kanununun iki defa kaldırılması hakkındaki teklifin reddedilmiş olmasıyla de bu husustaki kanaat açıkça izhar edilmiştir.

Birinci teklif hakkındaki mâruzatım budur.

Şimdi Rifat Alabay arkadaşımızın teklifine geliyorum: 450 nci maddenin 7 nci bendinde aynen şöyle diyoruz : (Vele ki husule gelmiş olmasın, diğeri bir cürmü hazırlamak veya kolaylaştırmak veya işlemek için katil vukua gelmiş ise, faile idam cezası verilir. Bendin muhtevası budur. Şimdi teklifte bu bentteki cürüm yerine suç kelimesinin ilâvesi isteniyor.

İtalya Ceza Kanunundaki aslında, filhakika suç kelimesi vardır. Suç malûmunuz olduğu üzere kabahat ve cürmü ihtiva eder. İkisini birden suç deniyor. Bizim kanunumuzda, bu bent alınırken suç yerine yalnızca (cürüm kullanılmıştır. Kabahat gibi âdi bir sebep dolayısıyla katil işlenmesi muhal olacağı düşüncesiyle böyle basit bir sebebin çok ağır neticeler tevliht etmesi noktasından, bir katil suçunu işlemekte failin bir istifadesi düşünülmediği için, bu sebepten (Kabahat) bırakılmış, onun yerine (Cürüm) tâbir kullanılmıştır. Kabahat, 526 nci maddeden itibaren 588 nci maddeye kadar devam eden maddelerdeki hükümlerdir. Hükümetin ittihaz ettiği tedbire muhalefet, sarhoşluk, kumar oynamak veya oynatmak, birinin üzerine pis bir suyu dökmek gibi âdeta beledi tenbihata muhalif hareketlerdir. Bunları bir adamın işleyebilmesinde bir katil suçunun meydana çıkacağı hatıra gelmediği için bu (Kabahat) bırakılmıştır, onun yerine cürüm, aşağı yukarı hapis cezasını istilzam eden bir fiile tekabül ediyor. Rifat Alabay arkadaşımızın da mütabakatı temin için bu teklifi ileri sürmüş olduğunu zannediyorum. Kabulünde veya reddinde ne mahzur ve ne de fayda beklenebilecek olan bu teklifi de bittabi yüksek takdiri-niz halledecektir.

Fakat bu teklifin ikinci kısmı cidden ehemmiyetlidir. O da şudur : Bir suçu işlemeye az-

metmiş olan kimse ona muvaffak olamadığı için tehevür ederek, kaçırarak veya ırzına geçmek istediği adamı öldürürse ona idam cezası verilmesi teklifine komisyonumuz da iştirak eder. Filhakika tatbikatta buna kesretle tesadüf edilmektedir. Meselâ, bir kadını kaçırmak için bir noktaya kadar sürüklüyor, 10 - 20 metre, Ondan sonra bakıyor ki, kaçırmaya imkân yoktur, onu mütehevüren öldürüyor. Yahut da birisinin ırzına geçmek istiyor, muvaffak olmuyor ve tehevüre gelerek onu öldürüyor. Şimdiye kadar buna dair kanunda bir hüküm bulunmadığı için bu gibilere tehevüren adam öldürmek cezası verilmekte idi. Tatbikat bu şekilde cereyan ediyordu. Haddi zatında, başka bir adamın, bir kaçırma fiilini menetmek için vâkı olan müdahalesine kızarak müdahil olan adamı öldürmesinden dolayı idam cezası verilirken, bizatihî kaçırılmak veya ırzına geçilmek istenen bir adamın mukavemeti sebebiyle o fiilini icraya muvaffak olamayan suçlunun öldürme fiiline idam cezası verilmektedir ki, elhak doğrudur.

Binaenaleyh biz komisyon olarak Sayın Hidayet Aydıner arkadaşımızın teklifine iştirak ediyoruz. Mucibi sudâ olmamak için daha fazla izahtan arzından tevekkil ediyorum. Takdir Yüksek Heyetinizindir. (Alkışlar).

REİS — Hidayet Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar; yine usul meselesi önümüze gelmektedir. Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinin tadilini istiyen yerde 450 nci maddenin 5 numaralı bendinin tadilini istemiştim. Reye bile konmazmış, usulsüz imiş.

Müsaadenizle 52 nci maddeyi tekrar okumak mecburiyeti hâsıl oldu : (Bir kimse bir hata veya sair bir ârıza yüzünden cürmü kasdettiği şahıstan başka bir şahsın zararına işlemiş olursa cürümden zarar gören kimsenin sıfatından neşet eden ve cezayı şiddetlendiren esbap faille tahmül olunamaz. Belki cürüm kasdolunan şahsa karşı işlenmiş gibi telâkki olunarak fail, cürmün tazammun edebileceği esbabı muhaffifeden istifade eder.)

Arkadaşlar, taammüt cürümde zarar gören şahsın sıfatından mütevellit bir şiddet esbabı değil, failin katil niyetinde, adam öldürme kasdında ısrar etmesinden mütevellit esbabı müseddedir. Binaenaleyh 52 nci madde ters an-

laşmıştır. 52 nci maddede failin şahsından mütevellit esbabı müseddede mevzuubahis edilmemiştir. Bir adam bir kurşun atar da kasdedilen yerine kendi babası ölürse hedefi cürüm olan maktülün şahsından doğan esbabı müseddede halledir. Yoksa kaatil adam öldürmeye kasdetmiş, pusu kurmuş, teammüdü mevcut ama öldürmek istediği adam yerine bir başkasını öldürmüş, burada esbabı müseddede, kaatilin niyetinde sebat etmesi ciheti 52 nci maddede asla mevzuubahis edilmemiştir.

Buyurdular ki, Hidayet Aydıner Torino mahkemesinin kararını tetkik ediyor da bizim Temyiz Mahkemesinin kararını tetkik etmiyor.

Arkadaşlar, zannedirim ki, kendileri henüz Temyiz Birinci Ceza Reisi bile değillerdi, 1929 senesinde Baro Mecmuasında (Bir temyiz kararı üzerinde mulâhaza) unvanıyla naçizane bir yazı yazmış ve mevzuu, bahsettiği meseleyi, tevhidî içtihadı aksettirmiştim. Türk hukucusu olarak vatandaşların hayatına taallük eden bu içtihadatı 24 sene evvel tenkid etmiştim. Bunun neticesinde Temyiz bu karardan rücu etmiş idi. Rücu verdiği kararlar evvelki karar birbirine muhalif olduğu için tevhidî içtihadatı intikal etti ve 1936 senesinde tevhidî içtihadat kararı çıktı. Kendilerinin nazarı dikkatlerini celb ederim, Tokad Ağır Ceza Mahkemesinin, çok doğru olduğunu bildiğim kararını Birinci Ceza Dairesi ekseriyetle bozmuş, Tevhidî İchtihat kararı da ekseriyetle verilmiştir. Bizler vâzı kanun olarak, memlekette katil hâdiselerinin çokluğunu gören insanlar olarak ve her şeyden evvel memleket ihtiyacını daha muvafık olacak şekilde, içtihadatta, ekalliyette kalanların reyini memleket ihtiyacına muvafık bulup taknini teklif ediyoruz.

Yine buyuruyorlar ki, birden ziyade adam katlinde zaman ve mekân ittihadına lüzum vardır. Zaman ve mekân ittihadı aramaksızın ikinci katil hâdisesi karşısında o failin idam edilmesi doğrudur.

İki adamı birden öldürmede müseddit sebep varsa, birini öldürdükten sonra aradan zaman geçip, on sene de senin için yatacağım diye adam öldüren bir adamın idam edilmesi suretiyle bu cemiyetin içinden ıtrah edilmesi lâzımdır. Çünkü bu daha tehlikelidir.

Komisyonadaki arkadaşlarımız diyorlar ki,

ne telâş ediyorsunuz, işte bu gibilere müebbet hapis cezası veriyoruz.

Arkadaşlar, o halde niçin kan gütme saiki ile adam öldürenlere müebbet hapis cezası vermiyorlar da iki adam öldürene müebbet hapis cezası veriyorlar? Adalet bunun neresindedir?

Kendi misallerinden arzedeğim, bir adam kendi oğlunun öldürüldüğünü görüp kaatili öldürmesi halinde onun cezası mucibi idamdır, diyorlar. Onu müebbet hapis yapın diyoruz, kabul etmiyorlar. Fakat diğer taraftan, muhtelif zamanlarda mütaaddit adam öldürmek suretiyle adam öldürmekte devam ve ısrar ederek adam öldürenlere müebbet hapis cezası veriyorlar, idam etmiyorlar. Böyle bir adamın vücudu âleme rahmet midir? Aradan zaman geçmesine rağmen tekrar adam öldürmesi her halde daha şiddetli bir cezaya çarptırılmasını gerektirir. Birden ziyade adam kaatilinin mucibi idam olması hakkındaki hükümü benim teklifimi ikmal ediyor. Biz diyoruz ki, mütaakıp zamanda dahi ikinci, üçüncü bir adamı öldürürse idam edilmelidir.

Kan gütme meselesine gelince; bunda taammütten bahsettiler ve taammüdün olmadığını da kendileri söylediler. Kan gütme saikiyle işlenen cürümleri ikiye ayırmak lâzımdır. Kaatilin akrabası aleyhine yapılan cürümlerde ben de idam taraftarı olabilirim. Fakat bizzat kaatil aleyhine işlenen cürümlerde kan gütme saikiyle idam cezası vermek doğru değildir. Çünkü kanunlar bu gibi şeyleri muhaffif sebep olarak kabul etmişlerdir. Bunu bu yeni hükümle bir müntehayi ceza olan idama götürmek doğru değildir. Meselâ evlâdını öldüren bir baba buna dayanamıyarak, tehevüven kaatili öldürmüştür. Bu kendi noktai nazarlarına göre mucibi idamdır. Yeryüzünde hiçbir memlekette böyle bir kanun yoktur ve kabul edilemez. Hiçbir yerde emsali olmıyan adaletsiz bir hüküm koymuş olacağız.

REİS — Kifayeti müzakere tavrı vardır.

Yüksek Başkanlığa

İki gündür madde üzerinde devam eden görüşmelerle vaziyet aydınlanmıştır. Müzakerenin kifayetinin oya konulmasını arz ve teklif ederim.

Bolu
Kâmil Kozak

REİS — Kifayeti kabul edenler.. Etmiyorlar.. Kabul edilmiştir. 450 nci madde üzerinde takrirler vardır, okuyoruz.

Reisliğe

450 nci maddenin 4 No. lı bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya Mebusu
Hidayet Aydın

Fıkra 4 : Katli taammüt edilen kimse yerine başkası öldürülmüş olsa dahi taammüden icra olunursa.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arzettiğim sebeplerden dolayı 450 nci maddeye aşağıdaki fıkraların ilâvesini arz ve teklif ederim.

27 . VI . 1953

Yozgad Mebusu
Niyazi Ünal Alçılı

4. Taammüden icra olunursa (Bu fıkra hükmü katli tasavvur ve tasmin edilen şahsın yerine başkasının öldürülmesi halinde de tatbik olunur.)

5. Kasıtta ittihat olsun olmasın birden ziyade kimseler aleyhinde işlenirse.

11. Katilden mahkûm iken veya ceza infaz olunduktan sonra bir şahıs aleyhine vukubulursa.

Reisliğe

450 nci maddenin 5 nci bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya Mebusu
Hidayet Aydın

Fıkra 5. kasıt ve zamanda ittihat olmasa dahi birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse veya evvelcede katilden mahkûm olmuş ise.

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

T. C. Kanununun 450 nci maddesinin 5 nci bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Maraş Mebusu
Mazhar Özsoy

(Başka başka zamanlarda ayrı ayrı kasdi cürüm altında birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse)

Yüksek Başkanlığa
Müzakere edilmekte olan 450 nci maddenin

7, 8 ve 9 ncu bentlerinin aşağıda yazılı şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya Mebusu
Rifat Alabay

7. Velev ki husule gelmiş olmasın diğer bir suçu hazırlamak veya kolaylaştırmak veya işlemek için ika olunursa;

8. Bir suçtan hâsıl olacak faydayı elde etmek veya bu gayeye vâsıl olmak maksadiyle yapılan ihzaratı saklamak için veya takib edilen gayeye vâsıl olamamaktan mütevellit infial ile işlenmiş olursa;

9. Bir suçu gizlemek veya delil ve emarelerini ortadan kaldırmak veya kendisinin yahut başkasının cezadan kurtulmasını temin maksadiyle vukua getirilirse,

Yüksek Reisliğe

T. C. K. nun 450 nci maddesi 4 nü bendindeki taammüt mefhumu içinde 10 neu bentteki sebep mevcut bulunduğundan mezkûr 10 neu bendin kaldırılmasını arz ve teklif ederiz.

Bilecik Mebusu **Kastamonu Mebusu**
İ. Aşkın **H. Tosunoğlu**

Bilecik Mebusu
M. Kurkut

Başkanlığa

Arzettiğim sebeplerle 450 nci maddenin 10 neu fıkrasının tayyını teklif ederim.

Gümüşane Mebusu
A. K. Varnca

Reisliğe

Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerini değiştiren kanun teklifinde 450 nci maddenin 10 neu bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim :

Konya Mebusu
Hidayet Aydın

10. Kaatilin akrabası aleyhine kan gütme saikiyle işlenirse, fail ölüm cezasına mahkûm edilir.

Yüksek Reisliğe

T. C. K. nun 450 nci maddesine aşağıdaki 11 nei bendin ilâvesini arz ve teklif eyeriz.

24 . VI . 1953

Bilecik **Kastamonu**
Keşşaf M. Kurkut **H. Tosunoğlu**

Bent 11. Bir şahıs aleyhine dahi olsa; evvele katilden mahkûm bir şahıs tarafından işlenirse, fail ölüm cezasına mahkûm edilir.

(Konya Mebusu Hidayet Aydın'ın dördüncü bende ait önergesi tekrar okundu.)

REİS — 450 nci maddenin 4 nü bendinin bu şekilde değiştirilmesini Hidayet Aydın arkadaşımız teklif ediyor. Dikkatinize arz ediyorum. Dikkate alanlar... Dikkate almayanlar... Teklif reddedilmiştir.

(Yozgad Mebusu Niyazi Ünal Alelı'nın önergesi tekrar okundu.)

REİS — Bâzı arkadaşların takrirleri 450 nci maddenin mütaaddit bentleri ile alâkalıdır. Bu itibarla yanlışlık olmamak için her bende ait kısmı ayrı ayrı oya arzedeceğim.

Niyazi Ünal Alelı'nın dördüncü bende ait olan teklifini, yine okuyoruz.

4. Taammüden icra olunursa (Bu fıkra hükmü, katli tasavvur ve tasmin edilen şahsın yerine başkasının öldürülmesi halinde de tatbik olunur.)

REİS — Dikkate alanlar... Almayanlar... Bu bende ait teklif reddedilmiştir.

Hidayet Aydın'ın 5 nci fıkraya ait tadil teklifini okutuyorum :

Fıkra 5. Kasıt ve zamanda ittihat olmasa dahi birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse veya evvele de katilden mahkûm olmuş ise;

REİS — Teklifi dikkate alanlar lütfen işaret versinler... Dikkate almayanlar... Teklif reddedilmiştir.

Niyazi Ünal Alelı'nın 450 nci maddenin beşinci bende ait teklifini tekrar okuyoruz :

5. Kasıta ittihat olsun olmasın birden ziyade kimseler aleyhinde işlenirse;

REİS — Teklifi dikkaate alanlar... Almayanlar... Teklif reddedilmiştir efendim. Mazhar Özsoy'un beşinci bende ait teklifini okuyoruz :

(Başka başka zamanlarda ayrı ayrı kasdi cürüm altında birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse)

REİS — Teklifi dikkate alanlar lütfen işaret versinler... Teklifi nazara almayanlar lütfen işaret versinler... Teklif reddedilmiştir.

Yedinci bent hakkında Rifat Alabay'nın teklifini okutuyorum :

7. Velev ki husule gelmiş olmasın diğer bir suçu hazırlamak veya kolaylaştırmak veya işlemek için ika olunursa;

REİS — Rifat Alabay arkadaşımızın teklifi, maddede (Cürüm) yerine (Suç) tâbirinin konması suretiyle tadil yapmaktadır.

Dikkate alanlar işaret etsinler... Dikkate almayanlar... Teklif dikkate alınmıştır efendim.

Komisyon, iltihak ediyor musunuz?

ADALET KOMİSYONU REİSİ HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — Evet, Ediyoruz efendim.

REİS — Komisyon kabul ediyor efendim.

Rifat Alabay'ın sekizinci bent hakkındaki teklifini okuyoruz:

8. Bir suçtan hâsıl olacak faideyi elde etmek veya bu gayeye vâsıl olmak maksadiyle yapılan ihzaratı saklamak için veya takip edilen gayeye vâsıl olamamaktan mütevellit infial ile işlenmiş olursa;

REİS — Dikkate alanlar lûtfen işaret etsinler... Nazara almayanlar lûtfen işaret etsinler.. Kabul edilmiştir efendim.

Bu fıkraya da komisyon iltihak ediyor mu efendim?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — İştirak ediyoruz efendim.

REİS — Yine Rifat Alabay'ın dokuzuncu bent hakkındaki teklifini okuyoruz:

9. Bir suçu gizlemek veya delil ve emarelerini ortadan kaldırmak veya kendisinin yahut başkasının cezadan kurtulmasını temin maksadiyle vukua getirilirse;

REİS — Burada da teklif (Cürüm) yerine (Suç) kelimesinin ilâvesinden ibarettir. Komisyon geçen bentte bu kelimenin tebdiline iltihak etmiştir. Rifat Alabay'ın teklifini redaksiyon için komisyona veriyoruz efendim.

Şimdi diğerlerini tekrar okuyoruz :

(Bilecik Mebusu İsmail Aşkın ve Kastamonu Mebusu H. Tosunoğlu ve Bilecik Mebusu M. Kurkut'un tavrı tekrar okundu.)

REİS — Hayri Tosunoğlu ve arkadaşları, 450 nci maddenin 4 ncu bendinin 10 neu fıkrasının tayyını teklif ediyorlar. Teklifi nazarı dikkate alanlar... Almayanlar... Tavrı reddedilmiştir.

(Ahmet Kemal Varınca'nın tavrı tekrar okundu.)

REİS — Bu da şimdi reddedilen tavrı aynı mahiyettedir, onun için reye arz etmeye lüzum yoktur.

10. Kaatilin akrabası aleyhine kan gütmeye saikiyle işlenirse, fail ölüm cezasına mahkûm edilir.

REİS — Hidayet Aydın'ın bu teklifini dikkate alanlar... Kabul etmeyenler... Teklif reddedilmiştir.

Bent 11. Bir şahıs aleyhine dahi olsa; evvelce katilden mahkûm bir şahıs tarafından işlenirse, fail ölüm cezasına mahkûm edilir.

REİS — Keşaf Mehmet kurkut ve Hayri Tosunoğlu bunun 11 nci fıkraya olarak maddeye ilâvesini teklif ediyorlar. Teklifi dikkate alanlar... Almayanlar... Reddedilmiştir.

Niyazi Ünal Aleli arkadaşımız 11 nci bent hakkındaki teklifini geri almıştır.

Efendim; 450 nci maddenin 7, 8 ve 9 neu fıkraları redaksiyon için komisyona verilmiş, mütaakıp maddelere devam ediyoruz.

Madde 452. — Katil kasdiyle olmayan darp ve cerh veya bir müessir fiilden telefî nefis husule gelmiş olursa fail, 448 nci maddede beyan olunan ahvalde sekiz, 449 ncu maddede yazılı ahvalde on, ve 450 nci maddede muharrer ahvalde on beş seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapse mahkûm olur.

Eğer telefî nefis failin fiilinden evvel mevcut olup da failce bilinmeyen ahvalin birleşmesi ve yahut failin iradesinden hariç ve gayrimelhum esbabın inzımanı ile vukua gelirse, 448 nci maddede beyan olunan ahvalde beş seneden, 449 ncu maddede muharrer ahvalde yedi seneden ve 450 nci maddede yazılı ahvalde fail on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

REİS — 452 nci madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi kabul edenler... 5tmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 455. — Tedbirsizlik veya dikkatsizlik veya meslek ve sanatta acemilik veya nizamata ve evamir ve talimata riayetsizlik ile bir kimse- nin ölümüne sebebiyet veren şahıs iki seneden beş seneye kadar hapse ve 250 liradan 2 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.

Eğer fiil birkaç kişinin ölümünü mucip olmuş veya bir kişinin ölümü ile beraber bir veya birkaç kişinin de mecruiyetine sebebiyet vermiş ve bu yaralanma 450 nci maddenin 2 nci fıkrasında beyan olunan derecede bulunmuş ise dört seneden

on seneye kadar hapis ve 1 000 liradan aşağı ol-
mamak üzere ağır para cezası ile mahkûm olur.

REİS — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 456. — Her kim katil kasdiyle olmaksızın bir kimseye cismen eza verir veya sıhhatini ihlâl e yahut akli melekelerinde teşevvüş husulüne sebep olursa altı aydan bir seneye kadar hapsolunur.

Fiil, havastan veya âzadan birinin devamlı za'fını yahut söz söylemekte devamlı müşkülâtı veya çehrede sabit bir eseri yahut yirmi gün ve daha ziyade akli veya bedenî hastalıklardan birini veya bu kadar müddet mütat iştigallerine devam edememesini mucip olmuş veya hayatını tehlikeye mâruz kılmış veya gebe bir kadın aleyhine işlenip de vaktinden evvel çocuk doğmasını intaç etmiş ise ceza iki seneden beş seneye kadar haptistir.

Fiil, katî veya muhtemel surette iyileşmesi kabil olmayacak derecede akıl veya beden hastalıklarından birini veyahut havastan veya el yahut ayaklardan birinin veya söylemek kudretinin yahut çocuk yapmak kabiliyetinin ziyasını mucip olmuş veya âzadan birinin tatilini yahut çehrenin daimî değişikliğini veya gebe bir kadına karşı ika olunup da çacüğün düşmesini intaç eylemiş ise ceza beş seneden on seneye kadar ağır haptistir.

Eğer fiil, hiçbir hastalığı veya mütat iştigallerden mahrumiyeti mucip olmamış yahut bu haller on gündün ziyade uzamamış ise takibat icrası mutazarrırın şikâyetine bağlı olmak şartıyla fail hakkında iki aydan altı aya kadar hapis veya 200 liradan 2 500 liraya kadaar ağır para cezası hükmolunur.

Bu fiil, 457 nci maddede yazılı vasıtalarla işlenirse takibat icrası şikâyete bağlı değildir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 457. — 456 nci maddede yazılı fiillere 449 nci maddenin birinci ve üçüncü bentlerinde yazılı hal inzımam edêr yahut fiil gizli veya aşikâr bir silâh ile veya aşındırıcı eza ile işlenmiş olursa asıl ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

Eğer fiilde 450 nci maddenin 5 nci bendinde yazılı hal müstesna olmak üzere diğer bentlerdeki hallerden biri birleşirse bu birleşen fiil

hakkında 78 nci madde hükmü cari olmak şartıyla ceza yarı nispetinde çogaltılır.

REİS — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 462. — Yukarda geçen iki fasılda beyan olunan fiiller zinayı icra halinde meşhuden yakalanan veya zinayı irtikâp etmek üzere yahut henüz irtikâp edildiğinde zevahire göre şüphe edilmeyecek surette görünen bir koca veya karı yahut kız kardeş veya fûrudan biri yahut bunların müşterek faili veya her ikisi aleyhinde karı veya koca yahut usulden biri veya erkek yahut kız kardeş tarafından işlenmiş olursa fiilin muayyen olan cezası sekizde bire indirilir. Ve ağır hapis cezası, hapis cezasına tadvil olunur.

Müebbet ağır hapis cezası yerine dört seneden sekiz seneye kadar ve ölüm cezası yerine beş seneden on seneye kadar hapis cezası verilir.

REİS — Ahmet Başbüyük.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Efendim, elimizdeki metinde (muayyen olan ceza sekizde bir indirilir) denilmektedir. Arkadaşımız da sekizde bire şeklinde okumuştur. Eğer kendi ellerindeki metinde (Sekizde bire indirilir) şeklinde ise doğrudur, değilse bunun (Sekizde bire indirilir) şeklinde tashihi lâzımdır.

REİS — (Sekizde bire indirilir) şeklinde elimizde tashihi vardır.

REİS — Hayri Tosunoğlu.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, müzakere etmekte bulunduğumuz 462 nci maddenin fiil ika ederken failin o andaki uğradığı tahrik derecesinin âzame-tini takdir buyurursunuz. Bu bakımdan bu gibi haller karşısında katil fiilinin işlenmesini vâzı kanun olarak gerek evvelece ve gerek bu defaki tadil üzerinde ayrı bir madde halinde mütalâa etmekte bulunuyoruz. Esasen katil fiilinin 448, 449 ve 450 nci maddelerindeki hal ve şartlar altında işlenmiş bulunması halinde kabul buyduğunuz maddelerle cezalar yükseltilmiştir. Nispet dâhilinde âzami ve asgari cezaların yükseltilmiş bulunması karşısında maddedeki cezanın sekizde bir indirilmesini kabul etmek suretiyle cezaları yükseltilmiş olan maddelerdeki yükseltilmiş cezalar nispetinde yani 1/8 nispetinde tenzile tâbi tutulacağı aşikâr olduğu

için son fıkrada asgari cezalardan maada fiil ile alâkası pek yüksek ceza tehdidine tâbi tutulan âzami cezaların kabulü her halde doğru bulunmasa gerektir. Bu sebeplerle son fıkranın müebbet hapis cezası yerine 4 seneden 8 seneye, ölüm cezası yerine 5 seneden 10 seneye kadar hapis cezası verilir fıkrasının, (Müebbet ağır hapis cezası yerine 4 ve ölüm cezası yerine beş sene hapis cezası verilir.) şeklinde tadilinde, cezalardaki nispet bakımından daha isabetli olacağını hesap etmiş bulunuyorum. Bu suretle vermiş olduğum önergem kabulünü istirham ederim.

RİFAT ALABAY (Konya) — Efendim, bu maddede bir kere terim itibariyle bâzı hatalar var. Meselâ (Zinayı irtikâp) denmiş, bunu düzeltmek lâzım.

Sonra bir de bu madde yalnız zinadan bahsediyor. Zina, biliyorsunuz, teknik mânâda evli bir erkek veya kadının âharla cinsî münasebetidir. Halbuki bu madde ile kastedilen yalnız zina hali değildir. Evli olmıyanların gayrimeşru cinsî münasebetleri var. Evli olmıyan kimse gayrimeşru cinsî münasebette bulunduğu halde hakkında bu madde tatbik edilemeyecektir. Halbuki maddenin aslında olduğu gibi «zina veya gayrimeşru cinsî münasebet halinde» denirse daha iyi olur. Bu itibarla maddenin «yukarda geçen ikinci fıkrada beyan olunan fiilleri, zinayı icra halinde veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunduğu esnada meşhuden yakalanan veya zina yapmak veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunmak üzere yahut henüz zina yapmış veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunmuş olduğunda zevahiri hale göre.. ilh.» şeklinde tashihini teklif ediyorum, formülünü ayrıca takdim edeceğim, umumi bir teklifim de vardır.

REİS — Ahmet Başibüyük.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Efendim, Rifat Alabay arkadaşımızın teklifleri cazipse de gayrimeşru cinsî münasebetin hududu nereye kadar devam edecektir?. Akrabaya taallük eden bu gibi cinsî münasebetleri kaçınıcı dereceye kadar kabul edilecektir, bunların hududunun çizilmesi icabeder..

RİFAT ALABAY (Konya) — Maddenin diğer ibarelerinde tasrih edilmiştir.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Devamla) — Bu nokta burada yoktur. Hangi dereceye kadar tatbik edilecekse bunun ilâvesi lâzımdır.

REİS — Teklifler için komisyon ne diyor?.

İZZET AKÇAL (Rize) — Şahsım adına konuşacağım.

REİS — Şahsi noktai nazarı söyleyecektir.

İZZET AKÇAL (Rize) — Efendim, bu maddenin tadilini Fahri Ağaoğlu arkadaşımız getirmiş bulunmaktadır. Madde bugünkü mer'î şekilden daha başka bir şekilde ve hemen aynı maksadı ihtiva etmek üzere kaleme alınmış bulunmaktadır. Rifat Alabay arkadaşımızın teklifi, fazlaca iftiralara, tezvirlere yol açabilecek, cezadan kurtulmak için müdafaa sebeplerini genişletebilecek bir teklif olarak huzuru- nuza gelmektedir.

Bu teklifin kabulünü bendeniz tehlikeli bulmaktayım, uzun münakaşaları mucip olabilir. Komisyonunda esaslı şekilde görüşülmeden, komisyonun bu teklife iltihak ediyorum, demesini bilhassa rica ederim.

Hayri Tosunoğlu arkadaşımız tenzilâtı az bulmaktadır. Çünkü bu fiiller hakkında verilen cezayı âzami olarak yükselttiğimiz için istifade müddeti daha az olmaktadır, diyorlar.

Tenzil nispetleri, cezalara yaptığımız yükselikle mütenasip olarak yapılmış bulunmaktadır. Bu itibarla endişeleri bence vârit değildir. Binaenaleyh maddenin aynen kabulünü, Ceza Kanununun umumi prensiplerine mutabakatı bakımından, yerinde bulunacağını arz ederim.

REİS — Hayri Tosunoğlu.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) —

Efendim, esasen bu maddenin tatbikatta ilk cezası, doğrudan doğruya fiilin vasıf itibariyle işlenmiş olduğu kanun maddesine göre ceza tâyin edilmiş bulunacak ve bu ceza sekizde bire indirilecektir. Tatbikatta vaziyet bu olacağına göre; geriye kalan husus fiilin işleniş vaziyetine göre ya müebbet hapsi istilzam veya ölüm cezasını müstelzim bir vaziyette işlenmiş suç olduğu takdirde mahkemenin âzami ceza ile asgari ceza arasında takdir hakkını kullanması gibi bir elâstikiyet vermek maksadıyla bu maddeye âzami ve asgari cezaların müddetleri gösterilmiştir. Halbuki ceza tâyiniinde tatbik edilecek müddetlerden hiçbirine uymıyan müebbet hapsin yerine kaim olacak cezanın doğrudan doğruya malûm bir ceza olarak tâyini ve idama bedel de yine malûm bir

ceza tâyini lâzımdır. Bu yönden müebbet hapsi müstelzim olan hallerde dört sene ve idami müstelzim olan hallerde beş sene hapis cezası verilir, diye asgari cezayı tâyin etmek daha âdilâne olur kanaatindeyim.

Önergenin kabulünü rica ederim.

REİS — Rifat Sivişoğlu.

RİFAT SIVIŞOĞLU (Zonguldak) — Muh-
terem arkadaşlar; bir insan tasavvur buyurul-
sun ki karısını, kız kardeşini ve sair mahari-
minden birini bir erkeğin kolları arasında veya
firasında zina halinde müşahede ediyor veya
zinaya mukarin bir vaziyette görüyor. O an-
da o insanın halini düşünelim. Şüphesiz o in-
san şuurunu o anda kaybetmiş bir vaziyettedir.
Böyle bir insanın zâni ve zâniyeyi öldürmesi ile
şuurlu insanın öldürmesi arasında fark vardır.
Bendeniz bu cezanın büsbütün kaldırılmasını ve
bu maddedeki fiil faillerinin cezadan muaf tu-
tulmasını rica ediyorum. Zira eski ceza ka-
nunlarında da cezadan muaf idi. Bilhassa 1278
tarihli Kanunda faille katiyen ceza verilmezdi.
Nasıl olur? Bir insan bizzat mahariminden bi-
rini o vaziyeti şeniada görecek de göz yuma-
cak! Yummaz da öldürürse hapse girecek.. Hap-
se girmemek için seyirci mi kalmalıdır? Nasıl
olur, bir insan, karısını, kızını ve sair mahremi-
ni birisiyle zina halinde gayrimeşru bir vazi-
yette görür de sabreder? Kimse buna taham-
mül edemez. Binaenaleyh bendeniz eski ceza
mevzuatımızda olduğu gibi cezanın tamamen
kaldırılmasını arz ediyor ve bunun için de bir
takrir takdim ediyorum; kabulünü rica ederim.

REİS — Rifat Alabay.

RİFAT ALABAY (Konya) — Efendim, benim
teklifimin anlaşılmadığını görüyorum. Bu mad-
denin hikmeti vaz'ı iffet ve namus dolayısıy-
le öldürme ve yaralama gibi suçları işliyenle-
rin cezalarının tahfididir. Bundan istifade et-
mek için failin, veya mağdurun evli olması
şart değildir. Tereüme edilirken yalnız zina
diye alınmıştır. Gayrimeşru cinsî münasebet
hali unutulmuştur. Bu hale göre, evli olmıyan
kızını gayrimeşru cinsî münasebette gören bir
baba bundan istifade edemeyecektir. Halbuki
kanunun ruhu bu değildir. Bunun için gayri-
meşru cinsî münasebetin de ilâvesini teklif edi-
yorum, formülünü şimdi takdim edeceğim, ka-
bulünü rica ederim. Fiilin kimler tarafından
ve kimler aleyhine işlenebileceği aşağıdaki iba-

relerde tasrih edilmiştir. Ahmet Başibüyük
arkadaşımızın endişelerine mahal yoktur. Bu-
yurdukları gibi suiistimale müsait bir keyfiyet
hâsil olmaz.

REİS — Vacid Asena.

**ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ VACİD
ASENA (Balıkesir)** — Efendim, komisyonu-
muz tadil tekliflerine iştirak etmiyor. Malû-
mu âliniz metinde zina ıstılahı kullanılmıştır.
Zina fiillerinin tekevvün edebilmesi için nikâ-
hın mevcudiyeti iktiza eder. Gayrimeşru mü-
nasebete dair bir hüküm sevk edildiği takdirde
vaziyet tehlikeli cereyan alabilir. Malûmu âli-
niz şahıs rüşdünü iktisap ettikten sonra her
tür türlü serbestiyi de iktisap etmektedir. Bu iti-
barla kanun reşit olanların efal ve harekâtı-
na doğrudan doğruya müdahaleyi kabul etme-
mektedir. Esasen rüşdün iktisabından evvel ve
muayyen ahvalde kanun re'sen harekete geç-
mektedir, mamafih mevzuu bir kere daha Yük-
sek Meclisin izhar buyurduğu temayül muva-
cehesinde tetkik ederek neticeyi mütaakiben
arzedeceğim.

REİS — Teklifleri okuyoruz efendim.

Reisliğe

Şifahen arzettiğim sebeplerden dolayı bu
maddeyi suç faillerinin cezadan muaf tutulma-
sını teklif ederim.

26 . VI . 1953

Zonguldak

Rifat Sivişoğlu

Yüksek Reisliğe

T. C. K. nun 462 nci maddesi son fıkrasının
aşağıda yazılı şekilde tadilini arz ve teklif eyle-
rim :

26 . VI . 1953

Kastamonu Mebusu

H. Tosunoğlu

«Müebbet ağır hapis cezası yerine dört ve
ölüm cezası yerine beş sene hapis cezası verilir.»

Yüksek Reisliğe

462 nci maddeye «veya gayrimeşru cinsî mü-
nasebet» halinin de ilâvesini teklif ederim.

Konya

R. Alabay

REİS — Teklifleri tekrar okuyup reye arz-
edeceğiz.

(Rifat Sivişoğlu'nun takriri tekrar okundu.)
REİS — Dikkate alanlar... Nazara almayanlar... Teklif reddedilmiştir.

(Hayri Tosunoğlu'nun takriri tekrar okundu.)

REİS — Teklifi dikkate alanlar... Almayanlar... Teklif reddedilmiştir.

(Rifat Alabay'ın teklifi tekrar okundu.)

REİS— Bu teklifi dikkate alanlar... Almayanlar... Teklif kabul edilmiştir. efendim.

462 nei maddeyi, dikkate alınan teklifle beraber komisyona veriyoruz.

Madde 464. — Yukarıki maddede yazılı ahval müstesna olmak üzere ve ferdin irtikâp edilmiş cürümler münasebetiyle hükmedilecek daha ağır cezalara hâlel gelmemek şartıyla bir kavgada bir şahıs ölmüş olur yahut yaralanmış bulunursa o şahsa karşı kavga esnasında el uzatmış olanlardan her biri aşağıdaki tertip dairesinde cezalandırılır :

1. Adam ölmüş veya ölümü intaç eden bir yara ika edilmiş ise iki seneden beş seneye kadar hapis ;

2. Ahvali sairede ceza üç aydan iki seneye kadar haptir. Şu kadar ki, bu ceza fail hakkında münferiden cürüm işlemiş olması halinde verilecek cezanın yarısını tecavüz etmez ;

3. Maktul ve mecruha karşı el dokundurmuş olmayıp da yalnız gavgaya dâhil olanlar altı aya kadar hapsolunur ;

4. Kavganın hudusuna sebebi asli olanlar hakkında yukarıda beyan olunan cezalar üçte bir miktar artırılır.

REİS — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Madde 466. — Kavgada korkutmak için silâh çeken bir aydan altı aya ve silâh boşaltan iki aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Madde 468. — Bir kadının rızası olmaksızın çocuğunu düşürten kimseye yedi seneden 12 seneye kadar hapis cezası verilir.

Rızası ile bir kadının çocuğunu düşürten kimseye iki seneden beş seneye kadar hapis ce-

zası verilir. Çocuğu düşürmeye rıza gösteren kadına da aynı ceza verilir.

Aşağıdaki hallerde birinci fıkra hükmü tatbik olunur.

1. Eğer kadın 14 yaşından küçükse veya her ne suretle olursa olsun irade veya idrak kabiliyetinden mahrum ise ;

2. Eğer rıza şiddet veya tehdit veya telkin veyahut iğfal ile elde edilmiş olursa.

Birinci fıkrada yazılı fiil kadının ölümüne sebep olmuş ise ceza on beş seneden 20 seneye ve bedenî bir zararı mucip olmuş ise on seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

İkinci fıkrada yazılı fiil kadının ölümüne sebep olmuş ise beş seneden 12 seneye ve bedenî bir zararı mucip olmuş ise üç seneden 8 seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

REİS — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Madde 480. — Her kim toplu veya dağınık ikiden ziyade kimse ile ihtilât ederek diğer bir şahıs hakkında bir maddeyi mahsusa tâyin ve isnadı suretiyle halkın hakaret ve husumetine mâruz kılacak yahut namus ve haysiyetine dokunacak bir fiil isnat ederse üç aydan üç seneye kadar hapse ve 200 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.

Bu fiil kendisine tecavüz olunan kimse yalnız olsa bile huzurunda yahut kendisine hitaben yazılıp gönderilmiş bir mektup, telgraf, resim veya her hangi bir yazı veya telefonla işlenirse failin göreceği ceza dört aydan üç seneye kadar hapis ve 250 liradan 2 500 liraya kadar ağır para cezasıdır.

Kendisine tecavüz olunan kimsenin huzuru ile beraber alenen vâkı olursa ceza 5 aydan üç seneye kadar hapis ve 300 liradan 3 000 liraya kadar ağır para cezasıdır.

Bu cürüm unuma neşir veya teşhir olunmuş yazı veya resim veya sair neşir vasıtasıyla irtikâp olunmuş ise failin göreceği ceza altı aydan üç seneye kadar hapis ve 1 000 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasıdır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Madde 482. — Her kim toplu veya dağınık ikiden ziyade kimse ile ihtilât ederek her ne su-

retle olursa olsun bir kimsenin namus veya şöhret veya vakar ve haysiyetine taarruz eyleirse üç aya kadar hapis ve 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla mahkûm olur.

Bu fiil, kendisine tecavüz olunan kimse yalnız olsa bile huzurunda yahut kendisine hitap edilen veya hitap edildiği anlaşılan telgraf, telefon, mektup, resim veya her hangi bir yazı vasıtasıyla işlenirse failin göreceği ceza 15 günden dört aya kadar hapis ve 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıdır.

Kendisine tecavüz olunan kimsenin huzuruna beraber alenen vâkı olursa ceza bir aydan altı aya kadar hapis ve 250 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezasıdır.

Fiil, 480 nci maddenin 4 ncu fıkrasında beyan olunan vasitalardan biri ile işlenirse failin göreceği ceza üç aydan bir seneye kadar hapis ve beş yüz liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezasıdır.

REİS — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 486. — Tarafların veya vekil, müdafî, müşavir, yahut kanuni mümessillerinin bir dâva hakkında kaza mercilerine verdikleri dilekçe, lâyiha veya sair evrakın yahut yaptıkları iddia ve müdafaaların ihtiva ettiği hakareti mutazammın yazı ve sözlerinden dolayı takibat yapılmaz.

Dâva ile ilgili olmayan ve ilgili olduğu takdirde dahi iddia ve müdafaaya hududunu aşan hakareti mutazammın yazı ve sözler yukarıki fıkraya hükmünden hariçtir.

Birinci fıkrada yazılı hallerde salâhiyetli kaza mercilerince kanunen muayyen olan inzibatî tedbirlerden maada tecavüze uğrıyanın talebi üzerine tazminata hükmedilebileceği gibi hakareti mutazammın yazı ve sözlerin evrak ve zabıtlardan kısmen veya tamamen kaldırılmasına da karar verilebilir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 491. — Her kim, diğerinin taşınabilir malını rızası olmaksızın faydalanmak için bulunduğu yerden alırsa altı aydan üç seneye kadar hapsedilir.

Hırsızlık :

1. Resmî dairelerde ve evrak mahzenlerinde bulunan, Devlete ait mal ve evrak veya umumi müesseselerde muhafaza olunan yahut diğer mahallerde bulunup menafii umuma ait olan eşya hakkında vukubulursa;

2. Âdet muktazası olarak yahut tahsis ve istimalleri itibariyle umumun tekâfülü altında bulunan eşya hakkında işlenirse;

3. Hırsızla malı çalınan arasında hizmet veya bir iş yapmak veya bir yerde muvakkat olsun birlikte oturmak yahut karşılıklı nezaket icaplarından ileri gelen itimadî suiistimal neticesi olarak sıyanetine terk ve tevdi olunmuş eşya hakkında işlenirse;

4. Gündüzün bir bina içinde veya duvarla çevrilen müstemilâtına girilerek işlenirse;

5. Mandıra, ağıl gibi hayvanata mahsus yerlerde bulunan yahut lüzumuna göre açık yerlerde veya kırlarda bırakılan ve haklarında 492 nci maddenin 9 ncu fıkrasının tatbiki mümkün olmayan hayvanları bu yerden almak suretiyle işlenirse;

Cezası bir seneden beş seneye kadar haptistir.

Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimse tarafından birlikte yapılır yahut suçun işlenmesinde yukarıda yazılı hallerden iki veya daha fazlası birleşirse cezanın aşağı haddi iki sene haptistir.

REİS — Bir önerge var, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Hayatta öyle haller ve zaruretler vardır ki, bu şartlar içinde en temiz insanların dahi suelu vaziyete düşmeleri daima mümkün ve vâkidir. Hırsızlık da bu mahiyettedir. Şu halde bu şartların tesiriyle hırsızlık yapmak zaruretinde kalan kimselerin re'fet ve müsamaha ile karşılanması en yüksek bir adalet olur.

Binaenaleyh, 491 nci maddenin 6 nci bendi olarak aşağıdaki fıkranın ilâvesini arzu teklif ederim.

6. Hırsızlık fiilinin müebir bir ihtiyaç vü zünden husul bulması halinde bu zaruretin derecesine ve fiilin cereyan tarzına göre hâkim cezayı ya altıda birine kadar indirir veyahut ıskat eder.

Kayseri Mebusu
İ. Berkok

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ VACİD ASENA (Balıkesir) — Komisyon iştirak etmiyor.

REİS — Maddeyi altıncı fıkraya olarak ilâvesi istenen teklifi okuduk. (Ret, ret sesleri) dikkate alanlar... Almayanlar... Teklif reddedilmiştir.

491 nci maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 492. — Hırsızlık :

1. Geceleyin bir bina içinde yahut süknaya mahsus bir yerde veya müstemilâtında işlenirse;

2. Kanunen veya Hükümetin emri ile resmen mühür altına alınmış şeyler hakkında işlenirse;

3. Çalınan şey umumi bir felâket ve musibetin tesir ve neticesini gidermek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanmış eşya hakkında olur yahut umumi musibet veya heyecandan yahut mal sahibinin uğradığı hususi bir felâketten mütevellit kolaylıktan istifade suretiyle yapılsa;

4. Mezarlıkların veya mahfuz mezarların muhafaza veya tezyini için konulmuş yahut cesetle gömülmüş eşya hakkında işlenirse;

5. İbadet olunan yerde mâbede ait eşya hakkında işlenirse;

6. Her nevi nakil vasıtaları içinde seyahat eden yolcuların eşya ve parası hakkında yahut umuma mahsus nakliye vasıtalarını işletmekte bulunan idarelerin dairelerinde veya istasyon ve iskeler ve meydanlarında veya mâbetlerin içinde yapılsa;

7. Yankesicilik suretiyle işlenirse;

8. Ormanlarda kesilmiş odunlar ve istif edilmiş kereste ve ağaçlar ve sair yerlerde koparılmış veya biçilmiş ve lüzumuna göre açıkta bırakılmış olan mahsuller ve tarlalarda bırakılmış ziraat aletleri hakkında işlenirse;

9. Meskûn bir hanenin doğrudan doğruya müstemilâtından olan veya duvarla çevrilmiş bulunan yerlerindeki hayvan hakkında işlenirse;

Suçlu iki seneden beş seneye kadar hapsolünür.

Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimşeler tarafından birlikte yapılır yahut suçun işlenmesinde yukarıda yazılı hallerden iki veya daha fazlası birleşirse cezanın yukarı haddi verilir.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar; 492 nci maddenin ikinci fıkrası dolayısıyla söz almış bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlar; tatbikatta elektrik hırsızlığı mahkemelerimizde birçok lüzumsuz tereddütleri mucip olmaktadır. Halbuki gündün güne her ilçe merkezinde dahi elektrik yapılmaktadır. Bu suretle vatandaşlar bundan istifade etmekte bulunurken, belediyelerin, şirketlerin aleyhine, iki teli gizli bir surette bağlamak suretiyle, belediye veya şirketler aleyhine elektrik hırsızlığı yapılmaktadır. Bu eürme verilecek cezalar bakımından mahkemelerimiz tereddüde düşmektedir. Temyiz Mahkemesinde de mütaaddit defalar başka başka, menkul mal tâbirine girer veya girmez gibi bir hal karşısında kalınmaktadır. Bendeniz 492 nci maddenin ikinci fıkrasında bulunan, «kanunen veya Hükümetin emriyle resmen mühür altına alınmış şeyler hakkında işlenirse» tâbirinin, kanunen veya âmme hizmeti gören daire ve müessesenin karar ve emirleriyle resmen mühür altına alınmış eşya veya menkul kudretler hakkında işlenirse...» şeklinde 492 nci maddenin ikinci fıkrasının tadilini teklif ediyorum. Bir de önerge veriyorum. Tatbikatta tereddüdü mucip olmamak üzere bu şekilde kabul buyrulacak olursa tereddüde düşülmemiş olunur. Önergemin nazarı dikkate alınmasını istirham ederim.

KOMİSYON BAŞKANI HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — Efendim, bu elektrik hırsızlığı, cereyan hırsızlığı meselesi hakikaten ilk defa meydana çıktığı zaman tereddüdü mucip olmuştu. Fakat bunun gözle görülmez bir kudret olmasına rağmen bir maddi kıymet ifade ettiği cihetle mahkemeler menkul mal mahiyetinde telâkki ederek bu suretle kararlarını vermişler ve Temyiz Mahkemesi de böylece içtihat etmiş ve bu içtihat bilâtereddüt bugüne kadar tatbik edilmekte bulunmuştur. Binaenaleyh arkadaşımızın bunu 491 nci maddede teklif etmesi lâzımgelirdi. Fakat bugün müesses içtihatla cereyan çalmak menkul bir malı çalmak gibi tatbikatta yer almış ve hiçbir tereddüde mahal bırakmaksızın bütün mahkemelerce tatbik edilmekte olan mefhum içindedir. Ayrıca tasrihine mahal ve icap yoktur, efendim.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) — Efendim Türk Ceza Kanununun kaideleri, hududu içinde, sizlerin vâzı kanun olarak, katı olarak, bir hüküm tâyin etmemiş bulunduğunuz ve menkul eşyadan ziyade menkul kudret olan elektririğin maddede ayrıca tasrihi elzemdir. Aslı İtalya Ceza Kanunundan tercüme edilerek memleketimizde tatbik edilmekte bulunan bu Türk Ceza Kanunu, elektrik kudretinin umumi hizmetteki ehemmiyetinin anlaşılmadığı bir devirde yapılmış olduğu için, bu gibi kudretlerin hırsızlığına karşı ceza tehdidini havi bir maddeyi ihtiva etmemektedir. Birçok medeni memleketlerde elektrik gibi, kudretlerin hırsızlığının hususi kanunlarla ceza tehdidi altında bulundurulduğunu da göz önüne almak lâzımdır. Sayın Halil Özyörük arkadaşımız, takarrür eden bir içtihatla, elektrik kudretinin menkul mal mahiyetinde mahkemelerce kabul edildiğini ve böylece teessüs etmiş bir içtihat bulunduğunu ileri sürebilirler. Fakat kanunda sarahat bulunmadığı takdirde, yarın teessüs edecek olan yeni Temyiz Mahkemesi dairelerinin bu gibi içtihatlar hilâfına yeni içtihatlar tesis etmeleri her halü kârda mümkündür. Binaenaleyh vâzı kanun olarak tereddüdü tamamiyle izale etmek maksadiyle, fıkraya bu kaydın ilâvesi bir zarurettir. Bunun için önergemin kabulünü istirham ederim.

REİS — Hidayet Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar; kanun yalnız hâkimlere hitap etmez, bütün vatandaşlara hitap eder. Bilhassa Ceza Kanununun bütün vatandaşlarca bilinmesi lâzımdır.

Vatandaşlar temyiz içtihatlarını bilmezler. Temyiz içtihatları bazan birbirine zıttır, bir karara varanlar bazan kendileri içinden çıkamazlar onun. Hazır kanun önümüze gelmiş iken, vatandaşlara memnu olan halleri göstermek için bu elektrik işini de koyalım, fazla mal göz çıkarmaz. Memnu olan fiillerin vatandaşların gözü önünde yazılı olarak bulunması iyi olur, kanun hazır gelmiş iken bu fırsattan niçin istifade etmiyoruz?

REİS — Komisyon.

İZZET AKÇAL (Rize) — Teklif sahibi olarak söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

İZZET AKÇAL (Rize) — Efendim, evvelâ arkadaşımızın bilhassa üzerinde durmak istedik-

leri noktanın bu madde ile ilgisi ikinci derece dedir. Eğer 491 nci madde üzerinde bu tekliflerini yapmış olsaydılar tamamen yerinde olurdu. (Doğru sesleri)

Biz teklifimizde, maddenin unsuru aslısi üzerinde durmadık, yalnız hırsızlığa taallük eden ceza müddeti üzerinde durmuş bulunmaktayız. Yani maddenin tek bir unsuru üzerinde durmuş bulunmaktayız.

Kanun; «her kim diğerrinin taşınabilir malını rızası olmaksızın faydalanmak için bulunduğu yerden alırsa» cümlesi ile hırsızlığı tarif etmiş bulunmaktadır. Menkul mal idadına elektrik kudreti girdiği gibi her hangi bir eşya da girmektedir. Bunun üzerinde; gerek mahkemelerimizde, (yüksek dereceli mahkemeyi, Temyiz Mahkemesini de kastediyorum) ve gerekse kanunun aslının alındığı İtalya'da asla tereddüt vâkı olmamaktadır. Bu itibarla, arkadaşımızın «Temyiz Mahkemesi içtihadını değiştirir» yolundaki tereddüt ve endişelerine ben şahsan mahal görmem. 1926 senesinden sonra 491 nci madde, bu hallerde, asla tereddüde yer vermeksizin tatbik edilmektedir. Temyiz Mahkemesi de içtihadını değiştirmiş değildir. 491 nci maddeye göre verilen kararları, devamlı olarak tasdik etmektedir. İçtihadını hiç değiştirmiş değildir.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Hayri Tosunoğlu.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, münakaşa etmekte olduğumuz 492 nci maddenin ikinci fıkrası kanunen veya Hükümetin emriyle resmen mühür altına alınmış şeyler hakkında işlenirse. «Hükümetin emriyle resmen mühür altına alınmış şeyler ne olursa olsun kıymeti hakkında müşterek fasıldaki maddeye uyularak üçte bir, üçte iki kıymetinin noksanlığı dolayısıyla indirme ve eksiltme hakları baki kalmak üzere, burada maddenin unsuru, resmen mühür altına alınmış şeyler hakkındadır. Hükümetin emriyle resmen mühür altına alınmış kıymeti ne kadar küçük olursa olsun bir şey hakkında sirkat fiili işleniyor, fakat yine buna mukabil yine Hükümetin tevdi etmiş olduğu âmme vazifelerini ifa eden belediyelerin veya diğerr âmme müesseselerinin bu gibi menkul kudretlerine, işletme haklarına vâkı olacak taarruz dolayısıyla resmî mühürleri dâhi bozarak hırsızlık yapanlar hakkında bu fıkr-

nın mütenazır olarak kabulüne hiçbir suretle ne mantıki ve ne de kanuni mâni yoktur. Elektriğin değişik kudretlerinin çalınması ihtimali gibi hallerde, Ceza Kanununun tatbikatında bir kolaylık olacağını düşünerek, bu fıkrayı teklif etmiş bulunuyorum. Teklifimin tatbikatta isabetli neticeler vereceğine kaani bulunduğu mü arz ederim.

CEVDET BAYBURA (Gümüşane) — Ceza o zaman ağır olur.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) — Cezanın ağırlığı meselesine gelince; bu Ceza Kanununun neşri tarihinden itibaren muteber olacaktır.

REİS — Hayri Tosunoğlu'nun teklifini okuyoruz:

Yüksek Reisliği

T. C. K. nun 492 nci maddesinin 2 nci fıkrasının aşağıda yazılı şekilde tadilini arz ve teklif eylerim. 26. VI. 1953

Kastamonu Mebusu
H. Tosunoğlu

2. Kanunen veya âmme hizmeti gören daire ve müessesenin karar ve emirleriyle resmen mühür altına alınmış eşya veya menkul kudretler hakkında işlenirse;

REİS — Teklifi dikkate alanlar... Dikkate almıyanlar... Teklif reddedilmiştir.

Maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

450 nci madde komisyondan geldi. Okutuyoruz.

Madde : 450 — Öldürmek fiili :

1. Usul ve fîrudan biri aleyhine işlenirse;
2. Büyük Millet Meclisi âzalarından biri aleyhine ikâ edilirse;
3. Canavarca bir his sevki ile veya işkenice ve tâzip ile ikâ edilirse;
4. Taammüden iera olunursa;
5. Birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse;
6. Yangın, su baskını ve gark gibi yedinci babın birinci faslında beyan olunan vasıtalarla yapılırsa;
7. Velevki husule gelmiş olmasın, diğer bir suçtu hazırlamak veya kolaylaştırmak veya işlemek için ikâ olunursa;
8. Bir suçtan hâsıl olacak faideyi elde et-

mek veya bu gayeye vâsıl olmak maksadiyle yapılan ihzaratı saklamak için veya takip edilen gâyeye vâsıl olamamaktan mütevellit infial ile işlenmiş olursa;

9. Bir suçtu gizlemek veya delil ve emarelerini ortadan kaldırmak veya kendisinin yahut başkasının cezadan kurtulmasını temin maksadiyle vukua getirilirse;

10. Kan gütme saikiyle işlenirse;
Fail, idam cezasına mahkûm edilir.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 493. — Hırsızlık :

1. Hırsız, hırsızlığı işlemek veya çalınmış malı başka yere kaldırmak için duvar, kapı, pencere, demir parmaklık, kasa ve sandık gibi şahısları ve malları muhafaza için sağlam maddelerle ve muhkem suretle yapılmış şeyleri yıkar, devirir, kırar, deler veya mahveder, yahut suni vasıtalarla veya şahsi çevikliği sayesinde bertaraf edilebilen maniaları kaldırarak hane ve sair yerlere girer ve aşarsa;

2. Cürmü işlemek veya çalınmış eşyayı başka yere kaldırmak için taklit anahtar, yahut sair aletler kullanarak bir kilidi açar veya sahibinin terk veya kaybettiği anahtarı elde ederek onunla yahut haksız yere elinde bulundurduğu asıl anahtarla açarsa;

3. Kiyafet değiştirerek işlenirse;

4. Salâhiyeti olmaksızın resmî sıfat takınarak yapılırsa;

Cezası üç seneden sekiz seneye kadar ağır haptistir.

Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından birlikte yapılır yahut suçun işlenmesinde yukarıda yazılı hallerden iki veya daha fazlası birleşirse cezanın yukarı haddi verilir.

NECİP BİLGE (Niğde) — Muhterem arkadaşlar, bu maddede mevcut olduğunu zannettiğim bir ifade hatasını tashih için söz almış bulunuyorum.

Diğer maddeler okunduğunda görmüşsünüzdür ki, bentler birbirine bağlanmıştır. Halbuki, 493 nci maddede vaziyet öyle değildir. Okuyayım :

«Madde 493. — Hırsızlık :

1. Hırsız, hırsızlığı, işlemek veya çalınmış

malı başka yere kaldırmak için duvar, kapı, pencere, demir parmaklık, kasa ve sandık gibi şahısları ve malları muhafaza için sağlam maddelerle ve muhkem suretle yapılmış şeyleri yıkar, devirir, kırar, deler veya mahveder, yahut suni vasıtalarla veya şahsi çevikliği sayesinde bertaraf edilebilen maniaları kaldırarak hane ve sair yerlere girer ve aşarsa;»

Görüyorsunuz ki, cümledeki ifadeler birbirini tutmuyor. Birbirine tutması için :

«Hırsızlık :

1. Hırsızlığı işlemek veya çalınmış malı başka yere kaldırmak için duvar, kapı, pencere, demir parmaklık, kasa ve sandık gibi şahısları veya malları muhafaza için sağlam maddelerle ve muhkem surette yapılmış şeyleri yıkmak, devirmek, kırmak, delmek veya mahvetmek veya yahut suni vasıtalarla veya şahsi çeviklik sayesinde bertaraf edilebilen maniaları kaldırarak veya aşarak hane vesair yerlere girmek suretiyle işlenirse;» demek icab ediyor.

Aynı şekilde, 2 nci bentte de yine yukarıdaki (hırsızlık) tâbirile uyuşmayacak bir ifade tarzı vardır, okuyayım :

«Cürmü işlemek veya çalınmış eşyayı başka yere kaldırmak için taklit anahtar, yahut sair aletler kullanarak bir kilidi açar veya sahibinin terk veya kaybettiği anahtarı elde ederek onunla yahut haksız yere elinde bulundurduğu asıl anahtarla açarsa,» deniyor.

Bu şekilde mevcut olan ifade uygunsuzluğunu gidermek maksadıyla bendeniz bir düzeltme yaparak her iki bent için bir takrir vermiş bulunuyorum. İkinci bendin ifade şekli şöyle oluyor :

«2. Cürmü işlemek veya çalınmış eşyayı başka yere kaldırmak için taklit anahtar, yahut sair aletler kullanarak veya sahibinin terk veya kaybettiği anahtarı elde ederek yahut haksız yere elinde bulundurduğu asıl anahtarla bir kilidi açarak işlenirse;»

İkinci bendin de okuduğum şekilde kabulünü rica ederim.

REİS — Takriri okuyoruz efendim.

Yüksek Başkanlığa

Ceza kanunu tasarımasının 493 ncu maddesinin 1 nci ve 2 nci bentlerinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Niğde Mebusu
Necip Bilge

Madde 493. —

Hırsızlık :

1. Hırsızlığı işlemek veya çalınmış malı başka yere kaldırmak için duvar, kapı, pencere, demir parmaklık, kasa ve sandık gibi şahısları veya malları muhafaza için sağlam maddelerle ve muhkem surette yapılmış şeyleri yıkmak, devirmek, kırmak, delmek veya mahvetmek veya yahut suni vasıtalarla veya şahsi çeviklik sayesinde bertaraf edilebilen maniaları kaldırarak veya aşarak hane vesair yerlere girmek suretiyle işlenirse;

2. Cürmü işlemek veya çalınmış eşyayı başka yere kaldırmak için taklit anahtar, yahut sair aletler kullanarak veya sahibinin terk veya kaybettiği anahtarı elde ederek yahut haksız yere elinde bulundurduğu asıl anahtarla bir kilidi açarak işlenirse.

REİS — Buyurun Özyörük.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — 492 nci maddeye mütenazır olmak üzere yazılmış bir maddedir. Hırsızlık 491 nci maddeden başlar. Bir bina içinden veya süknaya mahsus bir yerden çalınırsa. . . . Sonra 493 gelir, bir hırsız hırsızlık işlemek veya çalınmış malı başka yere kaldırmak için kapı kırar şu veya bunu yaparsa : Aşağıda 1, 2, 3, 4 ncu bentlerde yazılmış hususlar ne tarzda işlenebileceğini, tafsilâtını nereye mâtuf olduğunu göstermek için konmuş hükümlerdir. İşleneceğini gösteren tafsilâtın nereye mâtuf olduğunu göstermek için konmuş bir kelimedir. 492 nci maddede de aynıdır, biraz evvel kabul buyurduğunuz veçhile. Binaenaleyh asıl maddedeki hırsızlık dördüncü bentteki hallerden sonra; salâhiyetli olmaksızın resmî sıfat takınarak hırsızlık yapılırsa ne olur. Ceza 3 seneden beş seneye kadar ağır hapistir. Mer'î kanunda da aynı formül mevcuttur. Bu hüküm şimdiye kadar da böyle muhafaza edilmiş gelmiştir. Biz bunların yalnız cezalarını ağırlaştırdık, maddedeki unsurlara asla dokunmadık. Binaenaleyh bunun anlaşılacağı bir tarafı veya kanun tekniğine uymayan bir ciheti yoktur.

REİS — Necip Bilge.

NECİP BİLGE (Niğde) — Efendim, evvelâ şunu arz edeyim ki, sunmuş olduğum teklifim sadece birinci ve ikinci bentlere aittir, di-

ğer bentlerle alâkası yoktur. Maddenin diğer bentlerindeki ifadeler uygundur.

Sayın Özyörük'ün ifade ettiği şekilde, 493 nü maddenin birinci ve ikinci bentlerindeki ifade şekli, 492 ve 493 nü maddelerdeki ifade tarzına uymamaktadır. Affınızı rica ederim, rahatsız etmezsem tekrar arz edeyim.

Birinci bentte, «hırsızlık hırsız... hane ve sair yerlerde işlenirse» diyor. Bu tâbirlerin yukarıdaki yani madde başındaki tâbirlerle bir birine uygun olduğuna sizler de kaani misiniz? Maddedeki hırsızlık kelimesinin muhafaza edilmesi lâzımdır fakat hırsız kelimesinin kaldırılması icabeder. Birinci bendin ifadesi değiştirilerek, hırsızlık şu şu şekilde işlenirse diye cümleyi bitirelim mesele kalmaz. nitekim 3 nü ve 4 nü bentler o şekilde bitmektedir. 492 nei maddede aynı şekilde bitmektedir. Adam öldürme fiili şu şu şekilde işlenirse denmektedir. Arzetmek istediğim nokta, birinci ve ikinci bendin ifadesiyle başlığın uyuşmadığını tebarüz ettirmektedir. Yoksa hırsızlığın kanuni unsurları üzerinde bir değişiklik yapmak mevzuu-bahis değildir.

Sonra, Halil Beyefendi mevcut metnin ötedenberi böyle devam ettiğini ve bir karışıklığa meydan vermediğini söylediler. Belki karışıklığa meydan vermez fakat kanun vâzı olarak Türkçe kaidelerine uymamız lâzımdır. Eski kanunda bir yanlışlık varsa önümüze gelmiş iken düzeltilmemesi bir eksiklik olur, kanaatindeyim.

REİS — Necip Bilge'nin teklifini okuduk, esas anasıra ve saireye dokunur bir ciheti yoktur, ifadeyi düzeltmekten ibarettir,

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — söz rica ediyorum.

REİS — Buyurun.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar, bu maddenin birinci bendinin birinci bendinde; «sağlam maddelerle ve muhkem surette yapılmış şeyleri» tâbiri vardır. Yani hırsızın işliyeceği bu cürmün cürüm olabilmesi için, muhkem pencerenin, muhkem demir veya tahta parmaklığını kırıp koparmış olması mı lâzımdır? Camı kırar girerse? Yahut yaz günü açık olan bir pencereden girer çalarsa ceza görmeyecek midir?

REİS — Evvelki maddede bunlar mevcut.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — İlmî tâbirdir, doktorlar gibi hukukçuların da böyle bir ilmi vardır. (Gülüşmeler).

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Ben-deniz müsaade ederseniz bu maddedeki bu kelimelerin kaldırılması için bir önerge veriyorum. Kabulünü rica ederim.

REİS — Takriri reye koyacağım, izah etmek istiyor musunuz?

KOMİSYON REİSİ HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — 493 nü maddenin başındaki (hırsızlık) kelimesi kaldırılırsa pekâlâ uyar.

REİS — Lütfen kürsüde ifade buyurun, arkadaşlar ona göre reylerini kullanırlar.

KOMİSYON REİSİ HALİL ÖZYÖRÜK — Reis Bey önergeyi lütfen verir misiniz?.. (Önergeyi okudu). Muvafakat ediyoruz efendim.

REİS — Necip Bilge'nin takririne komisyon iltihak ediyor. Yalnız, Burhanettin Beyin önergesi var, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arzettiğim sebeplerden dolayı 493 nü maddenin birinci fıkrasındaki (sağlam maddelerle ve muhkem surette yapılmış şeyleri) tâbirinin kaldırılmasını teklif ederim.

Antalya

Burhanettin Onat

REİS — Okunan teklifi nazarı dikkate alırlar... Almıyanlar... Teklif reddedilmiştir.

493 nü maddeyi Necip Bilge'nin teklif ettiği ve komisyonun da iltihak ettiği şekilde okutuyorum :

Madde 493. — Hırsızlık :

1. Hırsızlığı işlemek veya çalınmış malı başka yere kaldırmak için duvar, kapı, pencere, demir parmaklık, kasa ve sandık gibi şahısları veya malları muhafaza için sağlam maddelerle ve muhkem surette yapılmış şeyleri yıkmak, devirmek, kırmak, delmek veya mahvetmek ve yahut sumi vasıtalarla veya şahsi geviklik sayesinde bertaraf edilebilen maniaları kaldırarak veya aşarak hane ve sair yerlere girmek suretiyle işlenirse;

2. Cürmü işlemek veya çalınmış eşyayı başka yere kaldırmak için taklit anahtar, yahut sair aletler kullanarak veya sahibinin terk veya kaybettiği anahtarı elde ederek yahut haksız yere elinde bulundurduğu asıl anahtarla bir kilidi açarak işlenirse.

REİS — Maddeyi bu şekilde reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, 462 nci madde komisyondan gelmiştir, okutuyorum.

Madde 462. — Yukarıda geçen iki fasılda beyan olunan fiiller, zinayı icra halinde veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunduğu esnada meşhuden yakalanan veya zina yapmak veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunmak üzere yahut henüz zina yapmış veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunmuş olduğunda zevahire göre şüphe edilmeyecek surette görünen bir koca veya karı yahut kız kardeş veya fürudan biri yahut bunların müşterek faili veya her ikisi aleyhinde karı veya koca yahut usulden biri veya erkek veya kız kardeş tarafından işlenmiş olursa fiilin muayyen cezası sekizde bire indirilir. Ve ağır hapis cezası hapis cezasına tahvil olunur.

Müebbet ağır hapis cezası yerine dört seneden sekiz seneye ve idam cezası yerine de beş seneden on seneye kadar hapis cezası verilir.

İZZET AKÇAL (Rize) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun!

İZZET AKÇAL (Rize) — Efendim, teklifin nazarı dikkate alınmasını heyeti celileniz kabul etmişti. Komisyon teklifi aldı, yalnız formüle etti.

Esaslı bir hüküm üzerinde durmaktayız. Bu itibarla komisyondan rica ediyorum, yalnız formüle edip huzuruza getirmekle iktifa etmesin. İlâvesi istenen hüküm esaslı bir hükümdür, kanunun tedvini sırasında, üzerinde uzun uzadıya duruldu, İtalyan Kanunundaki esastan ayrılmak suretiyle Rifat Alabay arkadaşımızın bizzat ilâvesini teklif ettikleri cihet çıkarılmak suretiyle madde tedvin edilmişti, komisyon bu maddeyi alsın ve komisyon halinde tetkik etsin, ondan sonra getirsinler. Biz de komisyonun kanaatini tamamıyla öğrenmiş olalım ve reylerimizi salim olarak itimatla verebilelim.

Derhal burada tedvin edilen bir maddeyi kabul için Heyeti Celileye arz etmeyi ben tehlikeli bulmaktayım. Tearuz teşkil eden hükümler bulunabilir. Bu ciheti arz etmek için söz almış bulunuyorum.

REİS — Komisyon maddenin son şeklini getirmiştir.

İZZET AKÇAL (Rize) — Evvelce komisyon tadil takririne itiraz etmişti.

REİS — Efendim, Heyeti Celilenin kabul ettiği değişikliğe üzerine komisyon redaksiyonunu yapmak suretiyle maddeyi getirmiştir. Şimdi okunan metin, Komisyondan Divana verilen metindir.

Maddeyi bu şekli ile reynize arz ediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

Madde 495. — Her kim, menkul bir malın zihyedini veya cürüm mahallinde bulunan bir başkasını cebir ve şiddet kullanarak veya şahsan veya malen büyük bir tehlikeye düşüreceği beyaniyle tehdit ederek o malı teslim yahut o malın kendi tarafından zaptına karşı sükût etmeye mecbur kılırsa beş seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur.

Bir malın yağması esnasında veya akabinde fiili icra veya itmam etmek veya malı kaçırmak yahut kendisini veya şerikini cezadan kurtarmak için mal sahibine veya vaka mahalline gelen başkasına karşı cebir ve şiddet veya tehdit icra eden kimse hakkında da aynı ceza hükmolunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen? Yoktur. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 496. — Her kim, bir kimseyi cebir ve şiddet kullanarak veya şahsan veya malen büyük bir tehlikeye düşüreceği beyaniyle tehdit ederek o kimsenin yahut başkasının zararına hukukça hükmü haiz bir senedi vermeye veya imza etmeye yahut koparıp mahvetmeye mecbur kılırsa beş seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen? Yoktur. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 497. — Yukardaki maddelerde beyan olunan cürümler, geceleyin, veya silâh ile tehdit ederek işlenirse 10 seneden 15 seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

Bu fiiller, yol kesmek suretiyle veya işlemlerden velev birisi görünür şekilde silâhlı bulunan ikiden ziyade kimseler yahut kıyafetini teb-

dil etmiş olan şahıslar tarafından işlenirse ağır hapis cezası 20 seneden aşağı olamaz.

REİS — Madde hakkında söz istiyen? Yoktur. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 498. — Bir kimse, her ne suretle olursa olsun hayat veya ırz veya mal hakkında büyük bir zararla korkutulularak yahut Hükümet tarafından verilmiş gibi emir göstererek başkasını para veya eşya veya hukukça hükmü haiz bir senet göndermeye veya bir mahalle koymaya veya bunların kendi eline geçmesini temin etmeye mecbur kılırsa sekiz seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen? Yoktur. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 499. — Her kim, para veya eşya veya hukukça hükmü haiz bir senet almak için bir kimseyi hapseder yahut dağa veya تنها bir mahalle kaldırırsa, maksadına nail olmamış ise on seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır. Maksadına nail olmuş ise cezanın yukarı haddi hükmolunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen? Yoktur. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 500. — Her kim, 64 ve 65 nci maddelerde beyan olunan ahvalin maadasında evvelce Hükümete haber vermeksizin adam kaldırmak cürmünden maksut olan şeyi elde etmek için şifahi veya tahrirî muhabere naklederse iki seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkûm olur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen? Yoktur. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 502. — Ceza Kanunu tatbikatında gece vakti Nisan ayının birinci gününden Eylül ayının 30 ncu gününe kadar saat 21 den sabah saat beşe ve Ekim ayı başından Mart ayı son gününe kadar saat 19 dan sabah saat 6 ya kadar sürer.

REİS — Necip Bilge.

NECİP BİLGE (Niğde) — Muhterem arkadaşlar; 502 nci maddedeki gecenin tarifi, mer'i kanuna uymamaktadır, yeni bir sisteme doğru

gitmektedir. Esbabı mucibede bu değişiklik şöyle izah edilmektedir:

Ceza Muhakemeleri Unulü Kanununda gece başka şekilde tarif edilmektedir, Ceza Kanununda da ona uydurmak suretiyle iki kanun arasında bir ahenk temin etmek için böyle bir tarif yapılmaktadır, deniliyor. Fakat dikkat edilecek olursa gecenin bu tarifi bir faraziye-ye istinat etmektedir. Hakikate bâzı hallerde uymıyacak bir metin önümüze getirilmiş bulunmaktadır. Bu maddedeki tarife göre gece Nisan ayının birinci gününden Eylül ayının 30 ncu gününe kadar saat 21 den sabah beşe kadar sürer, deniliyor. Şimdi Haziran ayı içerisinde bulunduğumuza göre, güneşin doğmasından sonra da devam edecek demektir. Ben takvime baktım, Ankara'da güneş saat 4 de doğuyor. Demek ki güneşin doğmasından bir saat sonra dahi Ceza Kanunu tatbikatında gece sayılacaktır. İstanbul için de aynı hal mevcuttur. Diğer taraftan memleketimizde tek saat esas kabul edildiğine göre, memleketimizin en Şark sınırında güneş 3,15 - 3,5 ta doğmaktadır. Binaenaleyh güneşin doğmasından bir bir buçuk saat sonra dahi gece farzedileceğinden bâzı suçların cezaları artırılabilecektir. Bu ise halk vidadında fena tesir bırakacaktır.

Bâzı arkadaşlar şöyle düşünmektedir: Mer'i kanunda mevcut tarife göre tatbikatta birçok karışıklıklar olmaktadır. Çünkü mer'i kanunda gece, güneşin batışından bir saat sonra başlar ve doğmasından bir saat evvel kadar devam eder. Hırsızlık veya başka bir suç işlendiği takdirde bu tarife göre geceyi anlamak için; güneşin doğduğu saati bilmek, ondan sonra da suçun işlendiği saati tesbit ederek bunun güneş doğmasından bir saat evvel veya batmasından bir saat sonra olduğunu da tâyin etmek gerekir. O halde güneşin doğmasından bir saat evvel miydi, güneşin batmasından bir saat sonra mıydı? Keyfiyetinin tâyin edilmesi lâzımgelecektir ki bu, oldukça zordur.

Mahkemeler Meteoroloji Umum Müdürlüğünden, rasathanelerden sormak suretiyle tatbikatta rasladıkları müşkülâtı bertaraf etmeye çalışmaktadırlar. Bu itibarla mer'i kanunun güçlükler göstermekte olduğunu kabul etmek gerekir.

Köylerimizde halk arasında saat mefhumu nispi olduğu için zaman tâyini güç olacaktır.

Bunu düşünerek bendeniz şöyle bir teklif yapmak istiyorum. Gece, güneşin batması ile doğması arasında geçen zamandır. Binaenaleyh burada gecenin tarifi fiilî bir hâdiseye istinat edeceğine göre, her hangi bir suça şahit olan bir kimse o suçun ikaı esnasında güneşin doğup doğmadığını veya batmış olup olmadığını tâyin hususunu gözleriyle görüp anlayacağı tabii bir hâdiseye dayanacağı için şahadetler kolaylaşacaktır. Çünkü şahit fiilî bir hâdiseyi gözleriyle görecektir. Göziyle gördüğü bir işi anlamak insan için kolaydır. Fakat gözle görmediği bir işi anlamak, meselâ hâdisenin güneşin doğuşundan bir saat evvel olup olmadığını tâyin etmek bir insan için her zaman kolay değildir. 502 nci maddenin bir faraziye istinat eden ve realiteye uymıyan tarifi yerine gecenin, güneşin batmasıyla doğuşu arasındaki geçen zaman olduğu hususunda bir tarif tatbikatta kolaylık doğuracaktır.

Buna karşı şunu da ileri sürebilirler, Ceza kanunumuzun mehazi İtalyan kanununda bizde olduğu gibi tarif edilmmişti, fakat tatbikattaki güçlükleri nazarı itibara alarak bu şekilden sarfı nazar etmişlerdir ve yeni 502 nci maddeye uyar şekilde tarif yapılmıştır. Ama İtalya'nın coğrafi durumunu tetkik edecek olursak görürüz ki Türkiye'nin coğrafi vaziyeti ile İtalya'nın kıta olarak vaziyeti birbirine tamamiyle aykırıdır. İtalya şimalden cenuba doğru inen bir toprak şeridi halindedir. Şarkı ile garbı arasındaki zaman farkı belki 15 - 20 dakikadan ibarettir. Belki o kadar da değildir. Halbuki Türkiye şarktan garba doğru uzun bir toprak şeridi halinde yerleşmiş vaziyettedir. Memleketimizin şarkı ile garbı arasındaki zaman farkı bir, bir buçuk saati bulabilecek vaziyettedir.

Diğer taraftan şarktan garba 1.000 kilometreden fazla yer işgal eden mesafe içinde güneşe göre saat farkları çok fazla olduğu ve çalışma şartları değiştiği için geceyi saat ile tâyin etmek hakikatlara uymıyacaktır. Diğer taraftan, kışın gece, Ekim ayı başından Mart sonuna kadar 19 dan sabah altıya kadar sürer deniyor. Saat 19 helki Ekim ayı için gecenin başlayacağı bir zaman olabilir. Şubat veya Ocak ayları içerisinde 4,5 veya 5 te akşam oluyor. Binaenaleyh güneşin batmasından iki saat sonra gece başlıyor demektir ki, bu da

memleketimizin şartlarına uymaz. Bu hususta bütün konuştuğum komisyon arkadaşlarımız da mesai saati fikrini ileri sürüyorlar. Gerçi bu, modern mesai saatlerine uygun olarak konmuştur. Mesai saatleri sabah saat sekizde başlar ve akşam saat yedide biter. Büyük şehirlerimizde bu, böyledir. Ama memleketimizin nüfusunun % 75 ini köylü teşkil eder. Köylerde ise hayat güneşle başlar, güneşle sona erer. Bu itibarla, memleketimizin hayat şartlarına daha uygun olması bakımından gecenin güneşle tâyin edilmesi yolunda bir takrir veriyorum, kabulünü rica ederim.

ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Muhterem arkadaşlar; Necip Bilge Beyin teklifini bendeniz de gayet mâkul ve yerinde karşıladım. Bizde Ceza Kanununun kabul ettiği sistem, suçun kolayca vukubulması imkânının derpiş edildiği hallerde esbabı müşeddide vardır. Ceza Kanunumuzun kabul ettiği sistem budur. Geceleyin suçlar umumiyet itibariyle kolayca ika edilir. Bu itibarla kanun bâzı suçların geceleyin kolaylıkla yapılabileceğini düşünerek bunları esbabı müşeddide addetmiştir. Bu halleri ayrıca müeyyidelere raptetmiştir.

Hal böyle olunca, vâzı kanun bizde, hali fiilîden hareket ederek, geceyi tarif etmek mevkine düşmüştür, o hali fiilî karanlıktır arkadaşlar. Yani suçun karanlıkta vukubulması halidir. Böyle olunca mesai Nisan ayında 21 den başlar şunda biter suretiyle mütalâa etmek katıyen doğru olamaz. Bunu doğrudan doğruya güneşin batması, güneşin doğması ile müterafik mütalâa etmek yerindedir. Bilhassa Necip Bey arkadaşımız bunu gayet güzel ifade buyurdular. Bu mevzuu İtalyan Ceza Kanunundaki görüşle mukayese etmek ve ona uymak asla doğru değildir. Memleketimizin coğrafi durumu şarktan garba 1 000 kilometreden fazla bir imtidat suretiyle kendisini gösterir. Böyle olunca şarkta o hali fiilî geç başladığı halde garpta erken başlayabilir. Sabah da Şarkta erken başladığı halde Gaptta geç başlar. Halbuki Necip Bilge arkadaşımızın bu noktayı nazarı kabul edilirse şöyle bir mahzur akla gelebilir : Kars'ta akşam saat beşte işlenen bir suç geceleyin işlenmiş kabul edildiği halde, Garpta, faraza İstanbul'da o saatte gündüz olduğundan, o saatte işlenen bir suç gündüzleyin işlenmiş kabul edilebilir. Yani memleketin zaman nokta-

sından iki ayrı mntıkaya ayrılmış olmasına rağmen, suç Şarkta işlenmişse bu, bir esbabı müşeddidei kanuniye olur, Garpta işlenmişse esbabı müşeddidei kanuniye dışında kalır, yani bu bir mahzur değildir. Çünkü vâzı kanun, arzettiğim gibi, bu suçun mürettep cezasını, suçun işlendiği muhite hasren sırf gecedir diye artırmak suretiyle vermiştir. Yani vâzı kanun, suçun vukuu zamanını vahdet teşkil edecek surette, memleketin her tarafından mücerret, müttehit olarak mütalâa etmiş değildir. Munhasıran suçun ortalık karardıktan sonra işlenmesi veyahut ortalığın aydınlanması halinde işlenmesi diye keyfiyeti derpiş etmiştir. Hakikaten arkadaşlar gece öyle bir andır ki, insanın pisikolojisine çekingenlik verir. Gece işlenen suçlar, fazla heyecan tesiriyle, kolayca işlenir. Kolayca işlenmesi dolayısıyla ki vâzı kanun bunu esbabı müşeddide addediyor.

Hulâsa olarak, Necip Bilge arkadaşımızın teklifi çok yerindedir ve pratikte de fayda sağlar.

Arkadaşlar, saatin kaç ve güneşin doğmasından bir saat evvel mi, sonra mı olduğunu tesbit etmek çok güçtür. Eskisi makbul değil, yenisi de makbul değildir. Halbuki güneşin doğmuş bulunması anında herşeyi müşahhas olarak tesbit mümkündür. Bu itibarla kanunun tatbiki yönünden bu bir, Ceza Kanununun kabul ettiği maddeler yönünden iki.

Arkadaşımızın fikirlerinin benimsenerek teklif ettikleri formülün behemehal kabul edilmesi yerinde olur, kanaatindeyim.

REİS — Komisyonun mütalâası var mı efendim.

ADALET KOMİSYONU ADINA VACİD ASENA (Balıkesir) — Arkadaşlar, Sayın Necip Bilge ve Ereüment Damalı arkadaşlarımız 502 nci maddenin tedvin şekli aleyhinde konuşular. Ayların beyanı ve bu meyanda saatlerin tesbiti suretiyle değil tulû ve gurub itibariyle metinde tashihat yapılmasına mütedair bulunan tekliflerinin kabulü için izahat verdiler.

Arkadaşlar, bugün meriyet mevkiinde bulunan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda da, şimdi huzurunuzda müzakeresi yapılmakta olan Ceza Kanununun 502 nci maddesiyle yüksek tasvibe arzolunan hüküm mevcut bulunmaktadır. ve bu güne kadar tatbikatta asla bir müşkülâtı

her hangi bir zararı müeddi olmamış, bilâkis türlü rürat ve kolaylığı temin etmiştir.

Şunu da bilhassa mâruşatım meyânında tebaruz ettirmek istiyorum ki, Necip Bilge arkadaşımız ve yine Ereüment Damalı arkadaşımız, İtalya'nın coğrafi vaziyeti ile Türkiye'nin coğrafi vaziyeti arasında bir mukayese yapmak istediler ve dediler ki, İtalya şimalden cenuba doğru imtidat etmektedir. Türkiye ise şarktan garba doğru mümtet bulunmaktadır. Arkadaşlar, Anadolu Yarımadasının coğrafi vaziyetini zihinlerinizde kısaca teecessüm ettirmek lâzımgelirse yurdumuz hakikaten şarktan garba uzadığı gibi şimalden cenup istikametinde de geniş bir sahayı kaplamaktadır. Mevzuda hasren şimal, cenup ve şark ,garp gibi coğrafya ilmini alâkadar eden hususlar evvel emirde nazara almamaz. Doğrudan doğruya memleketin ihtiyacı ele alınmak icabeder. Bu ihtiyaç nedir? Biraz sonra arz ve izahına çalışacağım, daha evvel şu hususu da işaret etmek istiyorum. Arkadaşların söz arasında buyurdular ki, karanlıkta suçlar daha kolay işlenebilir. Metinde mazbut ay taksimatı, saat tesbiti tulû, gurub saatleri ile ayarlanamaz, mahzur tevlit eder.

Arkadaşlar, kanun teklifinde yer alan esaslar tatbikatta alınan neticelere müstenit bulunmaktadır. Bunun içindir ki, aylar üzerinde tevakkuf edilmiş, güneşin doğup ve batması zamanları da hesaba katılmak suretiyle gece ve gündüzün tefrik ve tasnifi yapılmış ve şüphesiz ki tatbikatı teshil bakımından da saatlerin tesbiti lüzumlu ve faydeli telâkki edilmiştir. Bu tertip mahkemelerin çalışmalarını da kolaylaştıracaktır. Tulû ve gurub zamanlarının tâyin için mahkemelere uzun muhabere kapılarını kapatacaktır, dâvaların in-tacı sürüncemeden kurtulacaktır.

Malûmuâliniz, hayat yalnız tulû ile başlayıp gurub ile inkıta etmez. Yani, muhterem arkadaşlarımızın gurub ile kasedtikleri karanlık vaziyeti hâsıl olmaz, topluluk hayatının icaplarına uygun surette tulûdan evvel başlayabileceği gibi, gurubdan sonra da uzun müddet ve saatte devam eder. Bu başlangıç ve devam vaziyetleri müzakere ve münakaşa mevzuu olmuş, insan topluluğunun daha çok bulunabileceği zamanlar dikkate alınmak suretiyle muayyen kıstaslar vaz'edilmiştir. Mâruzatımı kuvvetle belirtebilmek için diyebilirim, ki suçlar münhasıran karanlıkta işlenmez, huzurunuzda çıkmazdan evvel bir arkadaşımın hatırlattı-

ğı gibi mehtapta da işlenir, hattâ medeni ihtiyaçları müsait şartlarla temin edilen yerlerde sokakların aydınlatılması keyfiyetini de nazara almak lâzımdır. Maksat, gece vaktinden maksat, insan hayatının icaplarına mukarın olarak faaliyetini azalması, bir nevi tevakkufa uğramasıdır. Biz bu düşüncelerle 502. maddede gerekli hükümleri sevkederek vazifemizi yaptığımıza kani bulunmaktayız.

REİS — Petev Arat.

PERTEV ARAT (İzmir) — Komisyon sözcüsü arkadaşımız Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda aynı hükmün bulunduğunu ifade ettiler. Filhakika doğrudur. Fakat Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki bu hüküm geceleyin usuli muamelelerin yapılmasına mahal vermemek üzere konulmuştur. Bunun, tatbikatta bugüne kadar bir aksaklık getirdiğini de zannetmiyorum. Halbuki buradaki «gece» işlenmiş olan suçların daha vahim olduğu düşünülerek konulmuştur. Biraz evvel kabul ettiğimiz 491 ve 492 nei maddelerde nitelik bu madde ile ilgi mevcuttur. 942'nin birinci fıkrasına göre suç geceleyin bir bina içerisinde işlenirse, verilecek ceza daha ağırdır. Hakikaten bu şekilde saat tahdidi bir defa adaletsizlik doğuracaktır. Kars'ta bu fiili işlemiş olan bir sanık başka türlü ceza görecektir, İzmir'de aynı saatte aynı fiili işliyen başka ceza görecektir. Bu suretle tatbikatta bir defa adaletsizlik olacaktır.

Sonra, gece saat kaçta suçun vukuunun tesbiti ekseriya mümkün olmaz. Bilhassa vatandaşlarımızın büyük bir kısmında her zaman saat bulunmaz. Binaenaleyh, hem adaletsizliği önlemek ve hem de daha pratik olması için Necip Bilge'nin teklifinin kabulünde büyük fayda mevcuttur, kabulü taraftarım.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Arkadaşlar, ben Necip Bilge'nin mütalâasını bir noktada takviye etmek için söz aldım. Fazla konuşmayacağım. Saat meselesi için Pertev Arat'ın dediği gibi, bir hâdise vukuunda hemen saata bakmak ancak meraklı gazete muhabirlerinin veya polis hafiyelerinin işidir. Halbuki bir fiil işlendiği zaman, güneşin doğmuş veya batmış olduğunu herkes müşahade edebilir, tâyin edebilir. Saat meselesinin ameli sahada, tatbikatta birçok güçlükleri derkârdır. Halkımızın mühim bir kısmını, ekseriyetini teş-

kil eden köylümüz saat 21 de ikinci uykudadır. Bu itibarla bu saatte halkımızın hayatında gece bilfiil başlamıştır.

Son bir noktaya işaret edeceğim; gece ile gündüz arasındaki fark, komisyonda bir arkadaşımızın dediği gibi sade aydınlık, karanlık meselesi değildir, mehtapta da cinayet işlenebilir. Mehtapta değil, bir mumluk ışık altında dahi işlenebilir. Arkadaşlar, geceleri insanların sıhhati, fizyolojik durumu, ruh haleti itibariyle gündüzle kıyas etmeyecek kadar fark vardır. Bilirsiniz ki geceleri, hastalık ağrıları, ıstıraplar artar, daha birçok fizyolojik farklar vardır. Onun için Necip Bilge arkadaşımızın teklifi çok yerindedir ve hudutlarını tabiatın kabul ettiği bir şeydir. Arkadaşımızın teklifinin kabulünü rica ediyorum.

REİS — Avni Başman.

AVNİ BAŞMAN (İzmir) — Efendim; ben zannediyorum ki, geceyi kozmografya hudutları içinde tarif etmek daha faydalı olacaktır. Yatsıdan şafağa kadar müddet geçedir, dersek mesele kalınmaz. Amelî tarafı budur. Yatsı ile sabah namazı arasındaki zaman geçedir demek meseleyi halleder. Her yerde yatsı ile sabah namazı arasındaki zaman birdir. Arzetmek istediğim budur.

REİS — 502 nei madde hakkındaki teklifi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Ceza Kanununun 502 nei maddesinin aşağıdaki şekilde oya konmasını arz ve teklif ederim :

Niğde
Necip Bilge

«Madde 502. — Ceza Kanunu tatbikatında gece vakti güneşin batmasından doğmasına kadar sürer;»

REİS — Dikkate alanlar lütfen işaret versinler... Kabul etmeyenler... Nazara alınmıştır.

502 nei maddeyi takrirle birlikte komisyona veriyoruz.

Madde 513. — Her kim, başkasının mutasarrıf olduğu emlak ve araziye tamamen veya kısmen zabıt ve tasarruf etmek veya bunlardan intifa eylemek için o arazi ve emlakın hudutlarını değiştirir veya bozarsa iki aydan iki seneye

kadar hapsolunur. Ve 150 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası alınır.

Köy hükmi şahsiyetine ait olduğunu veya öteden beri köylünün müşterek istifadesine terk edilmiş bulunduğunu bilerek mera, harman yeri, yol ve sulak gibi gayrimenkulleri kısmen veya tamamen zabıt ve tasarruf eden veya sürüp eken kimse hakkında birinci fıkrada yazılı cezalar tatbik olunur.

Hakkı olmıyan bir menfaat elde etmek için umumi veya hususi suların mecrasını değiştiren kimse hakkında da aynı ceza hükmolunur.

REİS — Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar, bu madde de bizim milli ihtiyacımızı ve bize mahsus bir ihtiyacı karşılıyan bir noksan vardır. Onun ikmali için bir teklifte bulunacağım. O da şudur: İstanbul'da ve diğer büyük şehirlerde hanlar vardır, bu hanların her katının malikleri ayrı ayrıdır. Avlu, yüz numaralar ve merdivenler, tapucuların bulunduğu bir isimle, iştiraki daimî halinde tasarruf edilen yerlerdir. Ama bu yerler parsellere dâhil değildir. 513 ncu maddede bize mahsus olan bu mülkiyet tarzı hakkında bir hüküm olmadığı için Valide hanı ve saire gibi büyük hanların merdivenleri altına, avlularına birtakım türediler tarafından tecavüzler vâki olmuş haklarında takibat yapılmış, fakat İstanbul Müddeiumumiliği bunlar hakkında tatbik edecek bir madde bulamamıştır.

Bu madde müşterek mallara vâki tecavüzleri meni ve teşkiye edecek hükümleri havidir, harman yerlerine tecavüzü cezalandıran kayıtlar tarzı. Binaenaleyh köylülerin müşterek yerlerine nasıl tecavüz edenler teşkiye edilmekte ise bunun gibi müşterek mülkiyette olan hanlara bu şekilde tecavüz edenlerin de cezalandırılması için 513 ncu maddeye bir üçüncü fıkranın ilâvesini rica ediyorum. Bunun esbabı mucibesini izah edemem endişesiyle teklifimde biraz tafsilâtlı yazdım. Teklifim kabul edilirse üçüncü fıkra olacaktır komisyonun 3 ncu fıkrası ise 4 ncu fıkra olacaktır. Teklifim şudur.

«Muhtelif gayrimenkul sahiplerinin müştereken istimallerine mahsus methal, avlu, merdiven ve saire gibi mahalleri tamamen veya kısmen zapt ve tasarruf eden veya buraları istimal hakkı olanları istimalden meneden kimse

hakkında birinci fıkrada yazılı ceza tatbik olunur»

Zannediyorum ki, memleketimize mahsus olan bu ihtiyaç bu şekilde karşılanmış olur. İtalya'da ve Avrupa memleketlerinde öyle iştiraki daimî halinde tasarruf edilen yer yoktur. Onun için ora kanunlarında olmadığından dolayı bizde hâsıl olan bir noksanı ikmal edecek olan bu teklifimin kabulünü rica ederim.

REİS — Efendim, izahatını verdiler, takrirlerini okuyoruz.

Risliğe

Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerini değiştiren teklifin 513 ncu maddesinde noksan kalan bir cihet vardır. Bu noksan şudur: Memleketimizde bilhassa İstanbul gibi büyük şehirlerimizde büyük hanlar vardır ki, bunların içerisinde her katta muhtelif parseller muhtelif eşhase aittir. Fakat hiçbirisinin parseline dâhil olmıyan ve binaenaleyh ferdi mülkiyeti altında bulunmıyan lâkin her mutasarrıfın mülkünü istimal edebilmesi için elzem olan methal, avlu, koridor, merdiven, helâ gibi müştereken istimaline mahsus yerler vardır. Hânda hiçbir mutasarrıfın ferdi mülkiyeti altında olmıyan bu gibi yerleri zaptu tasarruf ve istimaline hak sahibi olanları istimalden menetmeyi cezalandıran bir hüküm olmadığından birtakım türediler bu gibi müşterek yerleri işgal edip gece konular yapmakta istimaline hakkı olanları bundan menetmekte, bunlar hakkında ceza tatbiki imkânsız kalmaktadır. 513 ncu maddenin ikinci fıkrasında aynı mahiyette olmak üzere köy hükmi şahsiyetine ait istimali müşterek harman ve meraları zaptedenleri nasıl cezalandırırıyorsak şehirlerdeki han mutasarrıflarının müşterek istimaline mahsus avlu, merdiven, koridor gibi yerleri zaptedenleri cezalandırmak üzere üçüncü fıkra olarak aşağıdaki fıkranın ilâvesini ve metinde mevcut üçüncü fıkranın dördüncü fıkra haline getirilmesi suretiyle bizim memleketimizdeki tasarruf şekline mahsus olan bu mühim boşluğun doldurulmasını ve hissedilen millî ihtiyacın giderilmesini arz ve teklif ederim.

Konya Mebusu
Hidayet Aydın

Madde. 513. Fıkra 3 olarak ilâvesini istediğimiz fıkra metni:

(Muhtelif gayrimenkul sahiplerinin müşterek

istimallerine mahsus methal, avlu, merdiven ve saire gibi mahalleri tamamen veya kısmen zabıt ve tasarruf eden veya buralarını istimale hakkı olanları istimalden meneden kimse hakkında da birinci fıkrada yazılı cezalar tatbik olunur.)

REİS — Komisyon.

ADALET KOMİSYONU ADINA VACİD ASENSA (Balıkesir) — Efendim, 513 ncü maddenin ikinci fıkrası, Hüseyin Ortakcioğlu arkadaşımızın teklifi üzerine komisyonda müzakere edilerek kabul edilmiş ve yüksek tasvibinize arz edilmiştir.

Fıkranın sarih metninden anlaşılacağı ve hile, hüküm doğrudan doğruya köylerdeki inzibat ve asayişe taallük ve onların huzurunu istihdaf etmektedir. Bu itibarla Hidayet Aydıner arkadaşımız filvaki tekliflerinde haklı olabilirler, ancak şunu kendilerine hatırlatmak isteriz ki gayrimenkule tecavüzün def'ine dair olan bir kanun, şehirlerde idari cihazın müteşâ'ip olması, nüfus kesafeti itibariyle adalet müesseselerinin tereddüdü dolayısıyla hem idari kanunların, hem de Kanunu Medeni ve diğer kanun hükümlerine tebaan bu haklarını her suretle korumak, yerine getirmek imkânlarına sahiptirler. Bu itibarla bu fıkra, mâruzatımın bidayetinde işaret ettiğim gibi, tamamen köy halkının huzurunu temin maksadını istihdafen vaz'edilmiştir. Binaenaleyh biz tadilen tevsiiine taraftar bulunmamaktayız. Sözlerime ilâve edeyim, ki teklif sahibi arkadaşımızın bahsettiği hâdiseler tamamiyle hususi hukuk hükümlerini alâkadar etmektedir. Mâruzatımın arasında temas edeceği kanunlara işaret ettim. Mümasil hâdiselere tatbik edilmesi gereken kanunlara başlıca temas ettim, müzakere mevzuu olan fıkra sadece ve hasran köy mânevi şahsiyetine ait emvali gayrimenkuleye mütaalliktir, takririn reddini istirham ederim.

REİS — Hidayet Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar, muhterem heyetinize 513 ncü madde reyinize arz olunuyor. Yani yalnız bir fıkra arz olunuyor ki, benim teklifim reye arz olunmayan bir maddenin tadili diye reddolunsun. Köyün ihtiyacı ihtiyaç da şehrin ihtiyacı ihtiyaç değil mi? Arkadaşım buyuruyorlar ki, Kanunu Medeni ve Ceza Kanunu bu hakkı te-

min eder. Efendim bir kere arzettim. Han avluları ferdi mülkiyet altında değildir. Binaenaleyh Kanunu Medeni de ferdi mülkiyete ait olmadı için ne Ceza ne de Kanunu Medenice mucibi ceza değildir. İstanbul Müddeiumumisi bunlardan âciz kalmıştır. Arzettim : Bu han avluları birtakım gecekondularla dolduğu için müddeiumumiliğe iş intikal ediyor, bunun için de tapu senedi isteniliyor. Halbuki avlu müşterekmiş. Yani bir şekli iştiraktan ibaret. Buna iştiraki daimî de diyorlar. İnşallah Kanunu Medenin tadilinde bu noksanlar ikmal edilecektir. Fakat bugün başkasının mülküne tecavüz, âdeta mübah hale geldi. Gayrimenkule Tecavüzün Men'i hakkındaki Kanunda bu noktada yürümektedir. Avlunun içerisindeki parsel sahibi o avlunun sahibi değildir. Bu noktadan ben muhalefet ediyorum.

REİS — Fıkra'yı okutuyorum :

(Muhtelif gayrimenkul sahiplerinin müşterek istimallerine mahsus medhal, avlu, merdiven ve saire gibi mahalleri tamamen veya kısmen zabıt ve tasarruf eden veya buralarını istimale hakkı olanları istimalden meneden kimse hakkında da birinci fıkrada yazılı cezalar tatbik olunur.)

REİS — Efendim fıkra'yı maddeye ekli olarak arkadaşımız teklif etmektedir. Nazara alanlar... Alınanlar... Teklif kabul edilmemiştir. Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 544. — Her kim, çalışmaya muktedir olduğu halde dilencilik ederken tutulursa bir haftadan bir aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılır.

Tekerrürü halinde hafif hapis cezası bir aydan aşağı olamaz.

REİS — Madde hakkında söz isteyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 545. — Her kim, 15 yaşından aşağı çocukları toplayıp dilencilik ettirir veya velâyet ve vesayeti altında bulunan yahut kendisinin muhafazası ve nezaretine tevdi olunan 15 yaşından aşağı bir küçüğün dilenmesine veya bir kimsenin o küçüğü dilencilikte kullanmasına müsaade ederse üç aydan aşağı olmamak üzere hafif hapis ve 100 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasıyla cezalandırılır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 548. — Her kim, umumi bir mahalde yahut umuma açık yerlerde yalan uydurarak başkasını zarara sokacak veya halkın huzurunu bozacak suretlerle saffetinden istifadeye kalkarsa bir aydan aşağı olmamak üzere hafif hapis cezasıyla mahkûm edilir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 566. — Her kim, dikkatsizlik veya tecrübesizlik neticesi olsa bile her ne suretle olursa olsun şahıslara bir zarar veya eşyaya mühim bir ziyan vukuu tehlikesini tevhit ederse 15 günden aşağı olmamak üzere hafif hapis veya 50 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasına mahkûm edilir.

Eğer fiil, aynı zamanda sanayii nefiseye ve ticaret ve sanayie mütaallik kavanin ve nizamata muhalefet cürmünü teşkil etmiş olur ve kanunen ona mahsus başka ahkâm tâyin edilmiş bulunursa verilecek ceza bir ay hafif hapisten veya 100 lira hafif para cezasından aşağı olamaz ve bu halde bir aya kadar meslek ve sanatın tatili cezası da hükmolunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 567. — Her kim, umuma mahsus veya umuma açık yerlerde kumar oynatır veya oynatmak için yer gösterirse bir aydan altı aya kadar hafif hapis ve 250 liradan 500 liraya kadar hafif para cezasına ve tekerrürü halinde iki aydan bir seneye kadar hafif hapis ve 500 liradan 1 000 liraya kadar hafif para cezasına mahkûm olur.

Kumar oynanan yerde bulunup kumar oynamaya yarıyan veya kumar oynamaya tahsis olunan mevât ve alât ile ortada bulunan eşya ve para zabıt ve müsadere olunur.

Faîl :

1. Bu fiilleri itiyat edinmiş bulunduğu;
2. Birinci fıkrada beyan olunan kabahatin irtikâbında kumar oynayanlara karşı bango tutan olduğu takdirde yukardaki fıkralarda ya-

zılı cezalar bir misli artırılarak hükmolünür ve bu son halde üç aya kadar meslek ve sanatın tatili cezası da ilâve edilir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 568. — Her kim, yukardaki maddede beyan olunan kabahate iştirak etmeksizin umumi veya umuma açık mahalde kumar oynarsa bir aya kadar hafif hapis ve 50 liradan 100 liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır. Tekerrürü halinde ceza on günden iki aya kadar hafif hapis ve 100 liradan 200 liraya kadar hafif para cezasıdır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 571. — Her kim, umumi veya umumun girebileceği yerlerde halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkartacak surette ve aşikâr bir halde sarhoş olarak yakalanırsa on beş günden aşağı olmamak üzere hafif hapis veya 50 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasıyla mahkûm olur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 572. — Yukarıki maddede gösterilen surette sarhoş olup da başkasına tecavüz ve umumun istirahatını selb edenler iki aydan aşağı olmamak üzere hafif hapis cezası ile cezalandırılır.

Sarhoşluğu itiyat derecesine vardiğerlar altı aydan aşağı olmamak üzere hafif hapse mahkûm olurlar.

İki defa mahkûm olduktan sonra aynı fiili tekrar işleyenler o fiili itiyat etmiş sayılır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

431 ve 502 nei maddeler komisyondan henüz gelmemiştir. Vaktin ademimüsaadesine binaen 29 Haziran Pazartesi günü saat 15 te toplanmak üzere Birleşime son veriyorum .

Kapanma saati : 18,05

A — YAZILI SORULAR

1. — *Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoğlu'nun, Adalet Vekâleti 1953 yılı Bütçesinin döşeme ve demirbaş ödeneklerinden nerelere, kaçır liralık tahsisat ayrıldığına dair sorusuna Adalet Vekili Osman Şevki Çiçekdağ'ın yazılı cevabı (6/1041)*

27. IV. 1953

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki sorulara Adalet Vekili tarafından yazılı olarak cevap verilmesine delâletlerini arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Konya Mebusu

Abdürrahman Fahri Ağaoğlu

1. 1953 yılı Adalet Vekâleti Bütçesinin 302 nci faslının 20 ve 30 ncu maddelerindeki döşeme ve demirbaş ödeneklerinden nerelere ve kaçır liralık ödenek ayrılmıştır?

2. Bu maddelerden Konya, Akşehir ve Karaman ve Ermenek merkez kazalarıyla buralara bağlı kaza ve bucaklar ihtiyacı için kaçır liralık ödenek istenmiş ve kaçır liralık ödenek gönderilmiştir?

T. C.

Adalet Vekâleti

26.VI.1953

Levazım Müdürlüğü

Sayı : 5081/100 Özel

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Genel Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğü ifa-

deli, 28. IV. 1953 gün ve 5191-11426/6-1041 sayılı yazıları karşılığıdır.

Konya Milletvekili Abdürrahman Fahri Ağaoğlu tarafından yüksek makamlarına verilip, vekâletimize tevdi buyurulan 27. IV. 1953 günlü sual takririnde :

1953 yılı Bütçesinin döşeme ve demirbaş ödeneklerinden şimdikiye kadar nerelere ve kaçır lira ayrıldığı, Konya, Akşehir, Karaman ve Ermenek merkez kazalarıyla bunlara bağlı kaza ve bucaklar ihtiyacı için kaçır liralık ödenek istenmiş ve kaçır liralık ödenek gönderilmiş olduğu hususlarının yazılı olarak cevaplandırılması istenmiştir.

Her yıl bütçesiyle alınan döşeme ve demirbaş ödeneği, o yıl içinde yeniden ihdas edilen mahkeme ve adalet dairelerinin döşeme ve demirbaş ihtiyaçları karşılandıktan sonra, vukubulan taleplerin en mübrenleri göz önüne alınarak tevzi edilmektedir. Bu yıl da bu suretle hareket edilerek nerelere ve ne miktar ödenek verildiği ilişik (1) numaralı listede,

Konya merkez, kaza ve nahiyelerine ne miktar ödenek gönderilmiş olduğu da ilişik (2) numaralı listede gösterilmiştir.

Keyfiyetin takrir sahibine bildirilmesine müsaadelerini saygı ile arz ve rica ederim.

Adalet Vekili

O. Ş. Çiçekdağ

Liste No. : 1

1953 yılı Bütçesinin Adalet Vekâletine ait kısmında vilâyetler döşeme ve demirbaş tertiplerinden 26. V. 1953 tarihine kadar yapılan sarfiyat listesidir.

Döşeme		Demirbaş		Mahallin adı
Lıra	K.	Lıra	K.	
33	560	24	549 50	37 sulh mahkemesinin asliyeye kalbi için.
33	930	31	813	58 mahalde teşkil olunan sulh mahkemelerine.
2	300	3	727	4 mahalde teşkil olunan ağır ceza mahkemelerine.
20	860	18	793	21 mahalde teşkil olunan asliye mahkemeleri için.
8	780	17	070	35 mahal teşkilâtında yapılan ilâvelere.
99	430	95	952 50	Yekûn

Acil ihtiyaçların karşılanması için istenilen mahallere verilen ödenekler

Döşeme Lira	Demirbaş Lira K.	Mahallin adı	Döşeme Lira	Demirbaş Lira K.	Mahallin adı
1 000	1 500	İstanbul		100	Mut
1 000	1 000	Eskişehir		20	Kızılcabamam
433	906	Vize		55	Balıkesir
200	200	Yenice		15	Mardin
	2 120	Gönen		40	Lalapaşa
	750	Çan		90	Rize
	75	Kartal		100	Çankırı
	37	Aydın		100	Mersin
	15	Kastamonu		75	Meriç
	182 50	Milâs		150	Karaburun
	20	Cizre		50	Kırıkhan
	32 50	Turgutlu		300	Düzce
	50	Kemalpaşa	700	800	İslâhiye
	111	Urfa		200	Gördes
	300	Afyon		150	Denizli
	100	Devrek		15 50	Çanakkale
	350	Osmaniye		170	Zıvarık
	40	Refahiye		90	Karapınar
	200	Akkışla		120	Hüyük
	550	Mazıdağı		100	Kadınhanı
	250	Tavşanlı		120	Sarayönü
	200	İzmir		100	Hatay
	120	Çaldıran		100	Besni
	30	Gölköy		70	Serik
	100	Karaman		25	Güney
	150	Gemlik		120	Gümüşhacıköy
	150	Genç		250	Aksaray
	4	Abana		250	Ermenek
	25	Of		250	Çumra
	221	Kocaeli		250	Konya
	290	Soma		250	Çarşamba
	100	Burdur		250	Ereğli (Konya)
	30	Kaman			
	97 20	Üsküdar	3 333	17 371 70	Yekûn
	120	Sütçüler	99 430	95 952 50	Yeni teşkilât ye- kûnu
	50	Karamürsel			
	15	Yeşilhisar			
	150	Elâzığ	102 763	113 324 20	Umumi yekûn
	1 953	Ankara			

Konya ve mülhakatının 1952 ve 1953 yıllarında döşeme ve demirbaş istekleriyle 26 . V . 1953 tarihine kadar verilen ödenek miktarını gösterir listedir.

İstenen ödenekler Lira	Verilen ödenekler Lira	Mahallin adı	Düşünceler
15 000		Konya	
3 500	390	Konya (2 iera)	Yeni teşkilâtla
1 400	100	Kadınhanı	
10 900	90	Karapınar	
650	120	Sarayönü	
350		Bozkır	
970	120	Höyük	
1 100	170	Zıvarık	
1 000		Akşehir	İki yazı makinası istenmiş fazla bulunan bir mahalden temin edilmek üzeredir.
850		Yalvaç	
700		Şarkikaraağaç	
600		Gelendos	
1 500		Karaman	
1 250	250	Ereğli	
2 050	250	Ermenek	
	2 245	Yunak	Yeni teşkilâtla
	1 120	Akviran	Yeni teşkilâtla
500	250	Çumra	
350		Taşkent	

2. — *Kocaeli Mebusu Ekrem Alican'ın, Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında yapılan yolsuzluklar dolayısıyla tahkikat yaptırılıp yapılmadığına dair sorusuna Millî Savunma Vekili Seyfi Kurtbek'in yazılı cevabı (6/1064)*

9 . V . 1953

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Aşağıdaki suallerimin Millî Savunma Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına tavassutlarımı saygılarımla arz ederim.

Kocaeli Mebusu
Ekrem Alican

1. Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında yapılan yolsuzluklara dair, 31 . VII . 1952 tarihinde o zamanki Millî Savunma Vekili Bursa Mebusu Hulûsi Köymen'e bizzat teslim ettiğim (Selim Alpagut) imzalı ihbar mektubu ne olmuştur? Bu mektupta madde tâyini suretiyle ihbar edilen hâdiseler hakkında tahkikat

yaptırılmış mıdır? Yaptırılmışsa tahkikatı yapanlar kimlerdir? Tahkikat neticesini gösterir rapor veya fezlekelerin bir veya birer suretinin işbu sualimin cevabına ekli olarak tarafıma verilmesi. Tahkikat yaptırılmamışsa sebebi? İhbar mektubu kaybedilmişse, kaybeden veya kaybedenlerin kim olduğu? Bunlar hakkında bugüne kadar ne muamele yapıldığı? Muamele yapılmamışsa sebebi? 9 . I . 1953 tarihli mektubumda bu ihbar mektubunda ihbar edilen hususların Millî Savunma gücümüzle ilgili olduğunu. binaenaleyh mektubun bir an evvel bulunarak tahkikatın ikmalini bildirmiştim. Buna rağmen bugüne kadar bu mektubun buldurulması veya suretinin ele geçirilmesi hususunda Vekâletin mutlak bir alâkasızlık içinde kalmasının sebebi nedir ve bunun müsebbipleri kimlerdir?

2. Bu fabrika ve müdürü hakkında Vekâlete daha evvel ihbarlar yapılmış mıdır? Yapıl-

mıssa hangi tarihte, kim veya kimler tarafından yapılmıştır? Bu ihbarlar tahkika tâbi tutulmuş mudur? Tutulmuşsa tahkikatı kimler yapmış ve ne neticeye varmışlardır? İhbar edilen hâdiseler nelerdir? İhbar veya ihbarları yapanlar halen fabrikada çalışmakta mıdır? Çalışmıyorlarsa fabrikadan ayrılış tarih ve sebepleri? İhbar veya ihbarlar sonunda düzenlenen tahkik rapor veya fezlekelerinin birer suretinin işbu sualime ekli olarak tarafıma verilmesi;

3. Binbaşı Nedim Barlas fabrikaya hangi tarihte müdür tâyin olunmuştur? Bu zat 31 . VII . 1952 tarihinden evvel başka bir vazifeye nakledilmiş ve fakat bu nakil muamelesi iptal olunarak tekrar Adapazarı'nda bırakılmış mıdır? Bırakılmışsa kim veya kimler tavassut etmiş ve bu tavassut ne gibi bir sebeple kabul olunmuştur? Millî Savunma Vekâletinde iltimas; nakilleri ve hattâ tahkikat taleplerini işletmiyen bir hastalık halini almış mıdır? Nedim Barlas 31 . VII . 1952 tarihinden evvel askerlik vazifesinden istifa ettiğine dair Vekâlete herhangi bir müracaatta bulunmuş mudur? 31 . VII . 1952 tarihinden sonra askerlikten istifa veya tekaütlüğünü talep yolunda bir müracaati olmuş mudur? Olmuşsa tarihi nedir? Tekaütlük muamelesi hangi tarihte ikmal edilmiştir? Kendisine tebligat yapılmış mıdır? yapılmışsa tarihi nedir? Yapılmamışsa gecikme hangi sebepten ileri gelmiştir? Tekrar vazifede istihdam kararı kendi talebi ile mi, yoksa re'sen mi verilmiştir? Bu kararın tarihi nedir? Bu mevzuda lehinde tavassutta bulunanlar var mıdır? Ve kimlerdir? Vekil evvelce bu zatla aynı kıtada beraber çalışmış mıdır veya arkadaşlıkları var mıdır? Tekaütlüğünü; 31 . VII . 1952 tarihinden sonra tâyin edildiği vazifeye başladıktan sonra mı, yoksa evvel mi, istemiştir. Adapazarı Fabrikasına son defa tâyin muamelesinin tarihi nedir? Aradan geçen müddet için, yani Adapazarı Fabrikasından ayrıldığı tarihle tekrar aynı fabrikaya döndüğü tarih arasında kendisine maaş veya tazminat namı ile ödenen para var mıdır? Varsa miktarı nedir? 31 . VII . 1952 tarihinden son defa fabrikaya dönüşü tarihine kadar aldığı harcırahlar var mıdır? Varsa bu harcırahları hangi vazifeler için almıştır ve miktarları nedir? Bu arada Devlet adına hastanede kalmış mıdır, kalmışsa hastalığı nedir ve nerede veya kimden aldığı rapora istinaden

kendisine bu muamele yapılmıştır?

4. Fabrika işçilerinden Ahmet Beylan tarafından fabrika hakkında Millî Savunma Vekiline ihbar yapılmış mıdır? Yapılmışsa tarihi nedir? Bu ihbarda ihbar mevzuu olan hâdiseler nelerdir? Bu ihbar üzerine Millî Savunma Vekâletince tahkikat yapılmış mıdır? Yapılmışsa tahkikatı kimler yapmıştır ve ne netice alınmıştır? Ahmet Beylan halen fabrikada istihdam olunmakta mıdır? İstihdam olunmamakta ise, hangi tarihte fabrikadan çıkarılmıştır ve çıkarılmasının sebebi nedir?

5. 1. III. 1953 tarihinden sonra fabrikadan başka yere nakledilen subaylar var mıdır? Varsa kimlerdir ve her birinin nakil sebepleri nelerdir? Haklarında ihbar vâkı olmuşsa ihbarı yapan, ihbar tarihi ve ihbar maddeleri? Aynı tarihten sonra fabrikadan çıkarılmış işçi, usta, ustabaşı ve sair teknisyenler var mıdır? Varsa kimlerdir ve her biri için işten çıkarma sebepleri nelerdir?

6. Yapılan ihbarların salim bir şekilde tahkiki için; 5. V. 1953 tarihinden sonra vekâletçe hangi tedbirler alınmıştır? Fabrikaya iade olunan Binbaşı Nedim Barlas halen vazifesine devam etmekte midir? Yeniden bir tahkik heyeti kurulmuş mudur? Kurulmuşsa kimlerden teşekkül etmektedir? Böyle bir tahkik heyetine hangi ihbarlar (madde tâyini suretiyle) tahrik ettirilecek veya ettirilmektedir?

7. Sırf müdürün arzularına uygun ifade vermedikleri ve hattâ müdürü ihbar etmek cesaetini gösterdikleri için, fabrikadan çıkarılmış olup, çoluk çocuklarıyla perişan bir halde sokağa bırakılan Ahmet Beylan ve diğer bunlara mümasil işçilerin tekrar vazifeye alınmaları için vekâletçe hangi tedbirler alınmıştır?

T. C.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı

Yargılama Bşk.

Sayı : 407399/144

Ankara : 23 . VI . 1953

Türkiye B. M. M. Riyasetine

11 . V . 1953 gün ve Genel Kâtip Kanunlar Müdürlüğü 6 - 1064' ve 5284, 11618 sayılı emirleri cevabı ve 16 . V . 1953 gün Kara Kuvvetleri Yargılama Başkanlığı 407399 sayılı yazımıza ektir :

Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasının

da yapıldığı iddia edilen yolsuzluklar dolayısıyla Kocaeli Mebusu Ekrem Alican tarafından verilen yazılı soru ve cevabının ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Millî Savunma Vekili
S. Kurtbek

1. Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında yapılan yolsuzluklara dair 31 . VII . 1952 tarihinde o zamanki Savunma Vekili Hülûsi Köymen'e Kocaeli Mebusu Ekrem Alican tarafından bir ihbar mektubu verildiğine; bu fabrikada yapılmakta olan tahkikat münasebetiyle mebus Ekrem Alican'a gönderdiğim 25 . XII . 1952 tarihli mektuba aldığım 9 . I . 1953 tarihli cevapla muttali oldum.

Mebus Ekrem Alican'a gönderdiğim 25 . XII . 1952 tarihli mektup aşağıda arzedeceğim sebeplerden ötürü yazılmıştır şöyle ki;

Vekâlete geldiğimden kısa bir zaman sonra Mebus Ekrem Alican, Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında vukubulduğunu ihbar ettiği yolsuzluklar hakkında tahkikat yapılmadığına dair bana şikâyetle bulundu. Keyfiyeti derhal inceledim ve Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında fabrika müdürü hakkında yapılan bazı ihbarlar üzerine tahkikat yapılmakta olduğunu öğrendim. O sırada bu tahkikatı yapmakta olan I. Ordu Müfettişliğinden alınan bir yazıda :

Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikası Müdürü hakkında ihbarda bulunan Kocaeli Mebusu Ekrem Alican'ın ilişik talimat gereğince ifadesinin alınılarak tutanağının gönderilmesi istenilmekte idi. Bunun üzerine bu işe ait dosyayı getirterek tetkik ettim. I. Ordu Müfettişliğine gönderilen 26 . VII . 1952 tarihli bir emirde;

1. Fabrika müdürünün mirî vasıttan istifade ederek ava gittiği;

2. Ahali arasında dolaşan şâyialara göre fabrika müdürünün fabrika için satın alınacak malzemenin cins ve miktarının malûm kimselere evvelden haber verildiği;

3. İşçilerden Hüseyin Öztekin tarafından yapılan bir ihbar maddesine göre de;

A) Fabrika için mubayaa edilen malzemeler fabrikaya eksik geldiği halde tam olarak alınmışcasına ayniyat kesilmekte olduğu;

B) Tamirhane tahakkuk memurunun borcum var diye mütaahhitten 300 lira aldığı ve kantine ait bir kısım faturaların mütaahhit tarafından ödendiğine dair olan ihbar maddelerinin incelenmesi bildirilmekte idi.

Ayrıca tele verilen bir emirle de tahkik heyetine Zeytinburnu Fabrikası Müdürünün katılması da emredilmiş olduğunu gördüm.

I - Ordu Mf. liğinin yukarıda arzettiğim yazısında;

Tahkikat yapılması emredilen Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikası Müdürü hakkında icrasına başlanılan tahkikatta, şüahiye kadar toplanan delillere göre fabrika müdürünün mesuliyetini mucip olacak bir cihet tesbit edilemediğinden ihbara esas teşkil eden mektubun tetkikine veya muhbirin isim ve hüviyetinin tesbitine tahkikatın derinleştirilmesi bakımından ihtiyaç görüldüğünden bildirilen hususların cevaplandırılması istenilmekte idi.

I - Ordu Mf. liğinin bu yazısına muhbirin, Kocaeli Mebusu Ekrem Alican olduğunun bildirilmesi üzerine I - Ordu Mf. liği gönderdiği talimatla mebusun ifadesinin alınmasını istemiştir. Bu durum karşısında Mebus Ekrem Alican'a 25 . XII . 1952 tarihinde bir mektup yazarak Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında yolsuzluklar yapıldığına dair evvelce M. Savunma Vekiline yapılan ihbar üzerine bir heyet teşkil edilerek keyfiyetin tahkik edildiğini, fakat toplanan delillere göre fabrika müdürünün bir suçu tesbit edilemediğinden I - Ordu Mf. liğinin talebi veçhile tahkikatın derinleştirilmesi imkânı sağlanmak üzere ihbar konuları hakkında izahat ve tafsilât verilmesini rica ettim.

Mebus Ekrem Alican, verdiği 9 . I . 1953 tarihli cevabında hulâsaten:

1. İhbarı yapanın kendisi olmadığını, kendisine yapılan bir ihbarı mebus sıfatıyla Vekâlete intikal ettirdiğini,

2. İhbarı yapanın Selim Alpağut adında fabrika müstahdemlerinden biri olduğunu,

3. Selim Alpağut'un ihbar mektubundan Vekâletin haberdar olmadığı neticesini çıkardığını ve bu ihbar mektubunun 31 . VII . 1952 günü Vekâlet makamında, tarafından sabık M. S. Vekili Hülûsi Köymen'e teslim edildiğini ve bu mektubun bir an evvel buldurularak icabının yapılmasını istemekte idi.

Bunun üzerine 21 . I . 1953 tarihli bir mektupla eski M. S. Vekili Sayın Hulûsi Köymen'den konu mevzuu olan ihbar yazısı hakkında bilgi istedim.

Alduğum cevapta Hulûsi Köymen ezcümle :

Bahis konusu olan ihbar yazısının Kara Kuvvetleri K. lığına verilmiş olup tahkikatın başladığı sırada bu mektubun elde olmadığı görülmüş üzerine Kara Kuvvetleri K. nı Orgeneral Şükrü Kanatlı tarafından da bizzat aranılmış olmasına rağmen bulunamadığı bildirilmiştir. Keyfiyet ayrıca Orgeneral Şükrü Kanatlı'dan da soruldu.

Mevzuubahis ihbar yazısının eski M. Savunma Vekili Hulûsi Köymen tarafından kendisine verildiği, tahkik edilmek üzere dairesine tevdi edildiği, Lojistik Başkanı Tümgeneral Canip İskilipliğil'i tahkikata memur ettiği cevabı alındı. Fakat ihbar yazısı yapılan bütün aramalara rağmen bulunamamış ve aradan da uzun bir zaman geçtiği için kime verildiği tesbit edilemediğinden sureti ziya ve sorumlu olanlar meydana çıkarılamamıştır.

Bundan sonra da bu ihbar yazısının aranılmasına ehemmiyetle devam edilmiş, ezcümle birinci orduda bulunan tahkikat dosyası getirilerek tetkik edilmiş, ihbar mektubunu yazan Selim Alpağut'un 26 . VII . 1952 tarihinde Vekâletten verilen emir üzerine yapılmakta olan ve yukarıda ihbar maddeleri arzedilen tahkikat münasebetiyle (16 . VIII . 1952) de Adapazarı'ndan İstanbul'a, ordu karargâhına celbedilerek ifadesinin alındığı ve fakat Selim Alpağut'un ifadesinde kendisi tarafından yazıldığı iddia edilen ihbarlar hakkında hiçbir iddiada bulunmadığı bilâkis fabrika müdürü lehinde şahadette bulunduğu görülmüştür.

Bundan başka muhbir Selim Alpağut'un hasta olarak Ankara'da Gülhane Hastanesinde tedavi edilmekte olduğunun öğrenilmesi üzerine hastaneye bir hekim gönderilerek 30 . I . 1953 tarihinde ifadesi alınmıştır. Dosyasında bulunan bu ifadesinde Selim Alpağut hasta olduğundan hiçbir şey hatırlıyamadığını bu sebeple ifade veremeyeceğini, fakat Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikası Müdürü Binbaşı Nedim Barlas hakkındaki ihbarı yapanın kendisi olduğunu, bu ihbar yazısını Kocaali Mebusu Ekrem Alican'a verdiğini, aylardan beri hasta ve tedavi altında bulunduğu için netice-

yi bilmediğini, ihbar yazısı müsveddesinin veya suretinin istenilmesi üzerine, müsveddenin Adapazarı'nda evinde olduğunu, ailesine yazıp getirebileceğini ve vereceğini söylemiş keyfiyet bir zabıtla tesbit edilmiştir.

Bunun üzerine Adapazarı'ndaki 2. Süvari Tümenine gönderilen bir emirle Selim Alpağut'un evine gidilerek sözü edilen ihbar yazısı müsveddesi istenilmiş olmasına rağmen aramış bulunamadığı cevabı alındığı bildirilmiştir.

Bu sıralarda yani Şubat 1953 ayı iptidalarında Selim Alpağut Gülhane Hastanesinde vefat etmiştir.

I. Ordu Mf. lığına yukarıda arzedilen ihbar maddeleri üzerine yapılan tahkikat sonunda fabrika müdürü Nedim Barlas hakkında tahkikata mahal olmadığı kararı verilmiştir. Bu karar üzerine; tahkikatın selâmet ve emniyetle cereyanı için 1 . VIII . 1952 tarihinde Bursa'daki 6. Tümen K. lığı tetkik kuruluna atanan binbaşı Nedim Barlas yine fabrika müdürlüğüne iade edilmiştir.

Yapılan bütün bu muameleler ve alınan neticeler 28 . II . 1953 ve 23 . III . 1953 tarihli mektuplarla mebus Ekrem Alican'a da bildirilmiştir.

28 . II . 1953 tarihli mektuba alınan 17 . III . 1953 tarihli cevapta diğer hususlarla beraber ihbar mektubunun kendisine verildiğini, Ankara'ya geldiğinde her maddesinin ispat edileceği ısrarla söylenen bu mektubu bana vereceğini bildirmiştir.

23 . III . 1953 tarihinde verdiğim cevapta; mevzuubahis ihbar mektubunu verdiği takdirde derhal yeniden tahkikat yaptıracağımı kendisine bildirdim. Bu ihbar mektubu müsveddesi 6 . V . 1953 tarihinde bana verilmiş ve tahkik edilmesi için Adapazarı'ndaki 2. Süvari Tümen K. lığına tevdi edilmiştir. Tahkikat halen devam etmektedir. Bu ihbar yazısı müsveddesinin tarihi 21 . VI . 1952 olup 31 . VII . 1952 tarihinde mebus tarafından eski Millî Savunma Vekili Sayın Hulûsi Köymen'e verilmiştir.

Mebus Ekrem Alican'ın yazılı sorusunun birinci maddesini bu suretle cevaplandırdıktan sonra bu maddede yazılı olan diğer hususlara ait cevapları aşağıda yazılı olduğu şekilde arz ediyorum.

1. Evvelki ihbarlar üzerine yapılan tahkikat neticesi kendisine 28 . 2 . 1953 tarihli mektupla bildirilmişti Tahkikata mahal olmadığı kararının tasdikli bir suretini ilişik olarak sunuyorum. Bu tahkikatı Birinci Ordu Müfettişliği hâkimlerinden Suphi Aykor ile Zeytinburun Ağır Bakım Tamir Fabrikası Müdürü Raşit Alpan müştereken yapmışlardır.

2. Mebus Ekrem Alican tarafından bana verilen ihbar mektubu müsveddesi üzerine yeniden yapılmasına başlanılan tahkikat bu fabrikamın bağlı olduğu adli âmirlik olan Adapazarı'ndaki 2 nci Süvari Tümen K. lıgınca ve bu tümenin Hâkimi Recai Aykor tarafından yapılmaktadır. Netice, evvelce olduğu gibi Mebus Ekrem Alican'a bildirilecektir.

3. Yukarıdan beri verilen izahattan anlaşılacağı üzere mektubun zıya karşısında lâkayit kalınmamış ve alâkasızlık gösterilmemiş, bilâkis titizlikle bu mektubun elde edilmesine çalışılmıştır.

4. Buna rağmen ihbar yazısı hakkında muhbir Selim Alpağut tahkikata mahal olmadığı kararına bağlanan tahkikat için 16 . VIII . 1952 tarihinde İstanbul'a celbedilerek ifadesi alındığında 16 gün evvel mebusa verdiği ihbar yazısını hiç mevzuubahis etmemiş, ayrıca hastaneye gönderilen hâkimin sorusuna da, hasta olduğunu ileri sürerek ihbarlarını hatırlıyamadığını ifade ile iktifa etmiştir.

5. Bu tahkikat işine vekâletçe verilen önem; tahkikatın selâmet ve emniyetle cereyanı için fabrika müdürü tahkikatın devam ettiği müddetçe fabrikadan alınmış, Bursa'daki tümenin tetkik kuruluna verilmiştir.

II - Bu fabrika müdürü hakkında şimdiki kadar dört ihbar yapılmıştır.

1. Tarihsiz ve imzasız bir mektupla Fabrika Müdürü Binbaşı Nedim Barlas ile Ordonat Astsubay Kıdemli Başçavuş Behzat Erdem haklarında memuriyet nüfuzunu kötüye kullanmak, astlarından para almak ve hediye istemek suçlarından sanık olarak haklarında 2 nci Süvari Tümen K. lıgınca tahkikat yapılmış, neticede ihbarlar sabit olmadığından her ikisi hakkında da 4 . V . 1951 gün ve 951/133-951/81 sayılı tahkikata mahal olmadığı kararı verilmiştir.

2. Yine imzasız bir mektupla Fabrika Mü-

dürü Nedim Barlas'la, Teknik Müdür Yüzbaşı Kâzım Özal ve sivil Muamele Memuru Selim Alpağut haklarında ikinci bir ihbar yapılmıştır. Bu ihbar yazısında :

A) Nedim Barlas'a; işçileri tahkir ettiği, işçilerin keyfi olarak fabrikaya alınıp çıkarıldıkları, Mal Tedarik Şubesinde sivil Memur Selim Alpağut'la birlikte avans paralarından menfaat temin ettiği,

B) Yüzbaşı Kâzım Özal'a;

Askerî vasıtayı hususi menfaatta kullandığı ve Steysin Vagon marka bir vasıtayı fabrika malzemesiyle yaptırdığı,

C) Sivil memur Selim Alpağuta;

Fabrika müdürü ile iş birliği yaparak avans paralardan menfaat temin ettiği suçları isnat edilmektedir.

2. Süvari Tümen Komutanlığınca yapılan tahkikat sonunda her üç sanık hakkında da vârit görülmiyen ihbarlardan ötürü 16 . 6 . 1951 tarih ve 951/96-951/114 sayılı tahkikata mahal olmadığı kararı verilmiştir.

Not :

Bu ihbar üzerine hakkında sanık olarak tahkikat yapılan selim Alpağut fabrika müdürü hakkında son ihbarı yapan şahıstır.

3. Üçüncü ihbar yazısı maddeleri ve alınan netice yukarıda birinci maddede arzedilmiştir.

4. Dördüncü olarak Kocaeli Mebusu Ekrem Alican tarafından verilen selim Alpağut'un ihbar mektubu alınmış ve tahkikına başlanılmıştır. Bu tahkikat halen devam etmektedir.

5. 1. ve 2. maddelerde yazılı ihbarlar imzasız olmasına ve böyle imzasız ihbar yazılarının mevkii muameleye konulmamasına dair mütaaddit emirler verilmesine rağmen tahkik ettirilmiştir. Muhabirlerin kim oldukları meydana çıkarılmamıştır.

6. Üçüncü ihbar yazısında adı geçen Hüseyin Özçelik 26 . 7 . 1952 tarihli emirle Birinci Ordu Müfettişliğine tahkiki emredilen ihbarı yapan işçidir. Bu işçinin 6 . 2 . 1953 tarihinde işine son verilmiştir Sebebi V. maddenin 2. fıkrasında yazılıdır.

7. Dördüncü ihbar mektubunu yazan selim Alpağut fabrika levazımında hesap memuru iken hastalanarak tedavi edilmek üzere gönderildiği Gülhane Hastanesinde Şubat 1953 ayı bidayetinde vefat etmiştir.

8. Birinci ve ikinci maddelerde yazılı ih-

barlar üzerine verilen tahkikata mahal olmadığı kararları suretleri ilişik olarak sunulmuştur.

III - 1. Binbaşı Nedim Barlas; Adapazarı Ağır Bakım, Tamir Fabrikası Müdürlüğüne 12. 6. 1950 tarihinde tâyin edilmiştir.

2. 31. 7. 1952 den önce başka bir vazifeye nakledilmemiştir. Ve tabiatıyla iptal olunacak bir nakil muamelesi de mevzuubahis olmamıştır. Yalnız Birinci Ordu Müfettişliğinin 26. VII. 1952 tarihli yazısıyla bu fabrikadaki yolsuzluk iddialarının tahkikatının selâmetle yapılabilmesi maksadiyle Binbaşı Nedim Barlas'ın bu görevden alınmasına lüzum hâsıl olduğunun teklif edilmesi üzerine 1. VIII. 1952 tarihinde 6. Tümen Tetkik Kuruluna atanmıştır.

3. 31. VII. 1952 tarihinden önce vekâlete istifa veya her hangi başka bir sebeple müracaat etmemiştir.

4. 31. VII. 1952 tarihinden sonra 4. IX. 1952 günü Birinci Ordu Ordu - Donatım Başkanlığına hitaben verdiği dilekçe ile emekliliğini istemiştir. Emeklilik muamelesi 28. XI. 1952 tarih ve 5217 sayılı Kararname ile kabul edilerek yüksek onaydan geçmiştir. Bu karar, Kara Kuvvetleri Personel Başkanlığının 28. XI. 1952 gün ve 9. Ş. 4. Ks. 127536 sayılı yazılarıyla V. Kor. K. lığına adı geçene tebliği için yazılmıştır. Emeklilik muamelesi vekâletçe tekemmül etmiş fakat idari lüzum üzerine durdurulmuştur. Binbaşı Nedim Barlas Ankara Merkez K. lığı vasıtasıyla 17. XII. 1952 tarihli dilekçesiyle yeniden vazife isteğinde bulunmuştur. Bu müracaatı üzerine emeklilik muamelesinin ikinci bir emre kadar kendisine tebliğ edilmemesi V. Kor. K. lığına 17. XII. 1952 gün ve 127536 sayılı telle bildirilmiştir. Binbaşı Nedim Barlas'ın tekrar tazvif isteği üzerine durumu vekâletçe incelenmiş ve orduda istihdamında faide mülâhaza edilerek 22. XI. 1952 tarihinden muteberen emekliliğinin iptali ve 5. III. 1953 gün ve 25856 sayılı Kararname ile muvazzaf hizmete alınması yüksek onaydan geçmiştir.

5. Mebus Ekrem Alican yazılı sorusunun 3. maddesinde;

Binbaşı Nedim Barlas'ın Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasına iade edilmesi işini ele alarak aynen (Bu mevzuda Nedim Barlas'ın lehinde tavassutta bulunanlar var mıdır?. varsa kimlerdir? Vekil evvelce bu zatla ayna kıtada

beraber çalışmış mıdır?. Veya arkadaşlıkları var mıdır?) suallerini sormaktadır.

Fabrika müdürünün eski vazifesine iadesi işi şu suretle cereyan etmiştir;

Binbaşı Nedim Barlas, hakkında ihbar olunan tahkikata başlanılmadan evvel tahkikatın selâmet ve emniyetle cereyanının temini maksadiyle başka hiçbir sebep olmadığı halde 1. VIII. 1952 tarihinde Bursa'daki 6. Tümen Tetkik Kuruluna atanmıştır. Bu suretle hakkında tahkikata mahal olmadığı kararı verilmeye kadar 8 ay fabrika ile alâkası kesilmiştir. Fakat yapılan tahkikat sonunda ihbarların tahakkuk etmemesi ve asılsız olduğunun anlaşılması üzerine mağdur edildiği görülen bu subayı yine eski vazifesine iade edilmek suretiyle hak ve adalet yerine getirilmiş bulunmaktadır.

Fabrikadan alınmak suretiyle kendisine yapılan muameleden müteessir olduğu anlaşılan bu subay, asabi bir hastalıktan Haydarpaşa Askerî Hastanesinde tedavi görmüş, ayrıca orduya hizmet edecek bir çağda iken emekliliğe sevk edilmesini istemiştir. 12. VI. 1950 tarihinde Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikası müdürü olan ve fabrikayı bugünkü müttekâmil durumuna getiren, mesai ve faaliyetleri üstlerine takdir edilen bu subay hakkında yapılan muamele bu suretle telâfi edilmiştir.

İkinci defa fabrikadan alınması, yapılan son ihbarlar üzerine icrasına başlanılan tahkikatın selâmetle cereyanının temini içindir.

Tekrar tazvif edilmesine dair geçen işlem, cevabımızın 3. maddesinde arz edilmiştir. Millî Savunma Vekâletinde iltimas ve tavsiye teşebbüslerine karşı son derece titizlikle hareket edilmektedir tahkikat ve sair vazifelerin ifasında hiçbir iltimas ve tavsiyenin asla tesiri yoktur.

6. Emekliliğini yukardaki maddelerde izah edildiği üzere 31. VII. 1952 tarihinden ve 6. Tümen Tetkik Kuruluna atandıktan sonra istemiştir.

7. Son defa Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasına tâyini 16 Mart 1953 tarihinde yapılmıştır.

8. Binbaşı Nedim Barlas Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasından ayrıldığı tarihle fabrikaya iade edildiği tarihe kadar tâyin edilmiş olduğu yeni görevinde müstahak olduğu rütbesinin maaşıyla tâyin bedelini almıştır.

Kendisine tazminat namıyla bir para verilmiştir. Esasen verilmesi için bir sebep de mevcut değildir.

9. Fabrikadan Bursa'daki 6. Tümeneye atanmış olması hasebiyle Adapazarı - Bursa ve Bursa - Adapazarı zati ve aile harcırahından başka yolluk namıyla para almamıştır.

10. Binbaşı Nedim Barlas 9 . VIII . 1952 tarihinde fabrika ile ilişkisini kesmeden Adapazarı Ağır Bakım Tâmir Fabrikası tabibi tarafından tanzim edilen mütehassısa sevk tezkeresiyle birlikte Haydarpaşa Askerî Hastanesine müracaat etmiş, Asabiye Uzmanı tarafından muayene edilerek sefale teşhisiyle ve bir hafta istirahatı mütâakıp tekrar görülmek üzere iade edilmiş ve 16 . VIII . 1952 tarihinde ikinci defa (fabrika müdür vekili Yüzbaşı Kâzım Özal imzalı bir yazı ile) muayene edilmek üzere Haydarpaşa Hastanesine müracaat etmiş, yapılan muayenesi sonunda 18 . VIII . 1952 günü hastaneye yatırılarak müşahedesi alındıktan sonra hafif sefale teşhisiyle 20 . VIII . 1952 günü taburecu edildiği Haydarpaşa Askerî Hastanesi Baştabipliğinin 8 . VI . 1953 gün ve Arşiv 4954 - 3237 sayılı yazısı münderecatından anlaşılmıştır.

11. Bu sıralarda Vekâletçe verilen emir üzerine Birinci Ordu Müfettişliğince Haydarpaşa Hastanesine gönderilen 20.VIII.1952 gün ve 30188 sayılı yazı ile Binbaşı Nedim Barlas'ın Hastaneden taburecu edildikten sonra yeni vazifesine gitmesinin tebliği istenilmiştir.

IV - Fabrika işçilerinden Ahmet Baylan tarafından fabrika hakkında vekâlete yapılan ihbarın tahkiki için 21 . IV . 1953 gün ve 407399 sayılı yazı ile Birinci Ordu Müfettişliğine gönderilmiştir. Esasen bu ihbarın bir aynı Birinci Ordu Müfettişliğine yapıldığı için Orduca yetkili adli âmir olan 2. Süvari Tümen Komutanlığına gönderilmiştir. Vekâlete yapılan bu ihbarın tarihi 6 . IV . 1953 tür. İhbar yazısının bir aynı ilişik olarak sunulmuştur. 5 nci maddesi Selim Alpağut'un ihbar yazısının aynıdır. 2 nci Süvari Tümen Komutanlığına 13 . IV . 1953 tarihinde başlanılan tahkikata devam edilmektedir. Tahkikat kuvvei karibeye gelmiş olup beklenilen talimat cevaplarının vürudunu mütâakıp ikmal ve intaç edilecektir.

Ahmet Beylan, gerek fabrika içinde ve gerekse dışında Fabrika Müdürü Binbaşı Nedim

Barlas 'aleyhine elfazı galize kullanmak suretiyle ağır hakaretlerde bulunduğu tesbit edilerek 3008 sayılı İş Kanununun 16 nci maddesinin (B) fıkrası gereğince bu işçinin 16 . IV . 1953 tarihinde fabrika müdürlüğünce işine son verilmiştir.

V - 1. 1 . III . 1953 tarihinden sonra fabrikadan Üsteğmen Melih Ergun, Yüzbaşı kâzım Özal ve Fabrika Müdürü Binbaşı Nedim Barlas başka yerlere nakledilmişlerdir. Bunlar fabrikada görülen huzursuzluğun izalesi, fabrikada yapılmakta olan tahkikatın emniyet ve selâmetle cereyanı ve fabrikanın randımanının artırılmasını temin maksadıyla başka yerlere nakledilmişlerdir.

2. 1 . III . 1953 tarihinden sonra IV. maddenin 2 nci fıkrasında arz edilen Ahmet Beylan'dan başka Hüseyin Öztekin adında bir işçinin de işine son verilmiştir. Bu işçi fabrika müdüründen aldığı on gün izinle gittiği Ankara'dan iznini sekiz gün geçirerek fabrikaya döndüğü ve bu işçinin Fabrika Müdürü Nedim Barlas hakkında mukaddema yaptığı ihbar üzerine yapılan tahkikat sonunda verilen tahkikata mahal olmadığı kararı üzerine müfteri durumuna düşmüş olup hakkında Fabrika Müdürü Binbaşı Nedim Barlas tarafından iftira davası açıldığı için 6 . IV . 1953 tarihinde fabrika müdürlüğünce işine son verilmiştir.

3. Bu iki şahıstan başka işine son verilen işçi, usta ve ustabaşı ve sair teknisiyen yoktur.

VI - Yapılan ihbarların tahkiki As. Muhakeme Usulü Kanununun hükümleri dâhilinde devam etmektedir. Tahkikatın emniyet ve selâmetle cereyanının temini için fabrikanın müdürü ile bazı subayları değiştirilmiştir. Yeniden bitaraflığı ihlâl edecek olanlar haklarında da aynı muamele tatbik edilecektir. Bütün ihbarlar yetkili adli âmire intikal ettirilmiştir. Adaletle intikal eden tahkikat işlerinden sonra ayrıca tahkikat heyeti kurulmasına usuli hükümlerimiz müsait değildir.

VII - Sırf fabrika müdürünün arzularına uygun ifade vermedikleri için fabrikadan çıkarılmış kimse yoktur. İşlerine son verilen iki kişinin çıkarılma sebepleri yukarıda arz edilmiştir. Bunların tekrar fabrikaya alınmaları mevzu bahis değildir.

VIII - Adapazarı Fabrikasında adli tahki-

attan başka mütaaddit idari tahkikat yapılmış bu meyanda Ordu Müfettişi Orgeneral Nurettin Baransel bizzat birkaç defa Kara Kuvvetleri Ordu Donatım Daire Başkanı, Birinci Ordu Ordu - Donatım Başkanı, 2 defa da Millî Emniyetçe tahkikat ve tetkikat yapılmıştır.

IX - Mâruzatım bundan ibarettir.

Millî Savunma Vekili
S. Kurtbek

T. C.

I. Ordu Müfettişliği   İst - Harbiye
Adli Âmirliği   10 . II . 1953
Sayı : 53/50086
A. Esas : 53/39
Karar : 53/12

Tahkikata mahal olmadığı kararı

As. Vasıtayı hususi menfaatinde kullanmak, memuriyet nüfuzunu suiistimal ve sair suçlardan sanık, Adapazarı Ağır Bak. Tam. Fab. sabık Md. ve halen 6. Tüm. Tetkik Kurulunda görevli Ordonat Bnb. İsmail Hakkıoğlu Mebrure'den 1910 da İstanbul, Bakırköy'de doğma, evli bir çocuklu, hükümsüz, 929 tank 72 sicil sayılı Nedim Barlas hakkında, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Ordu-Donatım Daire Başkanlığı I. Ş. 1991655 sayı ve 26 Temmuz 1952 günlü emirleri gereğince mahallinde yapılan soruşturmayı ihtiva eden hazırlık tahkikat evrakı incelendi :

Hâdise : Yukarda tarih, numarasına işaret edilen Kara Kuvvetleri Komutanlığı emirlerinde fabrika Md. Nedim Barlas tarafından mirî vasıtanın hususi menfaatte kullanıldığı ahali arasında dolaşan şayialara göre de fabrika için satın alınacak malzemenin cins ve miktarının malûm kimselere evvelden haber verildiği, işçi Hüseyin Öztekin tarafından fabrikaya noksan gelen malzemeye tam gelmiş gibi aynıyat kesildiğini, tahakkuk memuru tarafından da mütaahhitten 300 lira alındığını ve kantine ait bir kısım faturaların da mütaahhit tarafından ödendiğinin ihbar edildiği açıklanarak tahkikat talep edilmiştir.

Tahkikat sonunda :

I - Fabrika Müdürünün as. vasıtayı hususi menfaatinde kullanıldığı yolundaki iddia vârit görülememiştir. Şöyle ki :

Hâdisenin M. S. Vekili kanalı ile Kara

Kuvvetleri Komutanlığına intikalini temin eden ve mevzuda aldığı ihbar mektubunu M. S. Vekiline veren Milletvekili Ekrem Alican, ihbarın kendisine Selim Alpağut tarafından yapıldığını, Hüseyin Öztekin'in de daha evvel ihbarda bulunduğunu, 9. I. 1953 tarihli cevabi yazısında açıklamıştır.

Muhbir Hüseyin Öztekin Fabrika Müdürü Nedim Barlas'ın fabrikanın otomobili ile her pazar ava gittiğini bildirmiş ve muhbirin 7 Ağustos 1952 günlü bu beyanı Selim Alpağut'un 16 Ağustos 1952 günlü dosyada mevcut ifadesi ile teyit edilmiş ise de, bu mevzuda dinlenen tanıklardan işçi Muzaffer Memişoğlu, Hüseyin Saydam, Adnan Oğuz, Hüseyin Topuzoğlu, Üsteğmen Melih Ergun, muhasebede görevli Muammer Forta, Mühendis Yzb. Turhan Berksun, Yzb. Haydar Uslu, İzzet Adalı, Mustafa Pırıldar, Bahaddin Çırpıcılar ve bizzat fabrika müdürünün şoförü Ali Yürekli tarafından reddedilerek bu hususta ademimalûmat beyan edildiği gibi yukarda ismine işaret olunan ve dosyada ifadesi mevcut Muzaffer Memişoğlu müdürün as. vasıtayı hususi menfaatinde kullanarak ava gittiği yolundaki iddiayı işçi mümessili Hüseyin Öztekin'den işittiğini açıklamıştır.

Gerek dinlenen tanıkların beyanı, gerekse muhbirin iddiasını teyit eden Selim Alpağut'un da muhbir olduğunun Ekrem Alican tarafından açıklanması karşısında bu iddianın hakikata uygun olmadığı bilâkis muhbir tarafından kasda makrun olarak ortaya atıldığı neticesine varılmış yine Milletvekili Ekrem Alican'ın cevabında, ihbarı takip ettiği açıklanan Üst. Tğm. Melih Ergun'un da bu hususta ademimalûmat beyan etmesi bu kanaati ta'kviye etmiş ve neticeten suçun işlendiğini gösteren hiçbir delil elde edilemediği gibi, iddianın da kasda makrun olarak ortaya atıldığı anlaşılmıştır.

2. İhbarın 2. maddesini teşkil eden ve fabrika için satın alınacak malzemenin miktar ve cinsinin malûm kimselere müdür tarafından evvelden haber verildiği yolundaki iddiaya gelince :

Bu iddia bizzat Kara Kuvvetleri K. lığı yazısında da açıklandığı gibi bir şayiadan ibaret olup bu hususta hiçbir bilgi kaynağı temin edilememiştir. Esasen fabrika için mubayaa edilen ve edilecek olan malzemenin ilân ve satınalma işleri 2. Sv. Tüm. Satınalma Komisyonu vasıtasıyla

iera edilmekte olup, fabrika ihtiyaçları ilgili kısımlarca ikmal ve mal tedarik kısmına bildirilmekte, gereken evrak tanzim edildikten sonra da fabrika müdürünün onayına arz edilmekte, bu muameleyi takiben de ihtiyaç için tanzim edilen evrak tümen satınalma komisyonuna gönderilmekte, komisyonca gerekli ilânlar yapıldıktan sonra ve tamamen kanuni formaliteye uygun olarak ihalesi cihetine gidilmektedir.

Tamamen kanuni şekle uygun olarak cereyan eden ve müddetlerinde ilân edilen bir alım - satım muamelesinde ise evvelden haber vermek keyfiyetinin vârit olmasına imkân yoktur. Çünkü süresi içinde ilân edilen bir ihtiyaçın tâlipleri durumdan kanunen uygun görülen müddet içinde haberdar edilmekte ve bu şekilde de ihbarda malûm şahıslar diye faydalandıkları iddia olunan şahısların menfaat teminine imkân kalmamaktadır.

Yukarda da açıklandığı gibi fabrika kısımlarının ihtiyaçları mal tedarikte toplanmakta ve ancak burada toplanan ihtiyaçların alımı cihetine gidileceği zaman ve ancak onay dolayısıyla müdürün haberi olmaktadır. İlgili kısmın ve tahakkuk işlerinin âmiri ise Üsteğmen Melih Ergun'dur. Bu hususta ifadesine müracaat edilen bu şahıs dahi ademi malûmat beyan etmiş ve hattâ ihbarda methaldar olduğu açıklanan Selim Alpagot ve teknik muhasebede görevli Muammer Fort'a dahi bu mevzuda bir bilgiye sahip olmadıklarını açıklamışlardır. Hâdisede asıl muhbir olarak ismi geçen Hüseyin Öztekin dahi bu hususta ademi malûmat beyan etmiştir.

Şu hale göre bir şayiadan ibaret olduğu bizzat tahkikat emrinde açıklanan ve fabrika ihtiyaçları için alınacak malzemenin malûm kimselere evvelden haber verildiğine dair olan iddia teyyüt edemediği gibi cereyan eden muamelenin şekli ve satınalma işlerinin 2 nci Sv. Tümeni Komisyonunca ierası karşısında bu hususun vârit olamayacağı neticesine varılmıştır.

3. Fabrika için mubayaa edilen malzemenin eksik gelmesine rağmen bu malzemeye tam gelmiş gibi ayniyat kesildiği yolundaki iddianın incelenmesinde :

İddia mahiyeti bakımından fabrika müdürünü değil doğrudan doğruya fabrika saymanı (İkmal Subayı) Haydar Uslu'yu, muayene

komisyonunu ve fabrika Tahakkuk Âmiri olan Üsteğmen Melih Ergun'u ilgilendirmektedir.

Hal böyle iken muhbir Hüseyin Öztekin, dosyada mevcut ifadesinde bu şahısları tamamen atlayarak iddiayı tamamen fabrika müdürüne hasretmiye çalışmış ve iddiasını ispat maksadiyle de dosyada örneği mevcut 4 Mart 1952 tarih ve 1516 sayılı yazıyı ibraz etmiştir. Mezkûr yazı ikmal subaylığınca mal tedariki kısım âmirliğine yazılmış olup ve gelen malzemenin listesini vermektedir. Liste iki hususu ihtiva etmekte olup bir sütunda teslim edilen, diğer sütunda ise kalan kalemler gösterilmektedir. Bu cihetten kalan kalemler hanesinde ve vantilâtör kayışı karşısında gelmedi şeklinde bir meşruhat bulunmaktadır. Yukarda ve esas yazıda aşağıda yazılı olanlar teslim edilmiş olup, henüz tadat halindedir, denilmekte olduğuna göre, gelmedi, meşruhatı ile bu kısmın birlikte incelenmesi malzemenin ambara gelmiş olup sayımlarının bitmediğine işaret edilmektedir. Şu hale göre muhbir Hüseyin Öztekin'in malzemenin noksan geldiği yolundaki iddiasını teyit maksadiyle ibraz ettiği bu yazı örneği bilâkis noksanlığı değil yapılan muamelenin doğruluğunu göstermektedir.

Dosyada mevcut ve Gnkur. Ordonat Başkanlığına yazılmış bulunan 30 Ocak 1952 tarihli ve 6019 sayılı yazıya ekli liste muhteviyatı incelendiğinde ihale edilen malzemenin teslim günlerinin ekseriya ayın son günlerine tesadüf ettiği ve esasen malî senenin sonunu teşkil eden bu günlerde ve son gün teslim edilen malzemenin sayımlarının yapılarak aynı gün içerisinde tahakkuk evrakının hazırlanamayacağı neticesinin meydana geldiği anlaşılmış, nitekim fabrika müdürünün 28 Şubat 1952 gün ve 6089/U-7658 sayılı, malmüdürlüğüne hitabeden yazısının da bu duruma işaret ederek 93 139 lira 8 kuruş tutarındaki ödeneğin bloke edilmesini istediği tesbit edilmiştir.

Gerek fabrika ikmal subayının, gerek fabrika tahakkuk âmirinin ve gerekse bizzat fabrika müdürünün dosyada mevcut ifadeleri ile bu yazıların karşılaştırılması ve birlikte tetkiki neticesinde ilgili dairece ödeneklerin malî senenin sonunda verilmesi ve kanuni formaliteye riayet edilerek teslim günlerinin malî senenin son ayının son gününe birakılması neticesinde Şubat ayının 28 nci günü malzemenin fabrika-

ya geldiği, fakat aşağı yukarı 90 000 lira tutarındaki bu malzemenin sayım, muayene ve teslim alma işinin aynı güne sığdırılmadığı, bu zaruretle eski tarihle yani mali senenin son günü tarihi ile ayniyatların kesilerek bloke edilen paradan tahakkuk muamelelerinin yapılarak paralarının ödendiği, bu suretle hak sahiplerinin mağdur olmamalarının temin edildiği neticesine varılmıştır. Muhbirin ayniyatların eksik malzemeye tam olarak kesildiği yolundaki iddiası ise hiçbir şekilde tahakkuk etmediği gibi bizzat kendisi tarafından da hiçbir delil ibraz edilememiştir.

Bu arada yukarıda muhbir tarafından ibraz edilen vesikada gelmediği açıklanan vantilâtör kayışlarına ait muvakkat teminatın Devlete irat kaydolunduğu, fabrika müdürünün beyanından anlaşıldığı gibi bizzat mütaahhit Mustafa Urgancı da bu ciheti dosyada mevcut 25. VIII. 1952 tarihli ifadesinde teyit ederek 830 lira tutarındaki teminatın Devlete irat kaydolunduğunu bildirmiştir.

Gerek yukarıda hulâsa edilen sebepler, gerekse satınalma ve teslim işleri ile fabrika müdürünün bir ilgisinin bulunmaması sebebiyle ihbarın bu kısmında da binbaşı Nedim Barlas'ın sorumluluğunu icabettiren bir cihet görülmüdüğü gibi esasen de yine yukarıda işaret edildiği veçhile ihbarın mahiyetinin fabrika müdürüne mâtuflanamıyacağı neticesine varılmıştır.

4. Fabrika tahakkuk memuru tarafından mütaahhitten 300 lira alındığı ve kantine ait bir kısım faturaların da mütaahhide ödettirildiği yolunda muhbir Hüseyin Öztekin tarafından öne sürülen iddiaya gelince:

Yapılan tahkikat sırasında fabrika tahakkuk memuru Üst. Tğm. Melih Ergun tarafından mütaahhit Mustafa Urgancı'dan 300 lira alındığı tesbit edilmişse de, hâdisenin şu şekilde cereyan ettiği sonucuna varılmıştır:

Tahakkuk muamelelerinin sona erip mütaahhit Mustafa Urgancı teslim edilen malzeme bedelini aldıktan bir gün sonra fabrikaya gelerek Üstğm. Melih Ergun'un odasına girdiği, bu sırada içeride bulunan muhbir Hüseyin Öztekin'in Yzb. Turan Berksun'un ve Cemal Işıkcı ile Muammer Forta'nın önünde ailevi ihtiyaçlarından bahseden Üstğm. Melih Ergun'un konuşmasına şahit olduğu, bunun üzerine âcül olan ihtiyacını karşılamak maksadıyla

le kendisine 300 lirayı borç olarak verme teklifinde bulunduğu, bunun üzerine ve ilgili şahısların huzurunda 300 lirayı bu mütaahhitten aldığı ve mukabilinde de dosyada mevcut 5 Mart 1951 veya 1952 tarihli senedi imzalıyarak Üstğm. Melih Ergun'un adı geçen mütaahhide verdiği yukarıda isimlerine işaret edilen tanıkların beyanı, muhbir Hüseyin Öztekin'in kendi açık ifadesi ve Selim Alpağut'un bu husustaki beyanı ile anlaşılmıştır. Yine yukarıda isimlerine işaret olunan kişilerin bu ifadeleri karşısında olay tarihinde mütaahhit Mustafa Urgancı'nın fabrika ile her hangi bir münasebetinin bulunmadığı ve taahhüt işlerinin de yerine getirilerek bedelinin alındığı tesbit olunmuştur.

Şu durumda hâdisede herhangi bir suiistimal mevcut olmadığı gibi muhbir Öztekin tarafından keyfiyetten müdürün haberdar olduğu ve buna rağmen Üstğm. hakkında bir muamele yapmadığı için müdürün sorumlu göstermek istendiği dosyada mevcut ifadesinin tetkikinden anlaşılmıştır. Şu durumda esas mahiyeti bakımından suç olmıyan bir fiilin takip edilmemesi ve ihbarın mahiyeti karşısında müdüre yani Bnb. Nedim Barlas'a bu cihetten de bir suç isnadına ve sorumluluğu cihetine gidilmesine mantıki ve kanuni imkân mülâhaza olunamamıştır.

Muhbirin ihbara ek olarak kantin idaresinde yolsuzluk yapıldığı ve kantine ait faturaların mütaahhide ödettirildiği yolundaki isnat ve beyanına gelince : Kantinin umumi kantin talimatına ve usulüne uygun olarak bir heyet tarafından idare edildiği 7 Mart 1952 tarihinde yıllık bilânçonun yapılarak yeni heyete teslim edildiği, yeni heyetin Mühendis Yzb. Turan Berksun, Cemal Işıkcı, Muammer Forta Gd. li Rıdvan'dan teşekkül ettiği ancak devri teslim sırasında yüz on liralık bir kireç borcu kaldığı bu iki fatura bedelinin fabrikaya bir şey hediye etmek arzusunun gösteren Mustafa Urgancı tarafından ödendiği, ödenme keyfiyetinin tamamen müteahhidin arzu ve rızası ile meydana geldiği ve yolda bir teklifle karşılaşmadığı, paranın Muammer Forta tarafından alınarak kantin muhasebe işlerine bakan Cemal Işıkcı'ya teslim edildiği dosyada mevcut faturadan Muammer Forta, Mühendis Yzb. Turan Berksun, Selim Alpağut, sanık Bnb. Nedim Barlas ve mütaahhit Mustafa Urgancı'nun beyanından

anlaşılması bu cihetten de suiniyete makrun ve yolsuz bir harekete tesadüf edilmemiştir. Esasen ihbar muhatabı Bnb. Nedim Barlas olduğuna göre bir heyet tarafından idare edilen kantinin hesabatında da müdürün sorumluluğunu icabettirecek bir hal müşahede olunamamıştır.

Yine muhbir Hüseyin Öztekin ihbar üzerine alınan 7 Ağustos 1952 günlü ifadesinde esas ihbarına ek olarak tablodotun ucuza mal edilerek temin edilen kârın fabrikanın sair işlerine sarfedildiğini işçi yevmiyelerinin küsuratlarının fabrika mutemetliğini yapan Gd. li Fuat tarafından kesildiğini, halen revir olarak kullanılan binanın sıhhi şartları haiz bulunmadığını, fabrikaya borçluk olarak gelen malzemenin mahalli tahsisine sarfedilmiyerek parmaklık yapıldığını öne sürmüş ise de muhbirin kendi arzu ve beyanı üzerine ifadelerine müracaat olunan Hüseyin Saydam, Muzaffer Memişoğlu, Hüseyin Topuzoğlu, Adnan Oğuz, Mustafa Pırıldar, İzzet Adalı, Bahattin Çirpıcılar, Çavuş Fuad Özalp'ın beyanlarıyla ve sanık Bnb. Nedim Barlas'ın savunması karşısında bu iddialarında vârit olmadığı, fabrikada hiçbir işçiden yolsuz olarak katiyat yapılmadığı, revir binasının gayrisihhi olduğu yolundaki iddianın bir esasa müstenit olmadığı gibi esasen bunda da müdüre isnat edilen bir suç mevcut olamayacağı, fabrika için borçluk olarak gelen malzemenin mahalli tahsisine sarfedilmiş olup parmaklıklarda kullanılan malzemenin tamamen Zeytinburnu Fabrikasından ve köhne borulardan bu iş için ayniyat mukabilinde alındığı bir suiistimal ve suiniyete makrun bir hareket bulunmadığı anlaşılmıştır.

Yapılan tahkikat sırasında muhbir Hüseyin Öztekin'in Devlet Karayollarından ayrılması olup, mesaisinden istifade edilmediği mülâhazası ile işine son verildiği, mumaileyhin muhiti ile geçinemiyen, en basit bir işçinin şahsiyeti ile uğraşan mantıksız hareketleriyle kötü bir tesir bırakan bir insan olduğu dosyada mevcut Karayolları 14 Şube Müdürlüğünün 19.V.1952 gün ve 278 sayılı yazısından anlaşılmıştır.

Gerek muhbirin şahsiyeti ve gerekse incelenen ve yukarda hulâsa edilen sebeplerle sanık Nedim Barlas'ın isnat edilen suçları işlediğine dair hakkında âmme dâvasının ikamesini haklı gösterecek bir delil elde edilemediğinden Esa-

sen örtada bir suç da bulunmadığı kanaatine varıldığından As. Y. U. K. m. 86/5 gereğince sanık hakkında tahkikata mahal olmadığına karar verdim.

Adlı Âmir
1. Ordu Müfettişi
Orgeneral
Nurettin Baransel

T. C.

2 nci Süvari Tüm. K.
Adlı Âmirliği
As. Esas No. 51/133
As. Karar No. 951/81

Adapazarı
4 Mayıs 1951

Tahkikata mahal olmadığı
kararı

Memuriyet nüfuzunu kötüye kullanmak aslarından para ve hediye istemek suçlarından sanıklar 1910 doğumlu İsmailoğlu Nedim Barlas (Ağır Bakım Âmir Fabrikası Müdürü Binbaşı 1929 - Tank - 72) ve 1330 doğumlu Mehmetoğlu Behzat Erdem (Ağır Bak. Tamir Fabrikası İdare Müdürü Ord. Başgedikli 1268) haklarında yapılan hazırlık tahkikatı sonunda :

Sanıklar hakkında Millî Savunma Bakanlığının 25 Nisan 1951 gün ve Askerî Adli İşleri Başkanlığı I. Ks. 51/2200 sayılı emirlerine ilişik olarak gelen tarihsiz ve imzasız ihbar mektubu üzerine imzasız ihbar mektupları hakkında hiçbir muamele yapılmıyacağı hakkında mütaaddit emirlerin mevcudiyetine rağmen mevcut şüpheyi izale maksadı ile (Muhbirin meydana çıkarılması için çalışılmış ise de muhbirin bulunamamıştır.) Ağır Bakım Tamir Fabrikasına gidilerek tahkikatın yapıldığı 2.V.1951 günü fabrikada mevcut 175 er toplatılmış İstanbullu Ankaralı ve 18 aylık hizmet etmiş erleri gruplara ayrılarak hepsini teker teker izinli gitmemiş olup olmadığı sorulduğunda üç erin memleketlerine gitmedikleri diğerlerinin muntazaman sıralar halinde gönderdikleri öğrenildi. Hiç izinli gitmemiş olan üç erin ifadelerine müracaat olunduktan. Paraları olmadığından kendilerine izin sırası geldiği söylendiği halde rızaları ile izinden feragat ettikleri anlaşılmıştır.

İdare müdürlüğünde mevcut erat künye defterinin tetkikinde da bu üç erden başka izine müstahak erattan hiç izinli gitmemiş ere raslanılmadığı ve ihbar mektubunda bahsedilen para ve

hediye isteme işininde aslı olmadığı ve çok çalıştırılmadan mütevellit hastaneye gittikleri ileri sürülen. erlerden halen İzmit Askeri Hastanesi Kulak Servisinde tedavi görmekte olan Fevzi Güzel adındaki erin hastaneye gütllerele ifade-sine müracaat olunmuş bu iddianın da uydurma olduğu anlaşılmuştır.

Bu itibarla her iki sanık hakkında As. Y. Us. Kanununun 86/5 nci maddesi gereğince tahkikata mahal olmadığı kararı verildi.

4 Mayıs 1951

Adli Âmir

2. Süvari Tümen K.

Tümg.

Mahmut Kayaalp

İmza

T. C.

2. Sv. Tım K. lığı

Adli Âmirliği

A. Esas : 951/96

Karar : 951/114

Adapazarı

16 Haziran 1951

Tahkikata mahal olmadığı kararı

Askeri eşyayı hususi menfaatinde kullanmak ve memuriyet nüfuzunu suiistimalden sanık Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikası Müdürü Ord. Binb. Nedim Barlas ve aynı fabrika teknik müdürü Ord. Yzb. Kâzım Özalp ve sivil Ml. Me. rü Selim Alpağut haklarında yapılan hazırlık tahkikatı sonunda :

1) Fabrika Müdürü Bnb. Nedim Barlas hakkında yapılan isnatta :

A) Sanığın işçileri tahkik ettiği anlaşılmuştır. Bu husus hakkında dinlenen 19 tanık müdürün kimseye hakaret etmediğini görüp duymadıklarını söylemişler ve hattâ müdürün işçilere iyi muamele yaptığından bahsetmişlerdir. Zaten böyle bir hakarete mâruz kalan varsa ayrıca alâkalı makamlara müracaat ederek şahsi hakkını arayabilirdi. Ortada böyle bir imzası ihbarla şikâyette bulunmanın hukuki bir kıymeti yoktur.

B) İşçilerin keyfi alınıp tasfiye edildiği iddiası da vârit görülmemiştir. Dinlenen şahitler ve fabrikada işçi alınıp çıkarılırken yapılan muamele ve uyulan talimat bafrika müdürünün elinde bu şekilde keyfi olarak istimal edecek bir salâhiyetinin de mevcut olmadığını göstermiştir. Yapılan tahkikatta haksız ve keyfi olarak çık-

ırılan bir işçiyeye de tesadüf edilmediği gibi işçi alma ve çıkarma formalitesinde bir yolsuzluk görülmemiştir. Yalnız dinlenen şahitlerden tasfiyeye tâbi Ali Elbir isminde birisi fabrikada haksız olarak tasfiyeye tâbi tutulduğu ve bunun için şikâyette bulunacağını söylemiştir. Bu ise şikâyetçinin müracaatı üzerine halledilmesi lâzımgelen bir ihtilâftır. Halen ortada bir yolsuzluk yoktur.

C) Malî ve tedarik şubesinde sivil hesap memuru Selim Alpağut ile birlikte avans muamelelerinde temin ettikleri bildirilen menfaatlarda ihbara uygun çıkmamıştır.

Fabrikanın 1950 yılı Ekim ayından 1951 yılı Mart ayına kadar ellışer liralık mutemet avansı ve çarşı pazarlığı suretiyle yapılan donatım malzemesi satınalmalarını havi 3 aded avans mahsup evrakı dosyası bilirkişilere tetkik ettirilerek alınan raporda No. 2490 sayılı İhale Kanununa N. Bütçe giderlerinden aranacak belgeler noksanlığına ne de, şahsi menfaate yarar emare ve Hazine aleyhine bir zarara tesadüf edilmediği ifade edilmiştir.

2. Fabrika teknik müdürü Kâzım Özal, hakkındaki isnatların tahkikına gelince :

a) Bu sanığın Jeep station Wagoon markalı arabasının fabrikada tadil görmediği ve bu araba için de bir malzeme temin edilmediği anlaşılmuştır.

Arabanın tamir görmesi lâzımgelen tekerlekli araçlar biransı kısmı, döküm kısmı, marangoz kısmı, yenileme kısmı, lâstik kısmı, sey-yar tamirhane kısmı gibi her kısımda bir şahit dinlendiği halde hiçbirisi bu hususta bir kelime dahi müspet beyanda bulunmamışlardır. Ancak bunların birleştikleri bir nokta : Teknik müdürün arabanın aynı şekil ve markada Tuzla Uçak Savar Okuluna ait ve bir Amerikalı tarafından getirilen bir arabanın fabrikada tamir edildiğidir.

b) Teknik Müdürün arabası ayrıca ehlivukuf tarafından muayene ettirilmiş tamir gören yerleri ve sonradan değiştirilen parçalar tesbit edilmiş ise de sanık tarafından yeni parçalar hakkında fatura ve tamir edilen yerlere ait belgeler ibraz edilmiş olduğu ehlivukuf tarafından verilen raporunda bildirilmiştir.

C) Diğer taraftan bu otomobile ait parçanın da fabrikada zaten bulunmadığı ve diğer

uçaksavar okulunun arabası için de malzemenin dışardan birlikte getirildiği ayrıca sorularak tesbit edilmiştir.

3. Fabrika mutemedi sivil memur Selim Alpağut hakkındaki tahkikata gelince :

a) Bu sanığın fabrika Md. Nedim Barlas ile iş birliği yaparak avans muamelelerinde menfaat temin ettikleri hakkında hiçbir suç unsuruna tesadüf edilmemiştir.

Bu husustaki muamele evrakı dosyaları tarafsız bir bilirkişiye tetkik ettirilerek neticede her iki sanık Nedim Barlas ve Selim Alpağut'un yolsuz bir muamelelerine raslanmadığı hakkında rapor verildiği görülmüştür.

B) Dinlenen tanıklarda bu sanıkların avans muamelelerinden menfaat temin ettiklerine dair bir şey bilmediklerini bunu yapacak kimselerde olmadıklarını söylemişlerdir.

Ayrıca tetkik ve tahkikat neticesinde fabrikada Hasan Temel ve Hasan Döker isiminde iki Hasan olduğu, bunlardan Hasan Döker kendi rızasıyla 28 Şubat 1951 de fabrikadan ayrıldığı Hasan Temel ise tensikata tâbi işçilerden bulunduğu anlaşıldı.

İhbar mektubu ile aynı ifadelere havi her ikisine yazı yazdırılıp tetkik için adli tıbbı gönderilmiş alman raporda Hasan Temel'in yazısı ile ihbar mektubunun hiçbir alâkası olmadığı, Hasan Döker'in yazılarına pek az benzermesine rağmen istipdat yazısı az çok muntazam mektup yazısı gayrimuntazam olduğundan bu hususta kesin bir şey söylenemeyeceği bildirilmiştir.

Neticede : Fabrika Müdürüne, teknik müdüre ve mutemede muğber olarak aslı olmyan bu ihbarların yapıldığı kanaatine varıldı.

Bu itibarla As. M. Us. K. nunun 86/5. maddesi gereğince cezayı müstelzim bir suç görülmediğinden sanık Fabrika Müdürü Bnb. Nedim Barlas Tetkik Müdür Yzb. Kâzım Özal, ve mutemet Selim Alpağut hakkında tahkikata mahal olmadığına karar verildi.

Adli Âmir
2. Sv. Tüm. K. V.
Kur Alb.
Raif Yaşar
İmza

Pek Sayın Bakanım

1. Fabrika Müdürü Binbaşı Nedim Barlas'ın bugünlerde yeniden fabrikaya tâyin edilmesiyle beraber ötedenberi Türkiye'de mevcut olan kanunlara ve bütün kanunları teminatı altında bulunduran Anayasanın hilâfına Adapazarı Ağır Bakım Tamir Fabrikasında kurulmuş olan idare yeniden teessüs etmiştir.

Bu idare kanunla alay eden, kanunları nizamları hiçe sayan, insan haklarına, insan hürriyetine ve aziz Türk Milletinin menfaatlerine karşı âdeta bir düşman kuvveti şeklinde çalışan bir idaredir.

Bu idareyi ortadan kaldıracak adaletin o ilâhî kudretin dünyada en üstün kudret olduğunu ve Türkiye Cumhuriyeti hududu dâhilinde yürürlükte olan kanunların Adapazarı Ağır Bakım Tâmir Fabrikasında hükümran olduğunu tanıtaacak bir kudrete inanmak ihtiyacında yım.

İstiklâl ve hürriyet uğruna dökülen kanların bedeliyle kurulan Türkiye Cumhuriyetinin yegâne hâkimi ve her şeyin üstü kanun değil midir? Kanunlara inanan ve memleketini seven namuslu, dürüst bir âmir olan size müracaat ediyorum. Bu anlatacağlarım, şu demokrasi devrinde insanı haşyetle dondurmakta ve mâneviyatını alt üst etmektedir. Müracaatımın dikkatle tetkik edilerek bir neticeye bağlanacağından emin olarak arz ediyorum.

2. Binbaşı Nedim Barlas bilâhara arzedeceğim suçlardan dolayı fabrika sivil hesap memuru Selim Alpağut tarafından dilekçe ile Kocaeli Milletvekili Ekrem Alican vasıtasıyla Millî Savunma Bakanına şikâyet edildi.

Bu şikâyetin tahkikına esas olmak üzere Binbaşı Nedim Barlas fabrikadan bir başka yere tâyin edilmişti. Tâyin emri fabrikaya geldiği günde bir başka şahıs tarafından yapılmış olan bir başka ihbarın tahkiki fabrikada yapılmakta idi.

3. Selim Alpağut'un dilekçesinde zikredilen suçların tahkiki için bilâhara bir heyet geleceğini bilen bizler de başka bir ihbarın tahkikatında ifade vermedik, ve esas tahkikatı bekledik.

4. Esasen bu şahsın mütaaddit suçları için birçok defalar ihbarlar dönüp dolaşıp 2 neî Süvari Tümen Komutanına geliyordu. Tümen

Komutanı Üstün Acentası Hacı Bey vasıtasıyla esasen bu şahsın ahabıdır. Binaenaleyh her çeşit ihbar tahkiki de ahabıdır. Esasen hâkimlere Binbaşı Nedim Barlas tarafından menfaat temin edilerek çerçeve, kapı yapılarak gizli bakımından yüz kızartıcı bir şekilde kapatılıyordu ve nitekim de bu tahkikat da öyle oldu.

5. Vatanımı her şeyden çok seven Türk işçisi hâkikatı her şeyden aziz bilir ve her hangi bir tahkikatta her şeyi bilâperva söyler. Fakat her şeyden önce bir de geçim dâvası vardır. Eğer tahkikatı yapan hâkimin içinde verdiğim ifadeleri az sonra bir şahsa aynen okuyacağını bilirsem ve bu şahıs ertesi günü gelir de bana sen böyle ifade verdin diye çatarsa ben istikbalimden nasıl emin olabilirim.

6. Derin birçok tanıdıkları olan ve ağzı kalabalık şarlatan bir zat olan Binbaşı Nedim Barlas ne yaptı etti şöyle bir plân tertiplemedi :

A) Selim Alpağut'un istidası yok edildi.

B) Bir başka ihbar dolayısıyla yapılan ve fabrika müdürü yerinde olduğu için kimsenin ifade vermediği tahkikata esas Selim Alpağut'un şikâyeti üzerine yapılmışcasına bir vechе vererek kendisini suçsuz kabul ettirdi.

C) Neticede iadei itibar için tekrar bu fabrikaya geldi.

7. İadei itibar etmesi için çok âdil ve bittaraf bir heyet tarafından tahkikat yapılması icabeden ve kanunla istihza eden bu şahsın fabrikaya gelmesindeki esas gaye şudur.

A) Ötedenberi kendisini her yerde takip etmiş olan birkaç işçinin hazırladıkları kara listeyi tatbik mevkiine koymak ve kendi yolsuzluk ve hırsızlıklarına göz yummayan şerefli işçileri fabrikadan atmaya teşebbüs etmektedir.

B) Suçlarını ispat edebilecek şahısları ortalağa kötü tanıtmak ve baskı yapmak.

C) Bir subaya yakışmayan argolu konuşmaları ile kendine hayran tedarik etmek.

D) Rivayete göre dürüstlüğü ve çalışkanlığı, hakikata bağlılığı, yolsuzluklara karşı koyaşısıyla tanınan Üstegmen Melih Argun hakkında türlü tezvirlerde bulunmak, Sivas'a tâyin ettirmek ve bu hâvâdisi kendi adamları ile ortaya yaymak. Tek kelime ile binbaşı fabrikaya nizam yerine anarşi, kanun yerine Orman Kanunu, düzen yerine düzensizlik ve particilik, hizip yaratmaya ve suçlarını örtbas etmeye gelmiştir.

8. Fabrikaya geleli henüz bir hafta olan Binbaşı Nedim Barlas'ın ne çeşit bir idare kurduğu, kurban kesmelerden levha kırmalara kadar fabrikada neler olup bittiğini tahkikatta arzedeceğim.

9. Şimdi Nedim Barlas'ın bir nefeste sıralanabilen suçlarını sayıyorum :

A) Tuzla Uçaksavar Alayına ait tâmiri bitmiş bir St. Vagon arabayı konser için gelen Bayan Muallâ Mukadder Atakan'a tahsis etmiş, araba İzmit Dağında diferansiyel dağıtmış ve bilâhara çekilerek fabrikaya getirilmiştir.

B) İnşaatçı Nihat İşcan'a Mercedes bir otomobile fabrikadan daima benzin konmuştur. Ve bu iş bir er tarafından fotoğrafla tesbit edilmiştir. Bu arabaya muhtelif tamir yapılmıştır. Yine bu araba Bayan Barlas'ı Ankara'ya götürürken Gerede civarında civata yakmış geceleyin fabrikadan bir pikap giderek arabayı çeke çeke şehre getirmiştir.

C) Bu araba her zaman fabrika makam şöförü Ali Yürekli tarafından kullanılmıştır. Hattâ bu hususta Kara Kuvvetleri Ordonat Dairesi Başkanı Vekili tarafından bir de ihtar almıştır.

D) İşçi ödeneğinden para alan Bayan Seylan Tulay ateta bir özel hizmetçi gibi her zaman için Binbaşı Barlas'ın evinde hizmet etmiş ve hanımı ile mevlütlere gitmiş, bir yandan da yevmiyesi işlemiştir.

E) Üstçavuş İhsan Kılıç'tan zorla tabancayı alarak numarasını sildirtip hizmet erine 150 liraya sattırılmıştır.

F) 5 aded köhne av tüfeği fabrikada onarılmış, bu iş için çarkane bir pazar günü mesai yapmış ve sonra bu tüfekler satılmıştır.

G) Mesai içinde bir iki pikapla ve bâzı işçileri de yanına alarak ava gitmiştir. Bu hal sık sık devam etmiştir.

H) Kendi hizmet erinden başka müteaddit erleri hizmet eri olarak kullanmış, bunlardan bâzıları bütün askerliklerini İstanbul'da yapmışlardır. İzin kâğıtları 15 günde bir yenilenmiştir. Ayrıca bir er de devamlı olarak köpeklerinin çobanlığını yapmıştır.

İ) Köpeklerin tedavisi için pikap tahsis edilmiştir.

J) Fabrika hudutları içinde bulunan lojmanını gündüz mesai saati içinde kötü kadınlar getirerek fuhuş yapmış ve aynı hâdisenin

tekerrürü nöbetçi heyetince suçüstü yakalanmıştır.

K) Yüzbaşı Hayri'ye ait bir otomobili fabrika işçilerine tamir ettirerek karşılığında bir soba ile bir köpek hediye almıştır.

L) Evine ve birçok tanıdıklarına mobilyalar yaptırmıştır.

M) Fatura ödemek bahanesiyle mütaahhitlerden para alıp zimmetine geçirmiştir.

N) Fabrikada hurç yaptırıp Ankara'ya göndermiştir.

O) Birinci Ordu eğitim içindeki bir Amerikalının kazaya uğrıyan otomobilini bir çakmak mukabili İstanbul'a taşımıştır.

P) Her hususta refikî şefikî ve velinimeti olan Levazım Yüzbaşı Nizamettin Çelikkalb'in hususi otomobilinin konjektör ve şarj dinamosu fabrikada değiştirilmiştir.

B) Sirkeci'de Oto Parçacısı Rauf Halat'a liste vererek ford malzemesi stok ettirmiş ve bu husus mütaahhit tarafından 3 No : lu Satınalma Komisyonunda açıklanmıştır. Binbaşı bu hizmet karşılığı Rauf Halat'ın hususi otomobilini istediği zaman kullanmaktadır.

S) Fabrikada askerler arasında selâmlaşmayı yasak etmiş ve disiplin aleyhine emirler vermiştir.

10. Bu arzettiğim suçlar Binbaşı Nedim Barlas'ın suçlarından sadece bir kısmıdır. Şu şekilde yapılacak bir tahkikat neticesi bunların hepsi isbat edilmekle beraber daha birçok suçlar da meydana çıkarılacaktır.

A) Tahkikattan önce Binbaşı Nedim Barlas'ın mutlaka fabrikadan bir başka yere tâyini,

B) Binbaşının fedaisi olan Yüzbaşı N. Çelikkalb'in, Nurettin Tinaroğlu ve Sami Evsenin de fabrikadan muvakkaten uzaklaştırılması,

C) İspat edeceğim bu suçlar için göstereceğim şahısların dinlenmesi,

D) Gelecek tahkik heyetine evvelki tahkikatlardan alınacak derslere göre bilgi verilmesi ve tahkikatın âdilâne yürütülmesi.

11. Esasen bu hususları muhtelif yollarla milletvekillerine de arzetmiş bulunuyorum.

Adalet ve dürüstlüğünüze güvenerek göndereceğiniz tahkik heyetini ve Binbaşı Barlas'ın fabrikadan uzaklaştırılmasını, hakkın, ada-

letin geçer olmadığı bilâkis devlet ve millet menfaatlerine karşı suikastlar yapılan ve istibdadın yürürlükte olduğu bir müessesenin kararlılığı içinde son bir ümitle seslenir ve gereğine emir vermenizi arz ve istirham ederim.

Adapazarı Fabrikası işçilerinden araç kısmında Usta Ahmet Beylân.

Tuğular Mahallesi Karasosman Sokak No : 28/2

M. S. B. Yüksek Makamına

Adapazarı'nda mevcut Ağır Bakım Tamir Fabrikası bugün Türkiye hudutları içinde cari olan kanunlara tamamen aykırı bir zihniyetle idare edilmekte ve bu idareyi tesis eden zat kendini kanun üstü bir kuvvet olarak kabul etmektedir. Hakkında yapılan mütaaddit ihbarlar mahalli birkaç heyetle alelacele tahkik edilmekte ve sonunda, takibe mahal olmadığı, kararı alınmakta ve bu suretle mezkûr fabrika müdürü Bnb. Nedim Barlas işçiler arasında kanunların fevkında bir adam merhalesinde görülmektedir.

Her şeyden önce ekmeğine ve istikbaline bağlı olan işçilerin, bu fabrika müdürü fabrikada mevcut iken ve her an için maddî mânevî baskılar icra ederken doğruyu söylemelerine ve heyeti hâkimeye icâbeden bilgileri vermeye imkân olmamaktadır.

Aşağıdaki hususları aşağıdaki şartlar dâhilinde tahkiki kayıtlar ile resmen ihbar etmeyi şerefli bir vatan evlâdı olarak bir borç bilirim.

Yapılacak âdilâne bir tahkik sonucunda bu sayılan suç ve isnatlar kadar daha birçok suç ve isnatların da zuhur ve ispat edileceğine inanıyorum :

1. Tuzla Uçaksavar Okulu Amerikan Mektebi heyetine ait bir cip Statyon Wagon araba tamiri bitmiş, birliğine teslim için beklerken o günlerde Adapazarı'na bir konser vermek üzere gelen okuyucu Bayan Muallâ Mukadder'in İstanbul'a götürülmesi işine tahsis edilmiş, (Fabrika müdürü, makam şoförü Ali Yürekli ile beraber) araba İzmit yolu ilerisinde mahruti dişleri kırılması neticesi yolda kalmış, bilâhara fabrikadan gönderilen bir başka araç ile fabrikaya getirilmiş ve yeniden tamire alınmıştır.

2. Mütâahhit Nihat İçcan'a ait Mercedes-Benz otomobili ekseri zamanlar Nedim Barlas tarafından kullanılmakta ve benzinini de fabri- kâda mevcut askerî benzinden ikmal edilmek- tedir. Hattâ bu mevzuda bir er araca benzin konurken fotoğrafını almış ise de bu fotoğraf Nedim Barlas tarafından yok edilmiştir. Fakat resmi çeken erden tahkiki mümkündür.

3. Aynı araba Bayan Barlas'ı Ankara'ya götürmek üzere ücretli şoför Ali Yürekli-tana- findan yola çıkmış fakat Gerede civarında mo- törü conta yaptığından yolda kalmış, bilâhara gece vakti iki şoför bir resmî pikapla Gerede' ye giderek aracı çekerek getirmişlerdir.

4. Mütâaddit işçiler mütâaddit zamanlar- da aynı arabanın tamiri için dışarda çalıştırıl- mıştır. (Yevmiyeleri Hükümet tarafından öden- diği halde).

5. Parası işçi ödeneğinden ödenen ve fab- rikanın hademe kadrosunda kayıtlı bulunan Seylan Külây devamlı olarak Bnb. Barlas'ın kendi evinde çalışmakta ve özel surette tutul- muş bir hizmetçi şeklinde istihdam edilmekte- dir. Bayan Barlas ile beraber mevlitlere ve zi- yaretlere gitmektedir. (Mesai saatleri dâhilin- de).

6. Binbaşı Barlas kanunun kendisine ver- diği bir hizmet erini kâfi bulmamakta, İstan- bul işleri için devamlı iki er, kendi evi için bir hizmet eri ve bir de sırf köpeklerine bak- mak vazifesi ile bir er tutmaktadır.

Bu erlerin izin durumları, zaman zaman idare Md. ne bakmış olan zatlardan öğrenilebi- lir. (Erler : Niko - Vasil - Andirea).

Bu erlerin izin kâğıtları 15 gün de bir posta ile yollanıp tazelenmektedir.

7. Sırf şahsî kaprisleri yüzünden subayla- rın yerlerini acayip bir şekilde değiştirmiş ve bunun neticesi bu değişikliğin devam ettiği ay- larda fabrikanın randımanı 2. yıl içinde görül- memiş şekilde azalmış ve subayları vatanperve- rane teşebbüsleri neticesi eski yerlerine almaları ile randıman tekrar yükselmiştir.

8. Binbaşı Barlas kabrislerinde o kadar ile- ri gitmektedir ki, sırf muhite bir sükse olmak üzere gazinonun beton zeminini yağlı boya ile boyatmış ve bu suretle araçların boyası için ve- rilmiş olan boyaları acayip bir hizmete kullan- mıştır.

9. Binbaşı Barlas istediği zaman (Mesai saati olsun olmasın) pikabına atlar, kilometre- lerce mesafeye ava gider. Arabanın amortis- manı ve benzin sarfiyatı kimbilir ne olur.

10. Binbaşı Barlas cüretkârane hareketle- rinden belki de en şayanı hayret olanını fabri- kâda kurulan işçi mümessilliğini kaldırmak ve lüzum görmediğini yukarı makamın bildirmekle göstermiştir.

11. Binbaşı Barlas muhtelif tarihlerde muh- telif mobilyaları kâh fabrikada kâh mesai saat- leri içinde ücreti işlemek suretiyle izin verdiği marangozlara kereste tüccarı Nâzım Özkoç'un atelyesinde yaptırmıştır. Bu hususta er Kemal Temler, Marangoz Mustafa, Marangoz Cavit, Marangoz Cemal geniş bilgiye sahiptirler.

12. Binbaşı Barlas kantın dışı bir adam sı- fat ve cüreti ile istirahatli olduğunu bile bile beni hapsedmiş ve bu hususu (İstirahatli oldu- ğumu) hapis emrinde de alenen izah etmiştir. Bu zatın hiç değilse şu hareketi zannedirim ki, onun hakkında bir kanaat ifade edebilir.

13. Kendisi de yukarıda arz edilen Mercedes Benz otomobili ile mütâaddit defalar Ankara'ya şoförünü de beraber götürerek gitmiş ve bu yüz- den tahminime göre üst makamdan bir de kişiye özel ihtar almıştır.

14. Ordunat malı dışında onarımlar için üst makamın müsaadesi icabederken fabrikada sa- yısız derecede usulsuz siparişler açarak işçilik malzeme ve zaman kaybına sebep olmuştur.

15. Fabrika müdürü olarak erlere karşı son derecede lâkayit bir vaziyet alarak idare mü- dürlüğü yapan şahısların erlerin rahat ve isti- rahatları için her türlü müracaat ve tekliflerini hiçe sayarak erlerin sık sık izne gönderilmesi suretiyle ağızlarını kapatmış ve gerekli asayiş ve inzibat tedbirleri hakkındaki birçok mütâad- dit teklifleri hiçe saymıştır.

Hülâsa : Burada sayılan ve sayılmayan, tah- kikat neticesi çok esaslı bir şekilde tebellür ede- cek olan birçok suçlar ve zayıf karakteri ile Nedim Barlas'ın orduya, ordu safları arasına yakışır bir insan olmadığı ve yaptığı suçların- dan dolayı ceza görmesi icabettiği kanaatinde olmakla beraber Devletin milyonlarca lira sarfe- derek kurduğu ve işlettiği fabrikanın memle- kete yararlı olabilmesi devamlı bir tazyik altın- da olan işçinin huzura kavuşabilmesi için esaslı bir tahkikata lüzum olduğu kanaatindeyim.

Bu ihbarın tahakkuku için de :

- a) Fabrika müdürü Nedim Barlaş'ın behemehal başka bir yere tayıni ile artık fabrikaya dönmesinin imkânsız olduğunun işçiye duyurulması;
- b) Gelecek tahkik heyetine muhtelif dairelerden katılacak subay ve hâkimlerin bulunması;
- c) Nedim Barlaş'ın en yakın muhafızı ve

propağandacısı olup işçi üzerinde her zaman için baskıda bulunabilen makinist Sami Evse'nin de fabrikadan uzaklaştırılması ve tahkikatın bundan sonra başlaması hususları behemehal şarttır. Durumu saygılarımla arz ve istida ederim.

Ağ. Bak. Tam. Fb. Sv. He. Me.
Selim Alpagut

DÜZELTİŞ

(96) ncı Birleşim Tutanak Dergisinin (207) nci sahifesindeki (yoklama) rakamı (2) olacaktır.

Denizcilik Bankası Kanununun geçici 2 nci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında kanun lâ-yihası ve Ulaştırma, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları
(1/557)

T. C.

Başvekâlet

24 . II . 1953

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/2569, 6/529

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

5842 sayılı Denizcilik Bankası Kanununun geçici 2 nci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında Ulaştırma Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 10 . II . 1953 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâ-yihasının esbabı mucibe lâ-yihasıyla birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

5842 sayılı Denizcilik Bankası Kanununun geçici maddesi gereğince yapılacak tasfiye müddetinin bir yıl uzatılması hakkındaki kanun lâ-yihası gerekçesi

5842 sayılı Denizcilik Bankası Kanununun geçici 2 nci maddesinde :

a) Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün, bankanın katı kuruluşu tarihinden evvelki devrelere ait bilânço ve kesinhesaplarını ilgili kanun ve usulleri dairesinde tanzim etmek ve

b) Geçici 1 nci maddede yazılı devir bilânçosunu yapmak üzere bir tasfiye kurulu teşkil olunacağı

c) Kesinhesap ve bilânçoların bankanın kuruluşundan itibaren bir sene içinde ikmal edileceği

Zikredilmektedir.

Geçici 1 nci maddede ise tasfiye bilânçosunun aktif ve pasifinin, bankanın kesin kuruluş tarihindeki durum ve rayiçlerine göre kıymetlendirilerek devir bilânçosu mahiyetini iktisap edeceği ve bunun neticesinin Hazinenin sermaye iştirakine esas olacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

Bu esaslar dâhilinde işe başlayan tasfiye kurulunun şimdiye kadar sarfettiği mesaiden ve alınan neticelerden kanunun yukarıda işaret edilen hükümleri dairesinde bir tasfiye muamelesini, derpiş edilen müddet içinde ikmalinin mümkün olamayacağı anlaşıldığından tasfiye müddetinin bir yıl daha uzatılması zaruri görülmüş ve ilişik kanun lâ-yihası tanzim edilmiştir.

Ulaştırma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. 1/557

Karar No. 5

26 . II . 1953

Yüksek Reisliğe

Hükümetten 24 . II . 1953 tarih ve 71/2569 sayılı yazılıariyle komisyonumuza havale buyrulan 5842 sayılı Denizcilik Bankası Kanununun geçici ikinci maddesi gereğince yapılması gereken tasfiye müddetinin bir yıl daha temdidini hakkındaki kanun lâyihası komisyonumuzun 26 . II . 1953 günkü toplantısında tezekkür edilmiş ve serdedilen mucip sebepler yerinde görülerek bu tasfiye müddetinin bir yıl daha temdidini hususuna mevcudun ittifakiyle karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonuna ve-

rimlemek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ulaştırma Komisyonu Reisi	Sözcü	
Samsun	Urfa	
N. Berkman	N. Açıncı	
Kâtip		
Amasya	Bilecik	Erzurum
C. Topçu	K. M. Kurkut	E. Nutku
Malatya		Bitlis
L. Sayman		N. Barut
İmzada bulunamadı		
Ordu	Sivas	Maras
H. Akyol	İ. Duygun	R. Öksüz

Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 1/557

Karar No. 45

28 . II . 1953

Yüksek Reisliğe

5842 sayılı Kanunun geçici ikinci maddesine göre Denizcilik Bankasının kesin kuruluşu tarihinden itibaren bir yıl içinde ikmal ve intacı gereken tasfiye işlerinin, daha bir yıl müddetle uzatılması hakkındaki kanun lâyihası komisyonumuzun 26 . II . 1953 tarihli toplantısında görüşülüp incelendi.

Lâyihanın esbabı mucibesinde belirtilen sebeplere ve verilen izahata göre lâyihanın esası ittifakla kabul edilerek maddelerin görüşülmesine geçildi.

Başlık, Hükümetin teklifi veçhile aynen, birinci madde tasfiyenin inkıtasız olarak hâlen devam etmekte bulunduğunu nazara alındığından (hitamından itibaren) ibaresi eklenmek suretiyle tasfiyenin devamını temin edecek şekilde tadilen kabul edilmiştir.

İkinci madde birinci maddede yapılan ta-

dil ile devamlılık temin edildiğinden yürürlük tarihi çıkarılmak suretiyle (bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer) şeklinde tadil edilmiştir.

Üçüncü madde aynen kabul edilmiş, öncelik ve ivedilikle görüşülmesine karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Maliye Ko.

Reisi	Sözcü	Kâtip
Rize	Süird	Zonguldak
İ. Akçal	M. D. Süalp	F. Açıncı
Amasya		Seyhan
H. Koray		Z. Akçal
Yozgad		Yozgad
H. Tathoğlu		F. Nizamoglu

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/557

Karar No. 80

5 . V . 1953

Yüksek Reisliğe

5842 sayılı Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununun geçici ikinci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında Ulaştırma Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılıp Başvekâletin 24 . II . 1953 tarihli ve 71/2569-6/529 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası ve gerekçesi Ulaştırma ve Maliye komisyonları raporlarıyla birlikte komisyonumuza havale edilmiş olduğundan Ulaştırma ve Maliye Vekâletleri temsilcileri ve Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Umum Müdür Muavini hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

5842 sayılı Kanunun geçici ikinci maddesi «Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün katı kuruluş tarihinden evvelki devrelere ait bilânço ve kesinhesaplarını ilgili kanun ve usulleri dairesinde tanzim etmek ve geçici birinci maddede yazılı devir bilânçosunu yapmak üzere bir tasfiye kurulu teşkil olunur. Bu kurul Sayıştay Başkanlığı, Maliye ve Ulaştırma Bakanlıkları, Umumi Murakabe Heyeti ve banka tarafından seçilecek müsavi sayıdaki temsilcilerden tereküp eder. Kurul lüzumu kadar personel kullanabilir. Kurulun masraflarıyla kullanacağı personelin ücret ve masrafları bankaca kendi usullerine göre tasfiye hesabından tediye olunur. Kesinhesap ve bilânçolar bankanın katı kuruluşundan itibaren bir sene içinde ikmal olunur.» diye yazılıdır.

Aynı kanunun geçici birinci maddesinde ise tasfiye blânçosunun aktif ve pasifinin bankanın kesin kuruluş tarihindeki durum ve rayiçlerine göre, kıymetlendirilerek devir bilânçosu mahiyeti iktisap edeceği ve bunun neticesinin Hazinenin sermaye iştirakine esas olacağı tasrih edilmiş bulunmaktadır.

Gerek vekâletlerin temsilcilerinden, gerek görülen lüzum üzerine komisyonumuza dâvet olunan Tasfiye Komisyonu üyelerinden alınan malûmat ve izahattan sözü geçen geçici ikinci

maddede yazılı işleri yapmak üzere teşekkül ederek 17 . III . 1952 tarihinde vazifeye başlayan tasfiye kurulunun, bütün gayret ve çalışmalarına rağmen mülga müesseselerin muhasebe kayıtlarında müşahede ve tesbit olunan ve aranılan malûmat ve neticelerin süratle ve kolaylıkla istihsalini imkânsız hale getiren çeşitli noksanlar ile imkânsızlıklardan dolayı vazifesini bir yıl içinde ikmal edemediği anlaşılmış bu bakımdan çok şümüllü mahiyet taşıyan vazifenin kanunun kabul ettiği esaslar dairesinde tamamlanabilmesi için müddetin bir yıl temdidini hakkındaki talep esas itibariyle uygun ve zaruri görülmüş ve müzakereye esas ittihaz edilen Maliye Komisyonu metninin 1 nci maddesi aynen, ikinci maddesi kelime değişikliği ile ve Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ancak alâkalıların verdikleri izahattan tasfiyeye kısmen engel teşkil ettiği öğrenilen muhasebe kayıtlarına ait bâzı hususların halli maksadiyle alâkalı vekâletlerce gerekli idari tedbir ve kararların alınması ve hattâ lüzum görülürse 5842 sayılı Kanunun geçici maddelerinin de tâdilinin Hükümetçe derpiş edilmesi komisyonumuzca temenniye şayan görülmüştür.

Lâyiha umumi heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Sözcü	Kâtip
Bursa	İstnbul	Sivas
K. Yılmaz	H. Hüsman	H. İmre
Ankara	Antalya	Diyarbakır
M. Ete	A. Saroğlu	Y. Azizoglu
Elâziğ	İstanbul	İstnbul
Ö. F. Sanaç	S. Oran	F. Saymer
Kastamonu	Kırklareli	Konya
H. Türe	Ş. Bakay	M. A. Ülgen
Ordu	Seyhan	Seyhan
R. Aksoy	S. Bari	Söz hakkım mahfuz C. Türk
Siird	Trabzon	
B. Erden	S. F. Kalaycıoğlu	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5842 sayılı *Denizcilik Bankası Kanununun geçici 2 nci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında kanun lâyihası*

MADDE 1. — 5842 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi gereğince yapılacak tasfiyeye ait müddet bir yıl uzatılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun 1. III. 1953 tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil Devlet Vekili

A. Menderes M. Alakant

Adalet Vekili

O. Ş. Çiçekdağ

Millî Savunma Vekili

S. Kurtbek

İçişleri Vekili

E. Menderes

Dışişleri Vekili

F. Köprülü

Maliye Vekili

H. Polatkan

Millî Eğitim Vekili

T. İleri

Bayındırlık Vekili

K. Zeytinoglu

İsko. ve Ticaret Vekili

E. Güreli

Sa. ve So. Y. Vekili

Dr. E. H. Üstündağ

G. ve Tekel Vekili

Tarım Vekili

N. Ökmen

Ulaştırma Vekili

Y. Üresin

Çalışma Vekili

S. Ağaoğlu

İşletmeler Vekili ve Güm. ve

T. V. V.

S. Yırcak

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5842 sayılı *Denizcilik Bankası Kanununun geçici ikinci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında kanun lâyihası*

MADDE 1. — 5842 sayılı Kanunun geçici ikinci maddesi gereğince yapılacak tasfiyeye ait müddet, hitamından itibaren bir yıl uzatılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Hükümetin teklifi veçhile aynen.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5842 sayılı *Denizcilik Bankası Kanununun geçici ikinci maddesine göre yapılması gereken tasfiyeye ait müddetin uzatılması hakkında kanun lâyihası*

MADDE 1. — Maliye Komisyonunun 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.